

Kronika města Olomouce

1991

KRONIKA MĚSTA OLMOUCE 1991

Mgr. LUBOMÍR KALUSEK

17. listopadu 2008

Kapitola 1

Statutární město Olomouc v roce 1991

Olomoucký magistrát
Rada města Olomouce
Zastupitelstvo města Olomouce

Situace na olomoucké radnici na přechodu osmdesátých a devadesátých let plně odpovídala hektické době, kterou celá česká společnost prožívala. Byla to přechodná doba střídání dvou zcela rozdílných epoch doprovázená masivními systémovými i personálními změnami, kdy se hledaly nové přístupy a nová řešení tak složitého mechanismu, jakým bylo stotisícové město s transformující se ekonomickými strukturami a nově vznikající hodnotovou orientací.

Proměny
doby

Celá řada chyb či omylů této doby zcela jistě pramenila i z toho, že „nové věci“ v oblasti ekonomiky i politiky dělali „staří lidé“, čímž je myšlena skutečnost, že za pár týdnů či měsíců od listopadového převratu v roce 1989 nebylo dost času na to, aby mohla v klidu vyrůst a být připravena nějaká zcela nová generace lidí pracující v regionální správě, zcela oproštěná od způsobů myšlení předchozího období. Bylo tedy nutné se nové věci učit „za pochodu“, což sebou nese i jisté právo na omyl. Záleželo potom na tom, do jaké míry se lidé dovedli z chyb tohoto typu poučit a zamezit jejich eventuelnímu opakování. Na druhé straně je třeba dodatečně ocenit přístupy mnoha zúčastněných, kteří se vlastně bez předchozích zkušeností pustili do změn a nápravy všeho toho, co předchozí systém zavedl a provozoval, co lidé často brali jako samozřejmost a co bylo zdánlivě pevné a neotřesitelné.

Zřetelnou vývojovou tendencí na radnici byla od začátku roku 1991 snaha navázat kontakt s měnící se společenskou realitou, tak jak ji nová doba přinášela, a organizačně se s ní pokud možno pragmaticky vyrovnat. V praxi to znamenalo překonávat postupně věci přežití a již vlastně nefunkční, a nahradit je novými fungujícími. Jako příklad této skutečnosti lze uvést zánik dlouhodobě existujícího Výboru lidové kontroly (VLK), k němuž došlo na začátku kalendářního roku a hledání jeho náhrady v nové podobě, která nakonec vyústila v myšlenku komunální policie (MPO). Přímoou politickou nutností se samozřejmě stal zánik

takových součástí někdejšího nomenklaturního systému, jakými byly tzv. kádrové útvary na všech úrovních, které realizovaly personální politiku KSČ před listopadem. Koncem roku 1990 bylo na olomoucké radnici celkem patnáct odborů, jejichž počet se v průběhu dalšího období postupně měnil. Změny nastávaly jednak prostým rušením některých odborů, ale docházelo i k jejich slučování či změnám jejich agendy. Toto samozřejmě mělo svůj dopad i na personální změny, k nimž za této situace zákonitě dochází. K 1. březnu 1991 klesl počet odborů Úřadu města Olomouce (ÚMO) na dvanáct. Nově vznikl odbor správy, který v sobě spojil bývalé odbory vnitřních věcí a organizační, nově koncipovaný ekonomický odbor vznikl z odborů finančního a hospodářského, někdejší odbor místního hospodářství se stal odborem obchodně správním a odbor stavební úřad v sobě spojil činnost bývalého ÚPA a ÚHA.

Také na úrovni náměstků primátora města došlo k řadě úprav a změn v náplni jejich práce či kompetencích. Někdejší úsek stížností (Jana Jurečková) z roku 1990 byl připojen k agendě náměstka ing. Stanislava Loserta, otázkami privatizace byl pověřen náměstek ing. Karel Šimša, náměstek ing. Vladimír Pokorný byl pověřen kontaktem s komisemi rady města Olomouce (RMO) a náměstek ing. Jiří Ficner vnitřní správou (společně s tajemníkem ÚMO Janem Večeřem).

K datu 28. února 1991 bylo provedeno zrušení pověření vedoucích pracovníků na odborech ÚMO z předchozího období v počtu čtrnácti s tím, že někteří přešli do nově koncipovaných odborů. V návrhu se objevil i údaj o plánovaném počtu pracovníků ÚMO v horizontu června 1991 činící 225 osob. Úvahy o založení Městské policie Olomouc (MPO) pak dostaly reálnou podobu v nově založeném odboru pro její přípravu v čele s Vladimírem Hrachovinou k datu 1.5.1991. V dubnu se objevil tzv. prozatímní řád ÚMO s platností od 1. května téhož roku s pověřením řízení tehdejších jednotlivých odborů. Počet pracovníků ÚMO dosáhl v květnu

1991 výše 278 osob. Na jednání Rady města Olomouce (RMO) dne 9. července 1991 přednesl tajemník ÚMO Jan Večeř důvodovou zprávu o zrušení stávajícího obchodně-správního odboru s platností od 1. srpna, čímž jejich celkový počet klesl na deset. K témuž datu se vedoucím odboru životního prostředí stal ing. Jaroslav Kadula, odboru investic ing. František Příbyl a stavebního odboru ing. Miroslav Najdekr CSc. Počet pracovníků na ÚMO v listopadu 1991 poklesl na 223 osob, mimo tyto zaměstnance pracovalo pro radnici i 29 praktikantů. Výhledově se objevil plán na zřízení dalšího odboru ÚMO pro správu majetku města a přenesení odboru investic z budovy na Horním náměstí do objektu Obnovy na ulici Holické č. 14 s účinností od 1. ledna 1992. Zároveň se uvolnilo pět kanceláří v Salmově paláci na Horním náměstí pod odchodu podniku Lotos, kam byl přemístěn provoz odboru životního prostředí, zemědělství a výstavby, v někdejší zasedací místnosti uvolněné Lotosem byla umístěna pracovní skupina zavádějící počítačovou techniku na ÚMO. Pracovní doba na ÚMO byla stanovena 2. září 1991 na pondělí až pátek (7,00 - 15,30), úřední hodiny pro veřejnost na dny pondělí až čtvrtek (12,30 - 17,00).

Pro primátora města Olomouce Milana Hořínka (OH) nezačal nový rok 1991 příliš šťastně. Večer dne 28. prosince 1990 totiž pracoval v místnosti aparátu Koordinačního centra Občanského fóra a zamkl se tam. Když práci ukončil a chtěl odejít, zjistil, že se mu nepodaří dveře zase odemknout. Svoji situaci se snažil vyřešit tak, že vyskočil z okna a při dopadu si zlomil patní kost. Po zranění následovala operace na ortopedii FNO a v pondělí dne 7. ledna 1991 byl z nemocniční léčby propuštěn. Přibližně týden po nástupu do zaměstnání obdržel primátor dopis podepsaný skupinou olomouckých výtvarných umělců, vesměs členů Unie výtvarných umělců, kteří ho touto cestou žádali o podporu ve věci uměleckých ateliérů v historickém centru města. Unie v této věci podporovala návrh akademického sochaře Bohumila

Úraz
primátora

Tabulka 1.1: Odbory ÚMO a jejich vedoucí pracovníci (1990-1991)

název odboru	vedoucí k 14. 12.1990	vedoucí k 28.2.1991
vnitřní věci	PhDr. Antonín Blažek	JUDr. Alena Hájková
finanční	ing. Jiří Bída	Anna Taláčková
organizační	Jana Lujková	Jana Lujková
hospodářský	ing. Václava Majerová	ing. Václava Majerová
životního prostředí	ing. Zdeněk Bábek	ing. Zdeněk Bábek
dopravy	ing. Věra Pešatová	ing. Věra Pešatová
Úřad plánování a architektury	ing. Ivo Řehoř	ing. Zdena Berková
místního hospodářství	ing. Jan Vičar	ing. Jan Vičar
výstavby	ing. Vladimír Švec	ing. Vladimír Švec
bytového hospodářství	JUDr. Helena Řepická	JUDr. Helena Řepická
sociálních věcí a zdravotnictví	JUDr. Mojmír Holásek	JUDr. Mojmír Holásek
školství a kultury	Antonín Svoboda	Antonín Svoboda
Úřad hlavního architekta	ing. Stanislav Žerava	ing. Stanislav Žerava
IVP	RNDr. Ivo Koutný	RNDr. Ivo Koutný
Výbor lidové kontroly	nezjištěno	zrušen

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Tabulka 1.2: Struktura a vedení odborů ÚMO k 1.5.1991

název odboru	vedoucí odboru
odbor správy	ing. Vladan Kalus
odbor ekonomický	ing. Václava Majerová
odbor školství a kultury	Antonín Svoboda
odbor zemědělský	ing. Silvie Nováková
odbor bytový	ing. Josef Hron
odbor obchodně správní	ing. Jan Vičar
odbor sociálních věcí a zdravotnictví	JUDr. Mojmír Holásek
odbor stavební	ing. arch. Stanislav Žerava
odbor životního prostředí	ing. Zdeněk Bábek
odbor investiční	ing. František Příbyl
odbor pro přípravu MPO	Vladimír Hrachovina

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Teplého požadující regulaci nájemného pro tyto objekty tak, aby nebyly umělci opouštěny pro jejich výši a následně měněny na herny a prodejny. Petici podepsal např. předseda Unie Radko Mašata (malíř), Dušan Topolský (sochař) a Radek Kutra (malíř). S přihlédnutím k dikci 11 zákona č. 172/ 90 Sb. o vysokých školách jmenoval rektor olomoucké Univerzity palackého prof. Jo-

Tabulka 1.3: ÚMO na konci roku - stav k 1.12.1991

název odboru	počet pracovníků	vedoucí odboru	umístění odboru
stavební	34	ing. Miroslav Najdekr CSc.	Salmův palác
bytový	7	ing. Josef Hron	Salmův palác
zemědělský	4	ing. Silvie Nováková	Salmův palác
školství a kultury	6	Mgr. Richard Pavel	Salmův palác
životního prostředí	7	ing. Jaroslav Kadula	Salmův palác
ekonomický	37	ing. Václava Majerová	radnice
správy	52	ing. Jiří Krátký	radnice
sociálních věcí a zdravotnictví	19	Mgr. Zdeněk Petřek	radnice
investic	17	ing. František Příbyl	ul. Holická č. 14
pro přípravu MPO	40	Rudolf Bereza	ul. Kateřinská č. 8

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

sef Jařab primátora Hořínka dne 26. února 1991 členem Vědecké rady UP Olomouc. Na začátku března jednal primátor s ministrem národní obrany České republiky o dalším postupu v otázce umístění a odchodu jednotek Sovětské armády z Olomouce. Výsledkem jednání byla dohoda předpokládající odchod rodinných příslušníků důstojníků Sovětské armády k datu 31. března 1991 a posléze i následný odchod všech příslušníků Sovětské armády do 15. dubna. Tato dohoda byla realizována a jednotky i s vojenskou technikou opustily město po uplynutí doby třidvaceti let. Stav některých předávaných objektů po Sovětech byl katastrofální a většina z nich nesla bohužel i těžkou ekologickou zátěž, likvidovanou dlouhodobě a s vysokými finančními náklady.

Koncem dubna dostal primátor otevřený dopis od holického aktivisty Silvestra Tomáška, v němž jmenovaný pokazoval na neexistenci městských obvodů, které byly původně v plánu Občanského fóra Olomouc. Tomášek rovněž uváděl, že ani snaha tajemníka ÚMO Jana Večeře (OF) po obnovení Občanských výborů nebyla realizována. Odpověď primátora se nesla v tom smyslu, že dne 23. dubna zřídila RMO celkem 29 komisí městských částí (KMČ), které by měly dostatečně zabezpečit nezbytný kontakt vedení města s občanskou veřejností.

V průběhu dubna se primátor města Olomouce Milan Hořínek stal poslancem České národní rady, složil poslanecký slib a podílel se na jednání. Obě funkce se rozhodl vykonávat současně s tím, že jeho plat primátora bude ukládán do sociálního fondu města. Plat poslance byl přitom menší než plat primátora. Hořínek se do ČNR dostal jako náhradník po rezignaci poslance z kandidátky OF. O vzniklé situaci jednala RMO dne 25. června a vzala účast primátora v zákonodárném orgánu na vědomí. Po uplynutí poměrně krátkého období (v polovině září) ovšem RMO nabyla dojmu, že účast primátora města v pražském zákonodárném sboru by mohla být vykonávána na úkor jeho činnosti pro město a požádala ho, aby zvážil své další působení v ČNR. Hořínek tak učinil a výsledkem jeho rozhodnutí byl posléze dopis ze dne 24. září 1991 adresovaný předsedkyni ČNR Dagmar Burešové, v němž jí oznámil svou rezignaci na poslanecký mandát k 15. listopadu.

Již koncem srpna adresoval primátor Milan Hořínek dopis papeži Janu Pavlu II. do Vatikánu ve věci předpokládané kanonizace kněze Jana Sarkandera, jehož kauza proběhla v Olomouci v průběhu stavovského povstání let 1619-1620 a skončila jeho smrtí. Ve svém stanovisku vyjádřil primátor naději, že pokud by ke kanonizaci došlo, počítá město Olomouc s papežskou návštěvou. Zde mohl primátor navázat na osobní prosbu olomouckého arcibiskupa Františka Vaňáka, kterou pronesl na Velehradě a ve které zval Svatého otce k návštěvě Olomouce.

Dopis papeži

V závěru kalendářního roku se na primátora Hořínka a olomouckého poslance Pavla Dostála obrátili občané města s žádostí o podporu prezidentu Havlovi a jeho návrhu řešení státoprávních vztahů v československé federaci. V dopise se signatáři vyslovovali pro uspořádání referenda zjišťujícího vůli veřejnosti žít ve státě dvou rovnoprávných národů a ostatních národnostních a etnických menšin. Dopis je evidentní reakcí na počínající diskuse o dalším vývoji česko-slovenských vztahů, které předznamenávaly

jejich řešení v následujících letech.

Zřejmě shora citovaný souběh dvou funkcí primátora Milana Hořínka v ČNR a ve vedení města Olomouce vyvolal koncem září personální změny na radnici. Pro stávající náměstký primátora ing. Stanislava Loserta (OF) a ing. Jiřího Ficnera (OF) bylo nepříjemné, že RMO vyzvala Hořínka k rezignaci v ČNR k datu 30. září a primátor posléze sdělil vlastní datum svého odchodu z poslaneckého postu v Praze - 15. listopad 1991. Oba jmenovaní regionální politikové požádali Zastupitele města Olomouce (ZMO) ke dni 24. září o uvolnění z funkcí náměstků primátora, další rezignace přišla týž den od MUDr. Vladislava Raclavského, který byl neuvolněným členem RMO. U Raclavského byly ovšem důvody jeho rezignace čistě pracovního charakteru, tedy nepolitické. Náměstek Ficner uvedl ještě i další důvod své rezignace - byl jím fakt, že vedením odboru přípravy MPO byl pověřen Rudolf Bereza. Požadavku rezignace bylo u všech tří jmenovaných vyhověno a následně byly provedeny i příslušné personální změny.

Rezignace
náměstků

Tabulka 1.4: Politické složení Zastupitelstva města Olomouce (srpen 1991)

název stran koalice	počet mandátů v ZMO
OF	25
ČSL	7
KDS	6
SZ	5
koalice celkem	43
název stran opozice	počet mandátů v ZMO
KSČM	12
HSD - SMS	6
ČSSD	3
ČSSZ	3
ČSS	3
opozice celkem	27
ZMO celkem	70

Tabulka 1.5: Neuvolnění funkcionáři RMO (srpen 1991)

jméno člena RMO	politická příslušnost
prof. PhDr. Josef Jařab CSc.	OF
Mgr.Šárka Černá	OF
ing. arch. Tomáš Černoušek	OF
Petr Dvořáček	OF
MUDr. Vladislav Raclavský	SZ
ing. Jaromír Jílek	SZ
ing. Milan Loveček	KDS
ing. Tomáš Kvapil	OF

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Mezi jednotlivé náměstky primátora byly na mimořádné schůzi RMO dne 6. září 1991 rozděleny příslušné kompetence, zodpovědnost za určité odbory ÚMO a podniky města. S náměstky spolupracovali další neuvolnění členové RMO. První náměstek ing. Jiří Ficner zodpovídal za odbory ekonomický, investiční a zemědělský a organizace Podnik bytového hospodářství, Hanácké pekárny a cukrárny, Uhelné sklady, Restaurace a jídelny, Stavební podnik, Obnovu, Oděvní tvorbu a Kovo-dřevo. Jeho spolupracovníky byli členové RMO ing. Jaromír Jílek a ing. Tomáš Kvapil. Druhý náměstek ing. Karel Šimša zodpovídal za odbor Životního prostředí a organizace Lotos, Technické služby Olomouc, Hřbitovy města Olomouce a Služby města Olomouce. V jeho skupině byli členové RMO MUDr. Vladislav Raclavský a Mgr. Šárka Černá. Třetí náměstek ing. Vladimír Pokorný zodpovídal za odbory sociální, bytový a školský a organizace ZOO, Divadlo Oldřicha Stibora, Moravskou filharmonii, Divadlo hudby a Městskou správu kin spolu s Petrem Dvořáčkem a prof. PhDr. Josefem Jařabem CSc. Čtvrtý náměstek ing. Stanislav Losert a členové RMO ing. Milan Loveček a ing. arch. Tomáš Černoušek zodpovíдали za stavební odbor a podniky Flora, Dopravní podnik města Olomouce, Stavoprojekt a Městský stavební podnik. Samotný primátor města pak řídil odbory přípravy MPO a sekre-

tariát primátora. V kompetenci tajemníka ÚMO Jana Večeře byl odbor správy. Výše jmenovaný člen RMO ing. Milan Loveček byl zvolen do rady 27. března 1991. K „trojkám“ funkcionářů RMO pak byly ještě přiřazeny určité komise, takže výsledná vnitřní struktura řízení vypadala takto:

Tabulka 1.6: Vnitřní struktura RMO

náměstek ing. Jiří Ficner, ing. Jaromír Jilek, ing. Tomáš Kvapil	komise finanční, kontrolní, majetkoprávní
náměstek ing. Karel Šimša, MUDr. Vladislav Raclavský, Mgr. Sárka Černá	komise obchodu a CR, hospodaření s TDO
náměstek ing. Vladimír Pokorný, Petr Dvořáček, PhDr. Josef Jařab	komise bytová, kulturní, sociální a zdravotní, spolupráce s ROI, vzdělání a výchovy
náměstek ing. Stanislav Losert, ing. Milan Loveček, ing.arch. Tomáš Černoušek	komise pro architekturu a urbanismus
primátor Mgr. Milan Hořínek	komise pro statut města
tajemník ÚMO Jan Večeř	komise pro výpočetní techniku

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Náměstci primátora ing. Stanislav Losert a ing. Jiří Ficner, kteří odstoupili ze svých funkcí, předali k 30. listopadu 1991 své agendy asistentovi primátora ing. Zdeňku Svozilovi, kterého primátor jmenoval dne 29. října. Kompetence náměstka Ficnera přešly k datu 30. listopadu 1991 na náměstka Šimšu a kompetence náměstka Loserta na náměstka Pokorného. Toto rozhodnutí padlo na zasedání RMO dne 22. října 1991.

Jednání o tzv. statutu města Olomouce byla zahájena v březnu 1991 mezi ministryní Dagmar Burešovou a primátory zainteresovaných měst - Havířova, Opavy, Zlína a Olomouce. Jednalo se o naplnění obsahu „město se zvláštním statutem.“ Ministryně Burešová při jednání zdůrazňovala nutnou iniciativu poslanců ČNR žijících v příslušném místě. Právní zakotvení přiznání statutu města vycházelo ze zákona č. 367/90 Sb. ze 4. září 1990 o obcích. V konečné praxi statut znamenal náhradu slova starosta označením primátor, městský úřad se mění na úřad města a území statutárního města je možno členit na městské obvody nebo části.

Statut města

První redakce preambule statutu města Olomouce byla napsána začátkem května kunsthistorikem PhDr. Pavlem Zatloukalem a založena na historické argumentaci ve prospěch města. Pro vypracování statutu byla zřízena zvláštní komise v čele s ing. Tomášem Kvapilem jako předsedou, JUDr. Ivanou Wontrobovou jako tajemnicí a členy z řad ZMO Svatoplukem Ščudlíkem a Alexandrem Černým. Komise předložila svou zprávu k projednání RMO dne 28. května 1991. Ta obsahovala dvě možnosti dalšího postupu Olomouce:

1) Olomouc převezme tzv. ostravský model a rozdělí město na obvody s následným rozdělením kompetencí mezi ZMO a obvody („malé radnice“).

2) Město nebude děleno na obvody a přijme koncepci Komise městských částí (KMČ).

Při projednávání uvedených možností v RMO náměstek Pokorný sdělil, že Olomouc nemá prostředky na vypracování právní stránky rozdělení města na obvody a rovněž není ekonomicky a personálně vybaveno na toto řešení, které by znamenalo v praxi vytvoření státní správy na obvodech na úrovni bývalých národních výborů III. stupně. Komise nakonec doporučila přijetí koncepce vytvoření KMČ. Do nich byli jmenováni členové zastupitelstva a jejich úkolem bylo udržet či navázat styk se stávajícími občanskými iniciativami, politickými stranami či občanskými výbory. Pravomoci KMČ byly stanoveny v souladu s pravomocemi místních zastupitelstev s výjimkou výkonu a státní správy. Výsledkem uvedených návrhů bylo vytvoření 29 KMČ města Olomouce, jejichž seznam uvádíme v přehledu 1.7.

V závěru našich informací o struktuře a fungování RMO uvádíme ještě přehled jejích komisí, jak pracovaly k datu 1. listopadu 1991 vždy s příslušným předsedou.

Poslední zasedání Zastupitelstva města Olomouce (ZMO) v ZMO kalendářním roce 1990 se sešlo dne 27. prosince. Mezi body programu bylo odvolání všech stávajících vedoucích odborů měst-

Tabulka 1.7: KMČ města Olomouce

1) Bystrovany	16) Nový Svět
2) Droždín	17) Chválkovice
3) Břuchotín	18) Pavlovičky
4) Chomoutov	19) Černovír
5) Křelov	20) Lazce
6) Lošov	21) Hejčín
7) Nedvězí	22) Řepčín
8) Nemilany	23) Neředín
9) Radíkov	24) Nová Ulice
10) Samotišky	25) Nové Sady
11) Svatý Kopeček	26) Povel
12) Topolany	27) Staré Hodolany
13) Týneček	28) Nové Hodolany
14) Holice	29) Olomouc - střed
15) Slavonín	

ského úřadu, návrh na zřízení komise pro statut města, rozdělení pravomocí primátora, vytvoření komise pro vyšetření činnosti Výrobně zpracovatelského závodu na likvidaci tuhého domovního odpadu (VZZTDO) a tarify MHD ve městě. Ve volbě tajemníka městského úřadu byl ze tří nominovaných - Jan Večeř (OF) a ing. Vratislav Chromec (KSČM) a Antonín Krček (bezpart.) vybrán první jmenovaný. Městský úřad se stal zakladatelem řady podniků, o nichž hovoříme výše. Při hlasování o umístění Vojenského velitelství STŘED v Olomouci bylo 46 poslanců pro, 20 proti a 2 se zdrželi hlasování. V únoru 1991 došlo k personální změně ve složení ZMO, když se ing. Pavel Fritscher (KDS) vzdal svého mandátu ve volebním obvodu č. 1 a byl nahrazen Hanou Šumberovou. Jaroslav Krejčí byl po odstoupení ze ZMO zastoupen náhradníkem Antonínem Kolářem (OF).

V říjnu odstoupil ještě poslanec ing. Ivan Talanda (HSD - SMS) a počet zastupitelů tak klesl na 69, neboť za něj v jeho straně nebyl dva měsíce nalezen náhradník. Teprve 31. prosince 1991 se objevil v podobě Petra Salavy (MDB). Vzhledem k situaci v městském podniku PBH (RMO odvolala ředitele ing. Srovnala)

Tabulka 1.8: Přehled komisí RMO

název komise	předseda komise
sociální a zdravotní hospodaření s TDO	ing. Roman Gabriel
architektury a urbanismu	MUDr. Vladislav Raclavský
bytová	ing. arch. Tomáš Černoušek
výpočetní techniky	Zdislav Havran
majetkoprávní	ing. Tomáš Kvapil
statutu města	ing. Stanislav Losert
obchodu a cestovního ruchu	ing. Tomáš Kvapil
kontrolní	MUDr. Miroslava Němečková
výchovy a vzdělání	ing. Zdeněk Svozil
kulturní	PaedDr. Milan Sýkora
spolupráce s ROI	Ivana Plíhalová
finanční	Václav Burian
životního prostředí	ing. Jiří Ficner
Sbor pro občanské záležitosti (SPOZ)	Mgr. Šárka Černá
inventarizační	PaedDr. Alena Příhodová
bezpečnostní*)	ing. Karel Šimša
pro reklamu	MUDr. Svatopluk Loyka
zadávání zakázek**)	ing. Karel Šimša
přestupková	ing. Milan Loveček
pro zahraniční styky	JUDr. Josef Kříkava
dopravní	bez předsedy
koncepční	bez předsedy
dozorčí	bez předsedy
pro městské parky	bez předsedy
pro městské části	bez předsedy
oddávající ***)	bez předsedy

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

* pracovala od 16. května 1992

** pracovala od 18. srpna 1992

*** pracovala při SPOZ

požádal náměstek ing. Šimša zastupitelstvo o schválení uvolnění ing. Tomáše Kvapila, člena ZMO, pro dočasné vedení PBH. Kvapil potom podnik vedl až do 30. června 1992 a byl uvolněn ze svého stávajícího zaměstnání. Zastupitelé na své schůzi dne 29. října 1991 hlasovali také o petici na podporu prezidenta Václava Havla po událostech dne 28. října 1991 v Bratislavě při oslavě 73. výročí vzniku ČSR. Při hlasování nakonec petice neprošla a na Hrad byl zaslán jen dopis.

Historicky prvním členem Občanské demokratické strany (ODS)

v olomouckém městském zastupitelstvu se v prosinci 1991 stal ing. Roman Gabriel (Farmakon Olomouc). Do ZMO byl původně zvolen za Občanské fórum, po jeho rozštěpení vstoupil do Občanského hnutí (OH) a v říjnu přestoupil z OH do ODS. Po rozpadu Občanského fóra na Občanské hnutí, Občanskou demokratickou alianci a Občanskou demokratickou stranu nebyl v ZMO žádný poslanec za ODS.

Konkrétní personální a politickou situaci v olomouckém městském zastupitelstvu v první polovině roku 1991 přinášíme v tabulkovém přehledu s poznámkami v případě zjištěných změn v jeho složení. Zastupitelský sbor města měl v tomto období (1990 - 1994) celkem 70 členů.

V polovině roku (červen) 1991 řešila olomoucká radnice otázku výběru místních poplatků. Problematika se týkal např. psů, ubytovacích služeb či prodeje tabáku a alkoholických nápojů. Pro názornost uvádíme dohodnuté taxy v uvedené oblasti, jak se promítly na veřejnosti.

Od začátku kalendářního roku probíhala další etapa přejmenování olomouckých ulic a náměstí vyjadřující touto formou odklon od minulosti. V některých případech šlo ovšem o návrat k původnímu názvu, který byl „přerušen“ obdobím totality, jako např. u ulice Mariánské, později Halasovy. Zde se návrat k původnímu názvu Mariánská ulice odehrál na žádost arcibiskupa ThDr. Msgre Františka Vaňáka, metropolity Moravy. V jiných případech se proti novému názvu postavily místní obyvatelé a přejmenování odmítli - např. v ulici Erenburgově, která si toto označení podržela. O změně místního názvu rozhodovala RMO. Provedené změny uvádíme v tabulkovém přehledu s uvedením doby změny.

Nové názvy
ulic

V květnu oslavili obyvatelé Samotišek 850 let existence své obce, která je připomínána již k roku 1141 v listině olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka. Oslavy probíhaly od pátku 3. do neděle 5. května. Příležitostnou publikaci s názvem 850 let obce

Tabulka 1.9: Zastupitelstvo města Olomouce 1990-1994, stav v březnu 1991

jméno poslance	politická příslušnost	jméno poslance	politická příslušnost
Mgr. Milan Hořínek	OF	ing. Ivan Talanda**)	HSD - SMS
Petr Dvořáček	OF	ing. Iva Laurenčíková	HSD - SMS
Miroslav Rataj*)	OF	RNDr. Svatopluk Loyka	HSD - SMS
MUDr. Václav Bistrý	OF	Svatopluk Ščudlík	HSD - SMS
Zdislav Havran	OF	ing. František Dichter	HSD - SMS
MUDr. Jiří Hřebíček	OF	doc.MUDr. Horymír Malota CSc.	ČSS
MUDr. Jiří Vlček	OF	ing. Petr Domáci	ČSS
Václav Burian	OF	ing. Pavel Krejčíř	ČSS
ing. arch. Tomáš Černoušek	OF	MUDr. Eva Čáchová	SZ
ing. Antonín Kolář	OF	MUDr. Hana Šarapatková	SZ
ing. Roman Gabriel	OF	MUDr. Vladislav Raclavský	SZ
ing. Stanislav Losert	OF	ing. Jaromír Jílek	SZ
ing. Miroslav Kořenek	OF	MUDr. Miroslava Němečková	SZ
ing. Zdeněk Svozil	OF	MUDr. Josef Bartek CSc.	ČSL
RNDr. Jarmila Měkotová	OF	MUDr. Josef Bazala	ČSL
ing. Vít Pelikán	OF	Jaroslav Novotný	ČSL
Mikuláš Pánek	OF	ing. Karel Šimša	ČSL
ing. Jiří Ficner	OF	Hana Šumberová	KDS
prof. PhDr. Josef Jařab CSc.	OF	František Konvalinka	KDS
MUDr. Jaromír Křivánek	OF	ing. Vladimír Pokorný	KDS
ing. arch. Petr Brauner	OF	ing. Radovan Kunc	KDS
ing. Tomáš Kvapil	OF	MUDr. Pavel Hejnar	KDS
Mgr. Šárka Černá	OF	ing. Milan Loveček	KDS
Ivana Plihalová	OF	ing. Miroslav Marek	KSČM
ing. Vladimír Bordovský	OF	Radomil Přikryl	KSČM
PaedDr. Milan Sýkora	OF	ing. Jan Volný	KSČM
ing. arch. Milan Obenaus	OF	RSDr. Alexander Černý	KSČM
ing. František Novák	OF	ing. Jiří Hambálek	KSČM
MUDr. Jaroslav Vomáčka	ČSSD	MUDr. Přemysl Skalka	KSČM
MUDr. Josef Fischer CSc.	ČSSD	Ivo Peňáz	KSČM
Radko Veverka	ČSSD	Jan Kohoutek	KSČM
ing. Michal Přilešký	ČSSZ	PhDr. Jana Kreitzerová	KSČM
ing. Martin Tesařík	ČSSZ	ing. Antonín Marčák	KSČM
ing. Jaromír Czmero	ČSSZ	Jaroslav Špunda	KSČM
Jiří Machek	HSD - SMS	PaedDr. Miroslav Skácel	KSČM

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

* odstěhoval se, nahrazen 25.7.1991 ing. Stanislavem Zapletalem

** odstoupil 29. října 1991, do 31.12.1991 bez náhrady

Samotíšek 1141-1991 vydal někdejší ředitel Vědecké knihovny v Olomouci Bohuslav Smejkal. Oslava výročí jako by předznamenala další vývoj této lokality. Dne 29. října 1991 předal ZMO a primátorovi města ing. František Dichter písemnou žádost o osamostatnění obce k 1.lednu 1992 na základě referenda, které zde

Tabulka 1.10: Výběr místních poplatků

---

1) poplatek ze psů - 120 - 1000 Kčs/rok
2) zábor veřejného prostranství - 50 - 3000 Kčs/m ²
3) reklamní zařízení - billboard - 50 -1200 Kčs/m ²
4) poplatek ze vstupného - 10-25% z vybrané částky
5) poplatek za ubytovací služby - 200 Kčs/ lůžko/rok
6) poplatek dislokační - místní NP - 96 - 190 Kčs/ m/rok
7) poplatek z prodeje alkoholu a tabáku - 10% z vybrané částky

---

Tabulka 1.11: Nové místní názvy v Olomouci (1991)

---

starý název	nový název	doba změny
třída Osvození	Masarykova	7.8.1990
Allendova	Hněvotínská	1.4.1991
Belojanisova	Rollsberská	dtto
Brigádnická	Vitáskova	dtto
Budovatelů	Machátova	dtto
náměstí Čs. rudoarmějců	Lipové náměstí	dtto
Engelsovo náměstí	Blodkovo náměstí	dtto
Fučíkova	Matochova	dtto
Interbrigadistů	Moravská	dtto
generála Janka	Bystřínova	dtto
Kirovova	bratři Čapků	dtto
Klimentova	Dalimilova	dtto
Kopeckého náměstí	Bablerovo náměstí	dtto
Kučerova	Einsteinova	dtto
Liebkechtova	Vybíralova	dtto
Rosy Luxemburgové	Marty Kofánkové	dtto
Majakovského	Metodějská	dtto
Malé náměstí	Blažejské náměstí	dtto
Marxova	Schweitzerova	dtto
Víta Nejedlého	Nábřeží	dtto
Zdeňka Nejedlého	Květinová	dtto
Stará	Kapucínská	dtto
Togliattiho	Hamerská	dtto
U Tržnice	Kateřinská	dtto
Údernická	Finská	dtto
Viliamsova	Junácká	dtto
Kyjevské nábřeží	dr. Milady Horákové	25.6.1991
Halasova	Mariánská	dtto

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

proběhlo ve dnech 7.-14. října 1991. Pro oddělení obce Samotišek od Olomouce se v něm vyslovilo 74% občanů.

Ke změnám, v tomto případě personálním, došlo v létě i na Okresním úřadě v Olomouci (OkúO) v souvislosti s odchodem dosavadního přednosty ing. Ivana Foltýna do funkce náměstka ministra dopravy. Kandidátem ODS na funkci přednosty byl ing. Kornel Mankovecký, kandidátem ČSL JUDr. František Neplech, dosavadní vedoucí kanceláře přednosty. Z OkúO odešlo během roku dvanáct vedoucích pracovníků. Ve středu 18. září 1991 byl pak jmenován nový přednosta úřadu - stal se jím JUDr. František Neplech.

Od 1. ledna 1991 zajišťovala sňatky na radnici devítičlenná skupina poslanců ZMO. Během roku bylo oslaveno patnáct zlatých a dvě diamantové svatby, rovněž byla zorganizováno jubilejní setkání 75letých občanů města. V Olomouci žilo v roce 1991 celkem 198 devadesátiletých a starších občanů, dvě Olomoučanky překročily hranici 100 let, starší měla 103 let. Na radnici bylo slavnostně předáno 336 maturitních vysvědčení a 207 výučních listů. Sbor pro občanské záležitosti vykonal návštěvu u všech 198 devadesátiletých a starších Olomoučanů, z toho 156 žen a 42 mužů, rovněž návštěvu u 78 občanů žijících v Domově důchodců. Rozpočet SPOZ na rok 1991 činil 235 000 Kčs (rok 1990 částka 149 000 Kčs).

Kapitola 2

Rozpočet města

Financování

Dotace

Finanční rok 1991 byl ve svém průběhu řešen ve dvou vývojových etapách. Od 1. ledna do 11. června fungovalo rozpočtové provizorium, které bylo po jednání městských zastupitelů transformováno na schválený rozpočet roku. Rozpočtové provizorium na první kvartál roku 1991 bylo stanoveno ve výši zhruba 25% rozpočtu předešlého roku 1990. Jako nové změny se objevily podíly na státních příjmech, dotace z Okresního úřadu Olomouc ve výši asi 35 milionů korun, přechod zemědělské daně na FÚ či nutnost financovat nové městské příspěvkové organizace - např. městské divadlo či filharmonii. Zhruba v polovině ledna začaly olomoucké banky opět prodávat valuty. Občané si mohli zatím směnit 2/5 svého „přiděleného“ množství - tedy 2000 korun. V druhé polovině února zřídila Rada města Olomouce (RMO) finanční komisi s poradním hlasem pro řešení finančních záležitostí. Jejím předsedou se stal ing. Jiří Ficner, tajemnicí Věra Taláčková a členové zastupitelstva ing. František Dichter, ing. Jaromír Jílek, ing. Václava Majerová, JUDr. Petr Kyselák a Vít Opálka jejími členy. Finanční dotace pro město Olomouc ze strany ONV Olomouc činila v roce 1991 celkem 12,21% celookresních příjmů ze od státu - tedy částku 77,643 milionu korun. Neúčelová dotace od ONV pak činila pro město částku 27,225 milionu korun, byla projednána RMO dne 8. května a zveřejněna v Hanáckých novinách dne 18. května 1991. Konec rozpočtového provizoria přineslo jednání Zastupitelstva města Olomouce (ZMO) dne 11. června a finanční toky se začaly řídit rozpočtem. Okresní dotace dosáhla výše 104,868 milionu korun a dalších 115 milionů Olomouc získala na dokončení komplexní bytové výstavby (KBV). Na kulturní záležitosti město počítalo se 17% rozpočtu (v roce 1990 to bylo 9%). Další drobnější úpravy schváleného rozpočtu proběhly dne 25. června při jednání RMO v oblasti neinvestičních výdajů a neinvestičních dotací. V oblasti citovaných příspěvkových organizací města nově přibylo městské divadlo, filharmonie a Okresní kulturní středisko, naopak Galerie výtvarného umění

přešla do financování státu.

Další úpravy schváleného rozpočtu byly provedeny k 31. říjnu 1991, kdy byly současně posíleny příjmové i výdajové kapitoly. Pohyby nastaly v oblasti příjmů rozpočtových organizací, daní obyvatelstva, doplňkových zdrojů, vodního hospodářství, školství a neinvestičních výdajů. Koncem kalendářního roku (5. prosince 1991) byla vytvořena na zasedání ZMO redakční rada určená ke zpracování návrhu koncepce rozvoje města Olomouce. Členy uvedené redakce byli PhDr. Josef Jařab, Petr Dvořáček, ing. Antonín Marčák, ing. arch. Petr Brauner, MUDr. Miroslava Němečková a Jiří Machek. Vzhledem k tomu, že v uvedené době nebyl stále hotov rozpočet republiky, bylo nutno vytvořit i rozpočtové provizorium města Olomouce na první kvartál kalendářního roku 1992 ve výši zhruba 58 milionů korun. Závěrečná podoba olomouckého městského rozpočtu pak vznikla po jednání finanční komise RMO dne 13. prosince 1991 a byla projednána RMO dne 17. prosince 1991. Další informace o finančním vývoji města v roce 1991 předkládáme v podobě tabulkových přehledů zachycujících chronologicky hlavní události či změny na finanční scéně. V celkové skladbě rozpočtu se počítalo ve výdajové složce s 30% jejího objemu na sociální potřeby občanů města, 20% na hospodaření s komunálním odpadem, 15% na dotaci MHD, 15% na údržbu Městské památkové rezervace Olomouc, 10% na dotaci Městské policie Olomouc a 10% na údržbu inženýrských sítí města.

Konečná podoba rozpočtu města Olomouce na rok vznikla až v závěru kalendářního roku. Předložil ji ekonomický odbor ÚMO pod vedením náměstka primátora ing. Karla Šimši dne 16. prosince po předchozím projednání ve finanční komisi RMO dne 13. prosince 1991. Rozpočet ve finální podobě poté schválila RMO podle předložené důvodové zprávy dne 17. prosince 1991. Tuto konečnou podobu rozpočtu uvádíme rovněž v tabulce 2.6.

Na zasedání Zastupitelstva města Olomouce (ZMO) dne 5. prosince 1991 bylo rovněž schváleno rozpočtové provizorium na

Rozpočet
města

ZMO -
prosinec

Tabulka 2.1: Plánované investiční akce na rok 1991 - rozestavěná Akce „Z“ (mil. Kčs)

---

název stavby	potřeba finančních prostředků na rok 1991
vodovod Křelov	0,483
vodovod Chomoutov	1,491
vodovod Svatý Kopeček	1,200
plyn Černovír	0,500
plyn Řepčín	0,700
MŠ Přichystalova	0,038
ZOO - pavilon žiraf	1,000
VPÚ Olomouc - výstroj	2,830
celkem	8,242

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

I. kvartál roku 1992. Počítalo se v něm s 10% rezervou na každé financované odvětví. Celková částka určená na výdaje činila pro toto období 58 milionů korun, kromě toho bylo navržen i plán investičních akcí stavebního charakteru pro rok 1992 v celkové výši zhruba 130 milionů korun.

Tabulka 2.2: Rozpočtové provizorium na I. pololetí roku 1991

příjmy	částka (mil. Kčs)
odvody hospodářských organizací	45,211
odvody příspěvkových organizací	0,382
příjmy z činnosti rozpočtových organizací	17,000
daně a poplatky obyvatelstva	2,500
podíl na státních příjmech	32,558
dotace z Okresního úřadu Olomouc	15,422
doplňkové příjmy	6,000
příjmy celkem	119,073
výdaje	částka (mil. Kčs)
vodní hospodářství	0,170
doprava	23,188
školství	30,500
zdravotnictví	2,000
kultura celkem	20,410
z toho ÚMO	1,000
ZOO Svatý Kopeček	2,400
Městská správa kin Olomouc	0,800
Divadlo hudby Olomouc	0,230
Divadlo Oldřicha Stibora Olomouc	12,500
Moravská filharmonie Olomouc	2,500
Okresní kulturní středisko Olomouc	0,500
Městské kulturní středisko	0,400
vnitřní správa	6,529
sociální zabezpečení	4,800
místní hospodářství celkem	26,170
z toho ÚMO	1,000
Technické služby Olomouc	12,000
Hřbitovy města Olomouce	0,800
Služby města Olomouce	9,676
Flora Olomouc	2,700
stavebnictví a KBV	0,400
všeobecná pokladní správa	0,900
Akce „Z“ celkem	4,000
výdaje celkem	119,073

Tabulka 2.3: Příspěvkové organizace města - dotace v letech 1990 a 1991 (mil.Kčs)

organizace	dotace 1990	dotace 1991*
Park kultury a oddechu Olomouc	2,200	0,453
ZOO Svatý Kopeček	4,150	0,981
Městská správa kin Olomouc	1,450	0,300
Divadlo hudby Olomouc	0,000	0,120
Olomoucká galerie výtvarného umění	0,995	0,000
Flora Olomouc	5,603	1,160
Divadlo Oldřicha Stibora Olomouc	0,000	4,050
Moravská filharmonie Olomouc	0,000	1,350
Okresní kulturní středisko Olomouc	0,000	0,500
dotace celkem	14,422	8,924

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

* rozpočtové provizorium I. pololetí 1991

Tabulka 2.4: Využití finančních prostředků z prodeje nemovitostí (1991, mil. Kčs)

název investice	finanční částka
skládky Grygov	15,300
oprava Divadla Oldřicha Stibora Olomouc	15,000
křížovatka Havlíčkova - Svobody	3,000
komunikace Přichystalova	1,000
oprava školních budov	5,000
oprava historických památek	5,000
oprava střechy radnice	5,000
rekonstrukce budovy na Horním náměstí 1	1,300
dotace PBH Olomouc	15,000
nákup autobusů pro DPMO	16,000
stavby nepokryté státní dotací	10,200
koupě objektu Obnovy Olomouc	6,200
Suchonice - nákup nemovitostí	1,000
celkem	99,000

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Tabulka 2.5: Úpravy rozpočtu v průběhu roku 1991 (mil. Kčs)

příjmy	schválený rozpočet 11.6.1991	skutečnost k 31. 10.1991
odvody státních podniků	122,237	84,720
odvody příspěvkových organizací	770,000	438, 000
příjmy z činnosti rozpočtových organizací	31,840	23,486
daně od obyvatelstva	5,286	13,460
vlastní příjmy celkem	160,132	122,104
dotace od OkÚ Olomouc	104,868	96,130
mimořádné dotace	2,180	37,977
doplňkové zdroje	22,242	24,116
doplňkové zdroje OkÚ Olomouc	0,000	15,000
příjmy celkem	289,422	295,327
výdaje	schválený rozpočet 11.6.1991	skutečnost k 31.10.1991
neinvestiční dotace státních podniků	62,402	51,797
neinvestiční výdaje rozpočtových organizací	178,510	160,134
z toho VH	0,400	0,495
doprava	30,000	24,000
školství	57,465	65,803
zdravotnictví	4,500	4,017
kultura	15,027	7,134
vnitřní správa	17,300	13,212
práce a sociální věci	9,518	7,477
místní hospodářství	39,300	32,506
komplexní bytová výstavba	4,500	2,541
všeobecná pokladní správa	0,500	2,918
neinvestiční příspěvky příspěvkových organizací	39,668	44,348
z toho kultura	34,168	38,546
místní hospodářství	5,400	5,746
ostatní	0,100	0,056
investiční akce ÚMO	8,242	9,974
neinvestiční akce ÚMO	0,600	1,106
výdaje celkem	289,422	267,359

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Tabulka 2.6: Finální podoba rozpočtu města Olomouce na rok 1991 (mil. Kčs)

příjmy	původní rozpočet	upravený rozpočet	účelové úpravy	konečný rozpočet
odvody státních podniků	122,237	100,000	-	100,000
odvody příspěvkových organizací	0,770	0,770	-	0,770
příjmy z činnosti rozpočtových org.	31,840	32,000	-	32,000
daně a poplatky od obyvatelstva	5,285	14,680	+ 1,500	16,180
vlastní příjmy celkem	160,132	147,450	+1,500	148,950
dotace	104,868	104,868	-	104,868
mimořádné dotace	2,180	37, 977.4	+ 12,061.8	50,039.2
doplňkové zdroje vlastní	22,242	27,500	+ 2,550	30,050
doplňkové zdroje OkÚ Olomouc	-	17,596	-	17,596
příjmy celkem	289,422	335,391.4	+ 16,111.8	351,503.2
výdaje	původní rozpočet	upravený rozpočet	účelové úpravy	konečný rozpočet
neinvestiční dotace státních podniků	62,402	64,180	+ 3,800	67,980
neinvestiční výdaje rozpočtových org.	178,510	202,152.4	+ 10,158.2	212,310.6
z toho vodní hospodářství	0,400	0,500	-	0,500
doprava	30,000	30,000	-	30,000
školství	57,465	73,334	+ 6,674	80,008
zdravotnictví	4,500	5,000	-	5,000
kultura	15,027	15,027	-	15,027
vnitřní správa	17,300	18,148	+ 0,0074	18,155.4
práce a sociální věci	9,518	11,748.4	+ 0,400	12,148.4
místní hospodářství	39,300	42,135	+ 1,026.8	43,161.8
stavebnictví a komplexní byt. výstavba	4,500	3,260	+ 2,300	5,560
všeobecná pokladní správa	0,500	3,000	- 0,250	2,750
neinvestiční příspěvky příspěvkovým org.	39,668	55,115	+ 2,153.6	57,268.6
z toho kultura	34,168	49,269	+ 1,613	50,882
místní hospodářství	5,400	5,746	+ 0,046	5,786.6
ostatní	0,100	0,100	+ 0,500	0,600
investiční akce v režii ÚMO	8,242	12,838	-	12,838
neinvestiční akce v režii ÚMO	0,600	1,106	-	1,106
výdaje celkem	289,422	335,391.4	+ 16,111.8	351,503.2

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Tabulka 2.7: Plán investičních akcí ve výstavbě pro rok 1992 (mil. Kčs)

oblast investic	navrhovaná částka
vodní hospodářství	1,000
doprava	19,815
školství	15,402
zdravotnictví	0,800
kultura	8,779
vnitřní správa	2,840
místní hospodářství	44,084
stavebnictví a komplexní bytová výstavba	27,432
akce „Z“	8,507
celkem	128,659

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Tabulka 2.8: Rozpočtové provizorium schválené ZMO pro I. kvartál 1992 (mil.Kčs)

odvětví	výdaje pro	celková částka provizoria
vodní hospodářství	ÚMO	0,100
doprava celkem		15,000
z toho	ÚMO	1,000
	DPMO	10,000
	TSO	4,000
školství	ÚMO	13,000
zdravotnictví	ÚMO	1,100
kultura	ÚMO	1,950
	Divadlo hudby	0,150
	Divadlo O.Stibora	4,000
	Moravská filharmonie	1,400
	ZOO Sv.Kopeček	1,000
kultura celkem		8,500
vnitřní správa	ÚMO	2,600
sociální zabezpečení	ÚMO	2,700
místní hospodářství celkem		14,000
z toho	PBH Olomouc	5,000
	Hřbitovy města Olomouce	0,300
	Technické služby Olomouc	5,000
	Plavecký stadion Olomouc	0,700
	Flora Olomouc	1,100
	ÚMO	1,900
stavebnictví a komplexní bytová výstavba	ÚMO	1,000
výdaje celkem		58,000

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Kapitola 3

Ekonomika města

Průmysl

Obchod

Služby

Informace o ekonomickém obraze města Olomouce v roce 1991 zahajujeme širším pohledem na hospodářství regionu, jehož je Olomouc přirozeným centrem. Na celkových příjmech České republiky v rámci rozpočtu se olomoucký okres podílel částkou 635,7 milionu korun. Okres Olomouc obdržel v uvedeném roce dotace ze státního rozpočtu ve výši 287 milionů korun, které byly ve srovnání s rokem předchozím kráceny o 12,2 milionů korun. Celkový rozpočet olomouckého okresu v roce 1991, který byl koncipován jako vyrovnaný, uvádíme v přehledu 3.1.

Ekonomika
města

Tabulka 3.1: Rozpočet okresu Olomouc v roce 1991 (mil. Kčs)

příjmy	částka	výdaje	částka
rozpočtové organizace	30,384	rozpočtové organizace	665,121
příspěvkové organizace	-	příspěvkové organizace	125,739
dotace ze státního rozpočtu	221,154	-	-
podíl na státních příjmech	539,322	-	-
celkem	790,860	celkem	790,860

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Do konce kalendářního roku pokračoval započatý trend spočívající v postupném převodu majetku ve vlastnictví státu na město Olomouc. Uvedené situaci napomáhala zejména ta skutečnost, že poměrně rozsáhlý majetek, zejména v podobě nemovitostí, byl ve městě v rukou armády. Právě na tento majetek je v polistopadovém období vyvíjen určitý tlak, aby byl z vojenské pravomoci vyňat a sloužil např. pro účely školství. Tento osud byl předurčen např. tzv. Tereziánské zbrojnici či radě někdejších vojenských objektů v městské části Neředín. Specialitou Olomouce navíc bylo to, že jako posádkové město Sovětské armády muselo umožnit užívání řady objektů podobného typu okupační armádě. Nešlo ovšem jen o objekty po domácí armádě, ať už je desetiletí užíval kdokoliv, ale i o civilní objekty. Město Olomouc vstoupilo do jednání se státem i v tomto smyslu a dosáhlo řady úspěš-

ných převodů v tomto smyslu. Po jednání s ministerstvem kultury České republiky došlo k rozhodnutí č. 172/ 91 Sb., které znamenalo souhlas s převodem řady místních objektů na město Olomouc. Jednalo se zejména o tzv. Salmův palác na Horním náměstí č. 1 na parcele č. 369, kde byly kanceláře radnice, budovu Moravského divadla Olomouc na Horním náměstí č. 22 s parcelou č. 373, budovu olomouckého krematoria v Neředíně na parcele č. 163 či bývalý hospodářský dvůr při Klášterním Hradisku včetně zahrady na Sušilově náměstí na parcelách 3/1 a 4. V zájmu o některé další objekty bylo město nebo důležité subjekty na jeho území už méně úspěšné - např. se nepodařilo převést objekt armádního archivu na náměstí Republiky na olomouckou univerzitu, která o něj měla eminentní zájem.

Rozhodujícím procesem ekonomických změn byla ovšem tzv. Privatizace státního majetku, která v roce 1991 pro Olomouc znamenala převod majetku v celkovém objemu 135 milionů korun. Legislativním základem převodu státního majetku do rukou soukromých subjektů byl privatizační zákon přijatý v roce 1990. Předsedou Okresní privatizační komise v Olomouci byl Antonín Kvapil. K datu 6. září 1991 bylo vydraženo 75% provozoven různého typu na území města, v celkovém počtu 161 privatizačních jednotek. Privatizačního procesu se zúčastnilo 603 dražitelů, kteří za majetek oceněný na částku 52,952 milionů korun nakonec zaplatili uvedených 135 milionů korun. Osm privatizačních jednotek v celkové hodnotě 9 milionů korun nebylo zapláceno a bylo nutno je následně zařadit do aukcí. Soudní dohru měla privatizace Drogerie na Horním náměstí, kterou a.s. BEPOOL nezaplatila v termínu a s.p. Drogerie vymáhal její vrácení. Tzv. holandských dražeb bylo celkem osm, což ve svém úhrnu znamenalo ztrátu ve výši 2,311 milionů korun. Na celkovém počtu 161 privatizačních jednotek se podílelo 100 dražitelů. Z procesu privatizace byly vyňaty ty jednotky, které měly ve své pracovní náplni také výuku učňů, rovněž akciové společnosti si vymohly ponechání svých

provozoven. Z procesu privatizace byl v uvedeném roce také vyňat např. hotel Palác či s.p. Služby města Olomouce. Některé privatizační projekty v Olomouci byly právně zpochybňovány a vyvolaly i interpelace poslanců nebo rozhodování na parlamentní úrovni - šlo např. o převod s.p. Olstav Olomouc na a.s. Bestol či aktivity podniku Belura. Pro ilustraci výsledků privatizačního procesu ve městě v roce 1991 jsme vybrali jednotky, které byly oceněny na částku převyšující jeden milion korun a uvádíme je v přehledu 3.2.

Tabulka 3.2: Malá privatizace v Olomouci v roce 1991 (mil. Kčs)

název privatizační jednotky	adresa	datum privatizace	cena
Bohemia	Horní náměstí 12	19.10.1991	3,800
Textil	Legionářská 1	19.10.1991	1,020
Knihy	Ostružnická 9	19.10.1991	2,070
Půjčovna stavebních strojů	Blanická 19	5.10.1991	4,236
Prádelna	Štítného 12	5.10.1991	4,650
Lidová jídelna	8. května 3	5.10.1991	2,000
Potraviny	Dlouhá 32	20.4.1991	7,020
Potraviny	Chválkovická 92	6.4.1991	2,501
Potraviny	Střední Novosadská 3	6.4.1991	1,888
Potraviny	třída Míru 26	6.4.1991	4,550
Potraviny	Palackého 21	6.4.1991	1,005
Octárna	Chválkovická 3	1.6.1991	14,000
prodejna Elektro	Horní náměstí 8	25.5.1991	2,000
Drogerie	Opletalova 1	25.5.1991	2,500
Tabák	Horní náměstí 24	11.5.1991	1,351
Potraviny	třída Svornosti 37	11.5.1991	6,515
Káva-čaj	Horní náměstí 63	11.5.1991	1,680
Potraviny	Frajtovo náměstí 20	20.4.1991	1,300
Pramen	Horní náměstí 17	20.4.1991	1,400
Kovo-dřevo prodejna	Křížkova 17	20.4.1991	1,300
Bufet Grill	Horní náměstí 23	15.6.1991	1,600
Geomont	Blanická 19	15.6.1991	2,443
Nákupní středisko	I.P. Pavlova 65	15.6.1991	3,113
Kavárna Corso	Horní náměstí 8	8.6.1991	2,500
Lahůdky	Dolní náměstí 6	8.6.1991	1,000
Potraviny	Hodolanská 20	1.6.1991	4,610

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Nové ekonomické aktivity nastartované listopadem 1989 se ve městě záhy projeví vlnou „gründerských“ podniků vzniklých privatizačním procesem. Často to byly aktivity, které neměly v

Olomouci prokazatelnou tradici či kontinuitu. Postupně se objevil i zájem zahraničních firem o kapitálový vstup do regionální ekonomiky, zejména pokud měla díky předchozímu úspěšnému exportu dobré jméno v i zahraničí - příkladem tohoto typu je olomoucká čokoládovna Zora založená koncem 19. století a převzatá švýcarským koncernem Nestlé. Přehled olomouckých podniků vzniklých v roce 1991 uvádíme v tabulkovém přehledu. Dva nově vzniklé podniky byly investicí zahraničního kapitálu.

Tabulka 3.3: Olomoucké podniky vzniklé v roce 1991

název podniku	výrobní zaměření
Ing. Viktor Hořin - EPAVA	polygrafie
TESCO SW, a.s.	software
IDOP Olomouc, a.s.	projekční činnost
MODOS, s.r.o.	stavební činnost
STAV-TRADE, s.r.o.	stavební činnost
ELPREMO, s.r.o.	elektrotechnika
Everlift, s.r.o.	konstrukce výtahů
Glaverbel Glavol, s.r.o.*)	sklo
GMMS, s.r.o.	strojírenství
LASER-TECH, s.r.o.	laserová technologie
MOPOS, a.s.	výroba potravinářských strojů
Obráběcí stroje Olomouc, s.r.o.	strojírenství
SIWATEC, a.s.	strojírenství
Strojirny Čihal, s.r.o.	strojírenství
TECHNO, s.r.o.	inženýring, konstrukční činnost
WANZL, s.r.o.**)	design

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

* belgická společnost

** německá společnost

Společensko-ekonomickými koncepčními problémy města se zabývala na svém jednání Rada města Olomouce (RMO) dne 17. září 1991. Závěry přijaté na závěr určovaly základní směry dalšího rozvoje města a respektovaly jeho pozici a roli v nové společenské realitě počátku devadesátých let. Určující funkce města měly být zachovány a perspektiva jejich dalšího vývoje byla potvrzena. Olomouc by měla postupně získat ucelený systém střed-

ního školství, odborného školství a dále rozvíjet svoji univerzitu a poskytovat všem těmto článkům vzdělávacího procesu příslušnou podporu. Pro budoucnost města bude nezbytné budovat síť služeb pro občanskou veřejnost i potencionální turisty a doplnit to nezbytným informačním systémem. Komplexní rozvoj městské aglomerace bude zachovávat stávající kulturní instituce a zařízení a jejich postupné zkvalitňování. Vzhledem k poloze města a charakteru jeho nejbližšího okolí by měl být tolerován nebo rozvíjen zpracovatelský a lehký průmysl, stávající programy těžkého průmyslu by měly být postupně tlumeny. Uvedené perspektivní a dlouhodobé záměry dalšího rozvoje města korespondovaly s jeho postavením v minulosti a snažily se o nalezení optimálního místa pro město velikosti Olomouce s jeho tradicemi politického, kulturního a správního centra regionu. Druhou stranou této mince bylo samozřejmě to, jak se v dalším období dařilo či nedařilo navržené záměry plnit a uvádět do praktické podoby.

Náš další pohled na situaci v oblasti průmyslového vývoje města bude zaměřen na některé změny, které výrazněji ovlivnily situaci konkrétních výrobních podniků, tak jak se vyvinula v prvním období ekonomické transformace začátku devadesátých let. Druhým největším průmyslovým celkem ve městě byl v uvedeném období koncernový podnik Sigma. Společenský posun zde vyvolal již koncem října roku 1990 stávkovou pohotovost a od 1. ledna 1991 nastaly zásadní strukturální změny. Tři závody podniku získaly větší pravomoci a obchodní samostatnost. Platební neschopnost koncernu Sigma bylo možno koncem roku 1990 vyčíslit na částku 110 milionů korun. Kolaps odbytišť na Východě donutil Sigmu hledat jinde - došlo k dohodě s italskou firmou Varisco-Gössel ve výrobě chemických čerpadel. Varisco nabídlo Sigmě svou prodejní síť na Západě a použití vlastních elektromotorů jako náhradu za motory typu MEZ. Došlo k vytvoření nových kontaktů na Řecko, Anglii a Jugoslávii. Před listopadem 1989 pracovalo v Sigmě na 2000 zaměstnanců, rozpadem RVHP

přišel podnik o 75% odbytu, dalším problémem byla i konverze speciální techniky. Z podnětu OF byl k 1. květnu 1990 odvolán z funkce stávající ředitel ing. Stanislav Tomašík a po konkurzním řízení zaujal jeho místo ing. Ivan Jüngling. V prosinci 1990 se obnovily hospodářské problémy podniku - zmiňovaná firma Varisco-Gössel omezila spolupráci a přestala platit, počet pracovníků podniku byl snížen o 20%. Začátkem září 1991 byla vyhlášena znovu stávková pohotovost a dozorčí rada vyslovila nedůvěru řediteli Jünglingovi. Dne 3. září 1991 byl ovšem Jüngling ve funkci ministerstvem potvrzen. Teprve 9. září získala dozorčí rada souhlas ministra a Jüngling byl odvolán. Nově pověřeným ředitelem Sigmy Olomouc se stal dosavadní ekonomický náměstek ing. Ivo Hanák.

V říjnu 1991 se objevil návrh podnikatele ing. Miroslava Franka CSc. (do roku 1990 zaměstnanec podniku Sigma) o jeho odkoupení za částku 210 milionů korun. V téže době byla Sigma v platební neschopnosti ve výši 251,4 milionů korun a měla zásoby za 45 milionů korun.

Začátkem roku 1991 došlo k fúzi dvou průmyslových podniků regionu - Moravia Mariánské údolí a Strojírny a lisovny Olomouc. Spojením vznikl nový podnik Moravia Mariánské údolí. Sloučení projednala a schválila RMO na základě zákona č. 367/90 Sb. o obcích k datu 1. března 1991. Ředitelem Moravie byl ing. Stanislav Zapletal, v čele druhého subjektu před spojením byl ing. Karel Novotný.

Problémy spojené se ztrátou východních trhů se nevyhnul ani tradičnímu strojírenskému závodu ve městě, jakým byly Moravské železářny. Podnik zaznamenal v roce 1990 finanční ztrátu ve výši 11,7 milionu korun a platební neschopnost 161 milionů korun. Dne 7. února 1991 se sešlo vedení podniku v čele s ředitelem ing. Tomášem Endlem se zaměstnanci a byla nastíněna další perspektiva železáren v podobě akciové společnosti se zahraniční účastí od 1. července 1991. Tíhu minulosti pocítily Moravské žele-

Podniky ve městě

zárný ještě i jinak - podle zákona č. 367/90 Sb. o obcích byly totiž potrestány pokutou 100 tisíc Kčs, neboť po dohodě se Sovětskou armádou dodávaly do prostoru pevnůstky v Křelově slévárenský popílek a podílely se tak na devastaci životního prostředí. Rozhodnutí o udělení pokuty a následném odstranění skládky bylo provedeno na žádost odboru životního prostředí olomouckého magistrátu dne 24. července 1990.

Olomouc a květiny, Olomouc a podnik Lotos. Toto spojení, které po léta znamenalo zásobování Olomoučanů uvedeným vonavým sortimentem, nakonec nepřežilo vpád tržní ekonomiky. V únoru 1991 byl květinářský podnik Lotos Olomouc zadlužen u Komerční banky sumou 5 milionů korun, sankční poplatek činil další 2 miliony. Z dvanácti výrobních jednotek podniku šly čtyři do reprivatizace. V pondělí 4. února 1991 navštívili zástupci podniku primátora Milana Hořínka a informovali ho o situaci. Osud podniku s 250 zaměstnanci se posuzoval následující den i na jednání RMO, kde se nakonec hlasovalo o likvidaci státního podniku, ale návrh zatím nezískal nadpoloviční většinu hlasů radních a problém byl tedy odložen. Podobný názor zaujalo i nejbližší zasedání Zastupitelstva města Olomouce (ZMO), které schválilo rozhodnutí rady dne 26. února 1991. Těžká finanční situace ale konci Lotosu nakonec přece jen nahrála - šlo vlastně jen o čas. Podnik zlomilo zhroucení trhu skleníkových a školkových výpěstků a trojnásobné zvýšení cen paliv a energie. Finanční propad v průběhu roku dále pokračoval a k 31. říjnu 1991 dosáhl částky 3,955 milionu korun, což bylo 69% plánovaného obrátu). Finanční závazky Lotosu byly vyčísleny na celkových 5,5 milionu korun, pohledávky na 3 miliony. Mimo provoz se dostala střediska Velký Týnec, Bolelouc a část skleníků Rozvoj (asi 10 tisíc čtverečních metrů plochy). Na rok 1992 se výhledově počítalo se ztrátou asi 7,5 milionu korun. Za této situace bylo zřejmé, že podnik nelze udržet v ekonomickém chodu a bylo přikročeno k jeho likvidaci. Tým s tímto úkolem vedl v roce 1991 ing. Lubomír Faltýnek.

Daleko lepší situace byla v jiném „květinovém“ podniku města, kterým byla Flora Olomouc. Také zde ovšem došlo k 1. červenci 1991 ke změnám ve vrcholovém řízení a do čela podniku se dostal jako ředitel ing. Jan Sítař. Aktivity olomoucké Flory spočívaly ve výstavnické a komerční činnosti, výchovně vzdělávacích akcích a rovněž i v zajišťování oddechu a rekreace občanské veřejnosti. Pro rok 1991 bylo schválen dotační příspěvek z rozpočtu města ve výši 5,4 milionu korun. Celkové zdroje Flory v činily tedy 9,864 milionů korun při nákladech 10,609 milionů korun (ztráty celkem 0,745 mil. Kčs). Tržby meziročně vzrostly z 2,642 milionů korun v roce 1990 na 4,118 milionů v roce 1991.

Tradice výroby čokolády v Olomouci sahá až do roku 1898, kdy začala produkce místní továrny na čokoládu a cukrovinky Zora. V srpnu 1991 se objevil projekt tzv. velké privatizace olomoucké čokoládovny. Firma dala vytisknout pro zhruba 10 tisíc svých zaměstnanců v celé republice osmistránkový leták, v němž bylo vysvětlováno, že Zora nemá odbytové potíže, má moderní technologii a její budoucnost je ve spojení se zahraničním investorem. Tím se nakonec stalo francouzské sdružení BSN spojené se švýcarskou firmou Nestlé. Pro úplnost je možno ještě dodat, že dalším zahraničním zájemcem o čokoládovnu Zora byla americká firma Phillip Morris. V minulosti prosperující olomoucký výrobce frézek TOS, s.p. se koncem roku (říjen 1991) dohodl s městem Olomoucí na bezplatném převodu majetku. Nabídce podniku bylo vyhověno z toho důvodu, že město Olomouc mělo zájem o rozlehlou výrobní halu strojírny nacházející se na Štursově ulici s tím, že ji posléze nabídne ke komerčnímu využití. Převod objektu státního podniku TOS Olomouc do majetku města schválilo následně i ZMO v prosinci 1991. Další osud někdejší strojírny je pak již známý - v objektu se usídlil potravinový řetězec Kaufland.

K větším olomouckým podnikům, které se během roku ocitly v likvidaci patřil i státní podnik Obnova. Likvidátorem byl jme-

Likvidace
podniků

nován ing. Jiří Kropáč, podnik se ocitl v likvidaci dnem 21. října 1991. Základní prostředky byly vyčísleny na 58,9 milionů korun a aktiva na 5,702 milionů. Celková pasiva závazky podniku činila 115,254 milionů korun. V době nástupu likvidace měl podnik Obnova celkem 257 pracovníků, likvidátor odhadl zisk z prodeje nemovitostí Obnovy na 50-70 milionů korun. Obdobný osud stihl i Stavební podnik města Olomouce (SPMO) se 132 zaměstnanci a ztrátou ve výši 0,912 milionu korun. ZMO doporučilo zrušit SPMO k datu 30. června 1991.

Druhé kolo privatizace v Olomouci začalo v sobotu 6. dubna 1991. Hlavním cílem Okresní privatizační komise bylo co nejdříve vydražit prodejny potravin, kterých bylo k tomuto účelu připraveno 160. Olomoucký podnik Restaurace a jídelny (RaJ Olomouc) byl rozdělen na části, z nichž 12 jednotek bylo zahrnuto do budoucí akciové společnosti, 30 jednotek bylo vráceno původním majitelům a 21 šlo do malé privatizace. První aukce ve městě proběhla již v sobotu 23. března a jejím objektem byla prodejna Tabák s vyvolávací cenou tisíc korun. Prodejní cena se nakonec vyšplhala až na 180 tisíc korun, kterou zaplatil někdejší předseda OV SSM Gábor Meszaroš. Na první olomoucké aukci se nakonec prodalo devět provozních jednotek v celkové ceně 11,1 milionů korun.

V samotném závěru minulého kalendářního roku (27.12.1990) schválilo ZMO převod podniků bývalého ONV Olomouc do rukou města. Šlo o RaJ Olomouc, Oděvní tvorbu Olomouc, Kovo-dřevo Olomouc a Obnovu Olomouc. Do dozorčích rad uvedených podniků vyslalo město jako zřizovatel své zástupce. V RaJ to byl ing. Karel Walter, ředitel TSO, v Oděvní tvorbě ing. František Schröpfung, ředitel SMO, v Kovo-dřevo Bohumil Šopík, ředitel SMPaC a v Obnově Jitka Slouková z olomoucké radnice.

Rychlou formou prodeje mimo „kamenné“ obchody se olomoučtí radní zabývali již koncem kalendářního roku 1990. Byl vyhlášen investorský konkurz na vybudování městské tržnice, je-

Tabulka 3.4: Podniky a organizace založené (řízené) městem Olomoucí k 1.12.1991

typ podniku	název	vedoucí pracovník
rozpočtová organizace	Technické služby Olomouc	ing. Karel Walter
	Hřbitovy města Olomouce	ing. Jiří Kunc
příspěvková organizace	Flora Olomouc	RNDr. Jiří Sitař
	ZOO Svatý Kopeček	ing. Zdeněk Slavotínek
	Městská správa kin Olomouc	Jan Joukal
	Moravská filharmonie Olomouc	ing. Pavel Sonnevend
	Divadlo hudby Olomouc	PhDr. Libuše Slezarová
státní podniky	Státní divadlo Oldřicha Stibora	Josef Josefík
	Služby města Olomouce	František Nevima
	Lotos Olomouc	ing. Lubomír Faltýnek
	Dopravní podnik města Olomouce	ing. Andrej Sitař
	Podnik bytového hospodářství Olomouc	ing. Tomáš Kvapil
	Hanácké pekárny a cukrárny Olomouc	Bohumil Šopík
	Uhelné sklady Olomouc	Vlastimil Peč
	Stavoprojekt Olomouc	ing. arch. Alois Janů
	Moravský stavební podnik Olomouc	ing. Miloslav Bábek
	Moravské autoopravny Olomouc	Leopold Knappek
	Oděvní tvorba Olomouc	ing. Anna Paráková
	Restaurace a jídelny Olomouc	ing. Jan Vychodil
podniky v likvidaci	Kovo-dřevo Olomouc	PhDr. Luděk Smělý
	Lotos Olomouc	ing. Lubomír Faltýnek
	Městské kulturní centrum Olomouc	ing. Zdeněk Bábek
	Stavební podnik města Olomouce	ing. František Mazánek
	Obnova Olomouc	ing. Jiří Kropáč

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

hož vítězem se stala firma Promoravia. Projekt počítal s plnou rehabilitací původní městské tržnice. Jako problém se ve městě jevil živelné umístování stánků s textilem, které díky láci nacházely dostatek zájemců, neřešena rovněž zůstávala otázka zeleninového tržiště po dobu výstavby tržnice. Do úvahy připadala možnost využití Dolního náměstí nebo bývalé jízdárny na Studentské ulici. Plány nakonec zůstaly jen na papíře a projekt nebyl realizován. V Městské památkové rezervaci (MPR) byl sice vyhlášen stop stav na tyto druhy prodeje, stejně i pojízdné autobusy, maringotky či karavany byly pro Olomouc označeny za nepřijatelné, ale stánkům integrovaným se zastávkou MHD nebo stánkům na sídlištích se město nebránilo. Za žádoucí byla ozna-

Městská
tržnice

Tabulka 3.5: Průměrné mzdy v podnicích a organizacích města Olomouce v r. 1991

název podniku-organizace	průměrná mzda (Kčs)
DPMO	4 273,-
SDOS	3 794,-
ÚMO (magistrát)	3 719,-
MFO	3 603,-
HMO	3 473,-
ZOO	3 348,-
DH	3 300,-
TSO	3 293,-
MSK	3 105,-
PBH	2 840,-
FO	2 734,-
PSO	2 412,-
průměr	3 073,-

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Tabulka 3.6: Přehled hospodaření olomouckých státních podniků v r. 1991 (mil. Kčs)

podnik	plán na rok 1991	skutečnost	zisk-ztráta
Uhelné sklady	0,920	4,115	+3,195
Kovo-dřevo	6,700	6,738	+0,038
Lotos	0,729	- 6,482	-7,211
Stavební podnik	0,140	-1,286	-1,426
Obnova	4,184	-3,450	-7,634
Stavoprojekt	0,200	0,222	+0,022
Oděvní tvorba	2,160	0,181	-1,979
Hanácké pekárny a cukrárny	40,000	57,086	+17,086
Restaurace a jídelny	- 18,828	- 13,537	+5,291
Moravský stavební podnik	1,515	0,657	- 0,858
Moravské autoopravny	0,574	- 4, 834	- 5,408
Služby města Olomouce	- 3, 104	- 10,514	- 7,410
Dopravní podnik města Olomouce	- 50,422	- 48,844	+ 1,578
Podnik bytového hospodářství	2,903	4,234	+1,331

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

čena i revitalizace stánkového prodeje na Svatém Kopečku. Tržní prostory pro zeleninu a ovoce tak ve městě fungovaly v lokalitách Tržnice, prodejny Hanačka, ulic Jánského, I.P.Pavlova či Tererově náměstí. Olomouc dokonce neváhala provést pokusný

experiment, když povolila přímý prodej potravin od prvního únorového týdne v pavilonu A místní Flory Olomouc. Zájemcům o levnější sortiment potravin bylo nabízeno 16 druhů zboží. Město se prostřednictvím odboru místního hospodářství naopak rozhodlo bránit trvalému provozu tržiště s průmyslovým zbožím, jak v podstatě živelně vzniklo v prostoru Spartakiádního stadionu. Tradiční olomoucká městská tržnice našla svého provozovatele v Technických službách Olomouc (TSO) od února 1991. Zde byl povolen stánkový prodej potravin a dočasně povolen i prodej z maringotek, karavanů a automobilů do odvolání (od 1. dubna 1991). V Hanáckých novinách byl zároveň vyhlášen konkurz na provoz tržiště na Dolním náměstí (březen 1991). Cena jednoho čtverečního metru komerční plochy ve městě byla stanovena na 6 korun.

Známým obchodním centrem města je místní obchodní dům Prior Prior. V roce 1991 slavil olomoucký Prior patnáct let své existence. Základní kámen na stavbě, která využila prostor někdejšího velkoobchodu firmy Ander z třicátých let a pozdějšího obchodního domu Kolektiv, byl položen 23. července 1973. První část objektu byla otevřena 1. prosince 1976 s 3000 metry prodejní plochy. K prodejní činnosti byla používána i druhá budova někdejšího „ASO“ na ulici 28. října. Po vyklizení byla budova odstřelena a zahájena výstavba. Obě části - stará i nově postavená budova byly sjednoceny 22. listopadu 1982 a disponovaly plochou 4875 metrů ke komerčnímu využití ve 22 odděleních. Za patnáct let prošlo olomouckým Priorem 56,750 milionů zákazníků, kteří zde utratili 3,36 miliardy korun. Nejvyšší nákup ve své dosavadní historii zaznamenal Prior dne 21. prosince 1990 - šlo o 3,5 milionu korun za jediný prodejní den. Od 1. července 1990 byl olomoucký Prior odštěpným závodem ostravského centra se 430 zaměstnanci, 60 uční a ředitelem ing. Janem Rozlívkou. Pro Olomoučany nebude bez zajímavosti v souvislosti s Priorem připomenout názory, které těsně po listopadu 1989 zpo-

chybňovaly existenci a oprávněnost nové budovy. Víme rovněž, že pod úrovní nové budovy Prioru se při zemních pracích našlo slovanské osídlení a zbytky sakrálních staveb, které byly ovšem nemilosrdně zlikvidovány a zastavěny. Věc měla i politickou dohru - došlo k persekuci několika vysokoškoláků a olomouckého archeologa, kteří se odvážili ve věci angažovat. Dne 1. listopadu 1991 zaslal olomoucký primátor Milan Hořínek dopis ministru pro správu národního majetku a jeho privatizaci Tomáši Ježkovi o kauze Prior - záměrem RMO v této době totiž bylo budovu nového Prioru demolovat a obnovit tak unikátní městský prostor, který by se po archeologickém průzkumu mohl stát další dominantou městského centra. Pro tento účel se město snažilo získat zahraničního partnera, který by obdržel pozemek na stavbu nového obchodního domu v jiné lokalitě. Uvažovalo se o prostoru v blízkosti tržnice. Uvedený záměr ovšem nakonec nebyl realizován a budova nového Prioru zůstala na svém místě.

Bez komplikací se neobešla ani realizace dalšího obchodního domu ve městě v lokalitě někdejších městských jatek na ulici Pasteurově. Dosavadní uživatel objektu Hanácký masokombinát přesídlil do Holice a objekt o rozměrech 57,5x38,5 metru získala akciová společnost SENIMO ZD Senice na Hané s akciovou společností Nicolle Dzola. Práci na projektu obchodního centra byl v dubnu 1991 pověřen ateliér OSA v Ostružnické ulici (architekti Polách-Fabián-Lubič). Projekt počítal s komerční plochou asi 3500 metrů a stáním pro 220 vozidel. ZD Senice zvítězilo v konkurzu na budovu někdejších jatek a počítalo s realizací stavby supermarketu s názvem SENIMO v období od 1.7.1991 do 1.7.1992. Stavební odbor radnice vydal v tomto smyslu dne 3. června rozhodnutí, proti kterému se ovšem odvolalo SBD Sigma, které prokázalo, že na část inkriminovaného pozemku má platné územní rozhodnutí ze dne 11.9.1990, tedy z doby, kdy byl na objekt vyhlášen konkurz. Spor nebyl vyřešen na ÚHA Olomouc, následný odvolací soud rozhodl ve prospěch Sigmy, která měla

stavební rozhodnutí dříve. Celý prostor byl takto zablokován a hrozila devastace objektu, který již byl ve vlastnictví ZD Senice. Dne 26. září 1991 byl na návrh KÚSPPOP v Olomouci ministerstvem kultury ČR objekt bývalé budovy městské dobytčí tržnice č.p. 905 na ulici Pasteurova 10 prohlášen za nemovitou kulturní památku. Podle vyjádření památkářů šlo o kvalitní průmyslovou architekturu využívající nové technické prvky s historizujícím stylovým aparátem. Stavba z let 1898 - 1900 byla realizována podle projektu stavebního rady K Osthoffa v úpravě Maxmiliana Kresse. Spor se nakonec podařilo vyřešit a supermarket SENIMO byl v následující době realizován s parametry, o nichž jsme výše referovali.

V úterý 12. února 1991 přijela do Olomouce ministryně obchodu a cestovního ruchu České republiky Vlasta Štěpová. Návštěvu zorganizoval OV KSČM a beseda s občany proběhla ve Václavkově sále Vlastivědného muzea. Průvodcem ministryně byl předseda OV KSČM v Olomouci RSDr. Alexander Černý. Situaci v zásobování Olomouce ministryně hodnotila vcelku pozitivně, výhrady měla ale např. k slabší nabídce v sortimentu obuvi a průmyslového zboží. Ojedinele chyběly v olomouckých prodejnách papírnictví i hygienické pomůcky a rezervy byly i v nabídce konfekce. V květnu oznámila ministryně Štěpová svůj plán směřující k vynětí potravinářských obchodů z privatizace, mají-li na starosti výchovu učňů. V Olomouci mezitím došlo k propojení obchodní sítě Belura a Potravin Olomouc do firmy Bepool. Toto konsorcium ovládlo ve městě 12 prodejen a pod jeho kontrolou pracovala i velkoprodejna Hanačka. Plán Štěpové narazil na odpor u ministra Ježka a vyvolal rovněž i interpelaci poslance Fendrycha v parlamentu - žádal zastavení projektu pronájmu a vynětí z privatizace. V podobném duchu napsal ministru Ježkovi dopis i olomoucký primátor Milan Hořínek, v němž upozornil na možnost vzniku monopolu sdružení BELURA + BEPOOL v potravinářské síti maloobchodu ve městě.

Návštěva
ministryně

Na závěr informací o obchodě uvádíme tabulkový přehled cen základních potravin v Olomouci v lednu 1991.

Tabulka 3.7: Ceny potravin v Olomouci v lednu 1991 (Kčs)

druh zboží	cena
chléb konzumní 1kg	10,80 - 12,00
máslo 1/4 kg	19,80 - 23,80
mléko 1 l	4,60 - 5,30
vejce 1 ks	1,70 - 2,00
pečivo bílé 1 ks	0,70 - 0,80
maso hovězí zadní 1 kg	80,00 - 107,00
vepřová kýta 1 kg	72,00
vepřová krkovice 1 kg	43,00 - 51,00
vepřový bůček 1 kg	30,00

Zdroj : OA Olomouc, RMO 1991

Nová doba - nové služby : asi takto by se dal s odstupem času komentovat nástup hazardu do hanácké metropole. Stalo se tak poprvé v pátek 1. února 1991, kdy bylo otevřeno v Národním domě první kasino na střední Moravě. Už v lednu byla uzavřena dohoda mezi vedením hotelu a akciovou společností Casino Brno o umístění herny v Olomouci. Za první republiky zde kasino již bylo. Kasino v Národním domě bylo vybaveno pěti hracími stoly, barem, americkou ruletou a Black Jackem. Nejnižší sázka byla stanovena na 50 Kčs (2 USD), maximální na 5000 Kčs (200 USD). V olomouckém kasinu začalo pracovat 12 krupiéřů, z toho 5 zahraničních. 40% akcií společnosti Casino Brno vlastnila německá Hanseat Kiel, a.s. V dalším období potom došlo k dalšímu nárůstu heren v centru města a ani Olomouc se nakonec nevyhnula příchodu „moderní nemoci“ zvané gamblerství. Měsíc únor přinesl další vývoj v tzv. „olomoucké prádelní kauze.“ Již na jaře 1990 proběhla ve městě akce za odstoupení tehdejšího ředitele státního podniku Služby města Olomouce (SMO) ing. Adolfa Kočího z funkce. Došlo tehdy dokonce k protestní hladovce jedné zaměstnankyně. Kočí byl posléze odvolán, ředitelem

SMO byl jmenován ekonomický náměstek ing. František Schröpfer, Kočí zůstal v podniku SMO ve funkci vedoucího prádelny Fatra. Prádelna byla v této době již po modernizaci v hodnotě 44,75 milionů korun pro úpravu rifloviny firmy HIS a přinášela roční zisk 5 - 7 milionů korun. Kočí navrhl na začátku roku 1991 vznik akciové společnosti Prádelny a čistírny, což bylo RMO zamítnuto. Následně chtěl Kočí Fatru odkoupit a nabídl částku 55 milionů korun. I toto bylo zamítnuto a ředitel SMO Schröpfer poté odvolal Kočího z vedení prádelny.

Zvyšující se potřeba úvěrů jako důsledek nástupu podnikatelských aktivit vyvolávala v Olomouci tlak na rozšíření bankovních služeb. V důsledku těchto tendencí byla ve středu 28. srpna 1991 otevřena místní pobočka Banky Bohemia za účasti generálního ředitele banky Arnošta Klesla, jeho poradce Jana Žižky a ředitele olomoucké pobočky Ivana Pospíšila. Nová banka začala pracovat v objektu někdejšího ředitelství podniku Sigma na třídě Kosmonautů. Celkem se v průběhu roku ve městě tedy etablovalo pět bankovních domů - pobočka Komerční banky s detašovanými pracovišti v Litovli a Šternberku, Česká spořitelna s centrem v Olomouci a pobočkami v dalších 25 obcích, Agrobanka, Poštovní banka a nově Banka Bohemia.

V oblasti podnikání s automobily došlo v roce 1991 k aktivizaci někdejší firmy Pernica. Firma Antonín Pernica byla založena již v roce 1927 a působila ve městě do roku 1948, kdy byla předána státnímu podniku Mototechna. Dne 5. srpna 1991 došlo k jejímu obnovení pod původním jménem a firma získala pro oblast Olomoucka zastoupení francouzské automobilky Renault. Také někdejší zaměstnanec Mototechny Olomouc Alfred Frommer zahájil koncem roku podnikatelské aktivity a nabídl městu Olomouc provozování odtahové služby (první nabídka přišla již v květnu 1991). Město reagovalo na tento návrh kladně a vyžádalo si ceník za uvedené služby. Dlužno dodat, že další aktivity Alfreda Frommera zdárně pokračovaly a později vyústily se spo-

lečníkem ve firmě Frommer-Jaromiš nabízející ve městě prodej a servis automobilů Škoda-VW-Audi.

Největším dodavatelem tepla a zároveň i největším znečišťovatelem životního prostředí ve městě byla olomoucká teplárna. Zastaralá technologie pocházející z dob padesátých a šedesátých let byla již vlastně překážkou pro její další provoz a rozvoj. Po legislativních změnách musely zákonitě přijít i změny technologické, které ve většině případů znamenaly přechod od uhelného paliva k plynu popřípadě topným olejům. V samotné Olomouci došlo v prvním případě k převodu ČEZ-OKE na akciovou společnost Moravskoslezské elektrárny (MSE) a nový vlastník se musel zavázat k zajištění rekonstrukce stávajících technologií tak, aby vyhovovaly novým předpisům o ochraně životního prostředí. Byla zahájena série jednání mezi MSE, a.s. a olomouckou radnicí a následně vznesen požadavek města, aby do 10.ledna 1992 vedení podniku poskytlo odboru ŽP informace potřebné k udělení souhlasu s umístěním teplárny na území města. Následné technologické změny spojené s výměnou kotlů a další techniky si vyžádaly investice v řádu stovek milionů korun a pro město přinesly např. i novou výškovou dominantu - teplárenský komín zvýšený až na 160 metrů, aby bylo dosaženo optimálních rozptylových podmínek. S životním prostředím souvisí i další problém, který se ve městě objevil po listopadu 1989 a nedošel zdárného řešení. Jde o problematiku komunálního odpadu, který stotisícová Olomouc musela řešit již novým způsobem tak, aby nedošlo k nárůstu ekologické zátěže do budoucna. Jak známo, desetiletí byla využívána skládka na katastru obce Grygov, která ovšem nebyla konec konců „bezdná“ a ochota grygovských pokračovat v dosavadní praxi i v nové situaci se ukázala jako nejistá. Jednání mezi Olomoucí a Grygovem ohledně skládkování byla velmi komplikovaná a na olomoucké straně vyvolala potřebu věci řešit alternativním způsobem. V roce 1990 se v Olomouci vytvořila nová rozpočtová organizace, která měla provádět třídění a

Teplo pro město

Komunální odpad

likvidaci tuhého komunálního odpadu - Závod na zpracování tuhého domovního odpadu (ZZTDO). Organizace vznikla 1. května 1990 rozhodnutím tehdejšího MěstNV vyčleněním z Technických služeb Olomouc (TSO). Vedení ZZTDO jednalo v průběhu roku 1990 s firmou SETEX z Hradce Králové a jejím prostřednictvím i s firmou CELEX Hofstett z SRN. Výsledkem jednání byla právně nejasná „Dohoda o provedení svozové oblasti okresů Olomouc a Přerov“ s tím, že pro skládku byla vybrána nevhodná lokalita Nový Dvůr v Olomouci-Holici (náklad 1,5 milionu korun na geologický průzkum). Další finanční částka (zhruba 0,75 milionu korun) byla odčerpána z rozpočtu města Olomouce na vytvoření studií o dalších lokalitách skládkování, které nakonec nemohly být použity. Koncem roku 1990 byla další činnost ZZTDO zpochybněna a tato byla následně zrušena. Vzhledem k finančním ztrátám byla nakonec ustavena vyšetřovací komise RMO, která měla činnost ZZTDO objektivně posoudit. Předsedou komise se stal radní za Stranu Zelených MUDr. Vladislav Raclavský, členy komise byli ing. Zdeněk Bábek (odbor ŽP), MUDr. Josef Fischer (ZMO), JUDr. Antonín Hikl, ing. Jaroslav Kabilka, ing. Jaroslav Kadula (odbor ŽP), MUDr. Miroslava Němečková (ZMO) a Antonín Zívala (TSO). Závěry komise přednesl její předseda Raclavský před radními a ve zkrácené verzi i před poslanci na jejich jednání dne 26. března 1991.

Tabulka 3.8: Ceny likvidace TDO v Olomouci v roce 1991 (Kčs)

množství odpadu	cena za odvoz
popelnice 110 l	324,-
kontejner 1100 l	2006,-

Kapitola 4

Výstavba

Doprava

Životní prostředí

Dědictvím minulosti v oblasti nemovitého majetku města byl státní podnik s signifikantním názvem Podnik bytového hospodářství (PBH). K datu 31. prosince 1990 bylo ve vlastnictví PBH Olomouc celkem 1 608 bytových domů s 16 091 byty a 1 421 nebytovými prostory. Činnost PBH spočívala v zajištění provozu a správy bytového fondu, výrobě a dodávce tepla a teplé užitkové vody (TUV) a oprav a údržby bytového fondu. K těmto účelům zaměstnával PBH celkem 661 pracovníků a svěřený majetek města činil 2,492.783.000 korun. Situaci nemovitého majetku města Olomouce na přelomu osmdesátých a devadesátých let nejlépe dokresluje tabulkový přehled, který uvádíme. V této době se teprve hledala koncepce dalšího vývoje hospodaření s nemovitým majetkem města a tvořila se dlouhodobá strategie jeho privatizace s cílem přenést část nákladů spojených s jeho udržováním na skutečné vlastníky z řad fyzických či právnických osob. Obecně lze k této situaci říci, že bytový fond města nebyl zcela určitě v ideálním stavu a pohled na centrum tvořící od sedmdesátých let Městskou památkovou rezervací (MPR) byl v podstatě žalostný.

Tabulka 4.1: Podnik bytového hospodářství Olomouc 1989 - 1991* (mil. Kčs)

rok	1989	1990	1991*) (stav k 30. červnu 91)
počet domů	1608	1598	1461
počet nebytových prostor	1421	1371	1157
počet tepelných zdrojů	148	151	144
počet zaměstnanců	668	661	600
náklady	91,232	90,806	40,165
výnosy	95,157	94,560	46,343
zisk celkem	3,925	3,754	6,178

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Nová výstavba bytů ve městě byla před listopadem a rovněž i krátce po něm řešena v rámci tzv. Komplexní bytové výstavby (KBV). V roce 1991 již tento dlouhodobý projekt neexistoval a v jeho intencích byly již pouze dokončovány objekty rozestavěné

k datu 31. 12.1990. Dokončení výstavby těchto objektů bylo finančně zajištěno z účelové státní dotace prostřednictvím Okresního úřadu Olomouc. Příslušný protokol o dokončení KBV ve městě podepsali primátor města Olomouce Milan Hořínek a přednosta Okresního úřadu Olomouc dne 26. února 1991 a jeho záměrem bylo ukončení výstavby v lokalitě Nové Sady-jih II s úhrnem 464 bytových jednotek (státní byty). V lokalitě byla rozestavěna i sociální výstavba v podobě domu s pečovatelskou službou a bezbariérovými byty o velikosti 24 bytových jednotek. Podle tehdejších publikovaných informací počítala vláda s financováním KBV na její dokončení do roku 1994.

Čekací doba na byt ve města byla samozřejmě dlouhá a týkala se jak tzv. státních i družstevních bytů, jejichž výstavba probíhala od šedesátých let na periferii města v řadě lokalit, takže postupně vznikla řada panelových sídlišť. Na začátku osmdesátých let se nakonec stavělo i např. v Holici, na jejich konci pak znovu v Neředíně, kde již panelové domy desetiletí stály. Lidová slovesnost označila právě toto sídliště Neředín II adekvátním termínem „Mačkalov“ vzhledem k jeho realitě. Architekti se zde pokusili skutečně využít daný prostor na maximum - výsledkem byl citovaný název, který v dalším čase ještě umocnila postupující motorizace. Automobily obyvatel „Mačkalova“ parkující u bytových domů prostor - např. pro zásah hasičů - prakticky téměř uzavřely.

Pro čekatele na státní byt ve městě, kterých bylo v roce 1991 zhruba 3800, stanovila Rada města Olomouce (RMO) nová kritéria pro posuzování jejich žádostí. Byly vytvořeny dva pořadníky pro uchazeče, přičemž zvláštní pořadník zajišťoval bydlení v případě nařízeného vyklizení při havarijní situaci, zdravotně závadného bytu a náhradního bytu. Pro tyto účely město používalo byty po rekonstrukci a nově také byty po Sovětské armádě. Těchto bytů bylo k dispozici celkem 376, z toho 268 po ruském vojsku. Do problematiky vstupovaly ještě tzv. preferenční byty -

ty, které město muselo zajistit pro zaměstnance státní správy a dalších institucí a zajištění jejich nezbytného provozu. Byty po Sovětské armádě byly v Olomouci dvojího typu podle použité technologie. Byty stavěné podle čs. norem se nacházely v lokalitách Skupova, Pasteurova a Černá cesta a bylo jich 323, bytové domy stavěné podle sovětských norem se nacházely především na Novém Světě (Přichystalova) a bylo jich 268.

Tabulka 4.2: Pořadník na státní byty v Olomouci k 1.lednu 1991

počet žádostí	2500
zvláštní seznam*)	1068
byty k vyklizení a modernizaci	188
celkem	3756

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Počet žádostí o tzv. preferenční byty činil v roce 1991 celkem 207 b.j., vyklizené byty k modernizaci se nacházely v ulicích Holečkova (47 b.j.), U Tržnice (21 b.j.), Poupětova (12 b.j.), Přichystalova (12 b.j.), Ibsenova (16 b.j.), Jungmannova (63 b.j.) a Schweitzerova (17 b.j.), celkem tedy 188 b.j.

Při prodeji nemovitostí začalo město sledovat systém zásad, které zahrnovaly přednostní privatizaci bytového fondu ve staré zástavbě, která byla v nejvíce zanedbaném stavu, ale zároveň vytvářela do budoucna optimální podmínky pro vytvoření atraktivního prostředí z hlediska výtežnosti. Domy nacházející se ve staré zástavbě měly navíc také většinou nebytové prostory, jejichž komerční využití násobilo jejich cenu. V centru města šlo tedy o lokality jako Ztracená, Polská, radniční, Sadová, Úzká, obě náměstí, třída Svobody, 17. listopadu a další. Při prodeji měly být využity všechny jeho použitelné metody - výběrové řízení, dražba či přímý prodej. Vzhledem k nové politické situaci po roce 1989 se ve městě objevil v souvislosti s bytovou otázkou ještě jeden specifický problém - možnost ubytovat osoby vracející se z emi-

grace. Bytový odbor evidoval od roku 1990 žádosti těchto osob o získání bytu ve městě, přičemž potencionální reemigranti vycházeli ze slibů zastupitelských orgánů republiky v zahraničí. Pro exilovou vlnu z roku 1948 šlo ve většině případů již o dožití, vlna z let 1968/69 přiváděla lidi v raném důchodovém věku a emigranti z doby normalizace byli mnohdy ještě ve věku aktivním. Z ekonomického pohledu byly možné rovněž dva přístupy - sociální případy nebo movitější jedinci, kteří by byli schopni si případně byt v Olomouci koupit. Jako řešení navrhlo vedení města penzion v ulici Nálevkova č. 13 pro jednotlivce a osamělé páry, projekt ČČK s možností přidělení bytu za 100% příspěvek do městského rozpočtu vhodný i pro fyzické osoby a v neposlední řadě pomoc úřadu města emigrantům při restitucích.

Tabulka 4.3: Hospodaření s byty ve zvláštním režimu (1991) dle zákona č. 41/64 Sb.

okolnosti	lokalita	počet b.j.
havárie	Pavelčákova, Denisova, Na Hrázi	20
asanace	Rolsberská	6
rekonstrukce	MPR	53
vyklizení z obecného zájmu	neuveдено	24
modernizace	MPR	42
rozhodnutí odboru ÚHA	MPR	69
celkem	město Olomouc	188

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Ve zvláštním pořádku vedeném pro tyto účely se na odboru bytového hospodářství nacházelo k 31. lednu 1991 celkem 1068 žádostí, 69 bytů bylo vyklizeno v roce 1990, k vyklizení na rok 1991 bylo určeno 119 bytů. Při výběru uchazečů bylo přihlédnuto i k otázce naléhavosti v případech, kdy se na zájemce nedostalo v minulém období. Aktualizace občanského pořádku na státní byty na první pololetí roku byla provedena po jednání RMO dne 19. února 1991. Vedoucí bytového odboru úřadu města ing. Hron

byl radními pověřen, aby prověřil všechny žádosti o byt a podal o výsledku zprávu RMO do 31. prosince. Nová kritéria pro pořadník byla datována 31. srpnem 1991. Po jednání bytové komise dne 17. dubna byla zveřejněna zpráva o situaci bytů po Sovětské armádě. Bylo uvedeno, že celkem jde o 1495 bytů, z nichž 660 již bylo vráceno PBH a 162 bylo předáno čs. armádě prostřednictvím KVUSS. Na opravy bylo vyčerpáno 1,73 milionu korun, volné obyvatelné byty v počtu 268 se nachází na ulici Přichystalově. Na sídlišti Nové Sady-jih bylo v průběhu roku 1991 dokončeno 272 b.j., na rok 1992 bylo naplánováno dokončení dalších 497 b.j. Družstevních bytů bylo dokončeno celkem 608.

Na základě zákona č. 403/90 Sb. o zmírnění následků některých majetkových křivd byl v zákonné lhůtě do 30. dubna 1991 oprávněnými osobami uplatněn nárok na restituci 204 domů. K tomuto datu město předalo 103 domů, v dalším řízení bylo 101 domů a k 49 domům se oprávněná osoba nepřihlásila. Podle zákona č. 87/91 Sb. o mimosoudní rehabilitaci vznikl oprávněný nárok na vrácení 264 domů ve lhůtě do 30. září 1991.

Tabulka 4.4: Analýza majetku s.p. PBH Olomouc, stav k 15.5.1991

bytový fond	počet bytových domů	tepelný zdroj	počet kotelen
restituce ukončené	103	plynové kotelny	19
restituce v řízení	101	uhelné kotelny	41
restituce zůstatek	49	výměníkové stanice	24
mimosoudní rehabilitace	264	samostatné tepelné zdroje	67
obytné domy města	1004		
státní majetek (PBH)	81		

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Zákon ČNR č. 172/91 Sb. s účinností od 24. května 1991 umožnil stanovit aktuální nemovitý majetek města Olomouce. Do něj přešly nemovitosti, které město vlastnilo k 31.12.1949 a obytné domy na jeho území, k nimž náleží právo hospodaření organizacím, u nichž město plnilo funkci zakladatele nebo zřizo-

Majetek
města

vatele. Jednalo se tedy o historicky získaný majetek a nově postavené objekty. Proces privatizace soukromým majitelům byl legislativně upřednostněn před převodem majetku na obec (město). K převodu kulturních památek a školských budov byl potřebný souhlas příslušných ministerstev. O převodu muselo rovněž hlasovat olomoucké zastupitelstvo. Během průběhu roku se ve vedení města intenzivně jednalo o další vývoji stávajícího státního podniku PBH Olomouc. Závěrem jednání byl návrh na transformaci podniku na příspěvkovou organizaci pro správu majetku města s termínem 1. července 199 a zrušením PBH, s.p. Olomouc k 30.6.1992 Navrhovaný název pro novou instituci nahrazující PBH byl Správa obytných domů města Olomouce (SODMO). Pro pochybení při uzavření smlouvy s firmou EROPA byl z vedení PBH odvolán ing. Srovnal a RMO požádala ing. Tomáše Kvačila (KDU-ČSL), aby vykonával funkci ředitele PBH Olomouc do konce jeho existence (od 29.10.1991 do 30.6.1992). Podniku PBH, s.p. v likvidaci byla svěřena správa tepelných zdrojů pro město.

Pro oblast nebytových prostor, které se ve valné míře nacházely v přízemí obytných budov, vycházela politika města ze situace, že poptávka překračovala značně jejich stávající nabídku. Skutečnosti zobrazující trh nebytových prostor byly zveřejňovány v regionálním tisku. Město dávalo přednost prodeji celého domu před opravou či rekonstrukcí před opravou jednotlivých bytových nebo komerčních jednotek vlastními náklady nájemníka či provozovatele. Významným přínosem pro město při řešení bytové otázky mohl být zářijový návrh vedení podniku Sigma, s.p., Olomouc k převzetí 693 bytových jednotek - podnikových bytů. Tato nabídka přišla v souvislosti se zpracovaným projektem velké privatizace a odstátněním podniku Sigma. Město Olomouc ovšem tuto nabídku neakceptovalo z finančních důvodů, neboť nemělo v této době finanční zdroje na údržbu těchto bytů. Novinkou v systému přidělování bytů bylo zavedení metody finančního

Nebytové
prostory

příspěvku do rozpočtu města. Zastupitelstvo města přijalo opatření v tomto smyslu na říjnovém zasedání, ve kterém byl vyjádřen souhlas s přidělením bytu za finanční částku určenou fondu obnovy fyzickým i právnickým osobám v takové výši, aby mohla vzniknout nová bytová jednotka. Žadatelé, což byly v tomto případě většinou banky nebo podnikatelé, chtěli s domy volně disponovat a byli ochotni poskytnout městu za přidělení náhradních bytů citovaný příspěvek. Jako nová bytová jednotka připadala do úvahy např. i vestavba nebo nástavba v půdním prostoru bytového domu. Výše finančního příspěvku do rozpočtu města byla potom stanovena ne z ceny přiděleného bytu, ale z výše částky potřebné k realizaci takovéto stavby. Většinou se výše příspěvku pohybovala na průměrné ceně novostavby a město ji konzultovalo se stavebními firmami, které výstavbu prakticky prováděly. Koncem kalendářního roku 1991 (prosinec) byla situace v přidělování bytů taková, že počet žadatelů zůstával prakticky bez zásadních změn (cca 3033 osob), město v této době disponovalo asi 12 tisíci byty, 600 bytových domů šlo do restitucí a bylo získáno 15 nových bytů ze zpožděné výstavby na Rožňavské ulici a 82 bytů po Sovětské armádě. Počet neobsazených bytů ve městě byl stanoven na zhruba 1500. ádostí osob trvale žijících v Olomouci bylo 2333, žadatelů mimoměstských bylo 698. V citovaném zvláštním seznamu uchazečů pak bylo 1106 osob.

Historické památky v centru Olomouce byly ohodnoceny po stavební stránce jako velmi zanedbané. Expertíza stanovila celkovou částku na jejich renovaci na astronomické 3 miliardy korun, což byl asi dvanáctinásobek ročního městského rozpočtu. Pro prodej nemovitostí stanovilo město mimo jiných kritérií, o nichž jsme se zmiňovali, ještě tzv. zóny v celkovém počtu tří. Do I. zóny spadala MPR Olomouc s výjimkami ulic Uhelná, Šemberova, Mahlerova a Dómská. Ve II. zóně byly nemovitosti na ulicích Palackého, Hynaisova, Komenského, Husova, 17. listopadu, Polská, Wolkerova, M.Pospíšilové, U místní dráhy, B.Němcové,

Historické
památky

Řepčinská, Máchova, Svatoplukova, Na Trati, Tomkova, Ladova, Hejčínská, Lazecká, Heydukova, Jablonského, Na Letné, Lito-
velská, Erenburgova, Pasteurova, Pavlovická, Chválkovická, Šva-
binského, Hodolanská, Jiráskova, Masarykova, Kosmonautů, Ho-
lická, Přichystalova, Rooseveltova, Schweitzerova, Volgogradská,
Slavonínská, Mičurinova, Foersterova, Svornosti, Tererovo náměstí
a Polívkova. Do třetí zóny spadaly ostatní ulice města. (Pro ozna-
čení ulic jsme užili dobově platné názvy - pozn. L.K.)

Nejsložitějším problémem bytové problematiky města byla skupina obyvatel označovaná v dobových dokumentech jako „ne-
přízřivobiví občané.“ Pod tímto označením lze spatřovat v do-
bovém reálu osoby po návratu z výkonu trestu, které ztratily
domov, osoby s asociálním chováním a většinou bez finančního
zázemí a rovněž asi 50 rodin převážně příslušníků místní rom-
ské komunity bez sociální adaptace. Situaci těchto svých ob-
čanů se město pokoušelo řešit na bázi projektu s názvem „NE-
OBY“ přijatého vedením města 3. září 1991. Uvedený projekt
počítal s dvěma variantami řešení stávajícího problému. V pro-
gramu „A“ se počítalo s výstavbou jednoduchých domků se zá-
kladním vybavením na městském pozemku na periférii. Program
„B“ navrhoval využití ubytoven s.p. Moravské železárny, což
byly tři objekty s kapacitou po 60 osobách, součástí ubytovny by
bylo i lokální pracoviště MPO. S odstupem času můžeme dnes
již hodnotit reálné výsledky programu - město nakonec nešlo ces-
tou zvláštních domků, ale cestou tzv. „holobytu“ , který později
vyrostl na Holické ulici a stal se útočištěm především neplatičů
nájemného, otázka bezdomovců či osob po ztrátě přístřeší byla
řešena po linii azylových domů, ať ve správě města či Charity.

Velkým hráčem na stavebním trhu ve městě a okolí byly před
rokem 1989 Pozemní stavby Olomouc, s.p. Podnik byl schopen
stavět v průměru i 1500-1800 bytových jednotek ročně, po roce
1989 ale produkce postupně klesla až na 400-600 bytů. Pozemní
stavby Olomouc byly v roce 1991 rozděleny na deset menších sub-

Pozemní
stavby

jektů, z nichž přímo ve městě vyvíjely činnost Stavomontáže, Stamedop, Geomont, Olstav, Půjčovna stavebních strojů a Pozemní stavby Olomouc. Citovaný Olstav Olomouc byl „dědicem“ olomouckého závodu 01 Pozemních staveb Olomouc, s.p. Na bytovou výstavbu byla potřeba finanční částka v objemu přibližně 240 milionů korun, k dispozici bylo jen asi 60 milionů korun. Nedostatek finančních zdrojů právě vedl k útlumu stavební činnosti, což se ve městě projevilo v tempu dokončování lokality Nové Sady-Jih, ale např. i výstavbě nutných sítí a rekonstrukcích občanské vybavenosti (ZŠ, služby). Zasedání RMO dne 8. ledna 1991 řešilo mimo jiné i rozestavěnost v „Akci Z“ z let 1990 a perspektivu následného roku 1991. K dokončení osmi investičních akcí z minulosti byla k dispozici částka 9,018 milionu korun, za první kvartál roku 1991 bylo v uvedené akci prostavěno celkem 3,269 milionu korun. Celkový objem nutných finančních prostředků potřebných pro rok 1991 ve výši 12,838 milionů korun byl zajištěn, z rozpočtu města Olomouce to byla částka 8,242 milionu Kčs a dodatečná finanční dotace z Okresního úřadu Olomouc činila 4,596 milionu korun. Celkovou finanční a stavební skutečnost Akce Z na jaře roku 1991 představujeme v přehledu 4.5.

Tabulka 4.5: Rozestavěnost investiční Akce Z v roce 1991 (mil. Kčs)

název stavby	rozpočet pro rok 1990	reálná potřeba financí pro rok 1991	skutečně prostavěno 1.Q 1991
vodovod Chomoutov	4,474	2,012	0,180
vodovod Křelov	5,106	0,724	0,141
vodovod Svatý Kopeček	3,090	2,050	1,050
MŠ Přichystalova	1,226	0,049	-
plynofikace Řepčín	2,179	1,489	1,00
plynofikace Černovír	1,065	1,314	0,171
ZOO Svatý Kopeček	2,650	1,700	0,236
VPÚ Olomouc	10,363	3,500	1,349*)
celkem	30,155	12,838	3,269

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

* stavba VPÚ Olomouc dokončena až r.1993

V průběhu roku 1991 došlo k případům vznesení žádosti o převod nemovitostí na město Olomouc. V řadě případů šlo o objekty ve veřejnosti všeobecně známé. V této souvislosti se zmíníme o dalším osudu některých z nich. Např. zajímavý osud měl olomoucký Slovanský dům. Před válkou tzv. Německý dům byl dobovým centrem nacionalistického hnutí místních Němců a sídlo SdP. Objekt se nachází na parcele č. 624 na k.ú. města, městská část Nová Ulice. V majetku ONV Olomouc byl prostřednictvím výnosu ze dne 8.2.1954. Od tohoto roku sloužil účelům ROH a ke dni účinnosti zákona č. 172/91 Sb. měl na budovu užívací právo ZV ROH ZTS Olomouc. Polistopadový osud Slovanského domu je pak již známý - byl zakoupen soukromým investorem (firma Lébl) a v přízemí transformován na obchodní dům firmy Billa. Pomníkem olomoucké „čs.-sovětské družby na věčné časy“ se stal místní Dům družby na břehu Moravy v blízkosti někdejšího kláštera Hradisko. Po odchodu Rusů byla budova od 1.5.1990 nejdříve v držení Divadla Oldřicha Stibora (ředitel Josef Josefík), které vypracovalo dvě studie na využití - buď jako hudební divadlo nebo divadelní studio. Nedostatek financí na rekonstrukci objektu vedl město k bezplatnému převodu objektu na FNO pro účely transfúzní stanice. Žádná z těchto alternativ nebyla konečným řešením, budova byla nakonec prodána soukromé firmě a slouží komerčním účelům (firma HOPI).

Převody
nemovitostí

Budova Městských lázní Olomouc byla původně součástí majetku státního podniku Služby města Olomouce. Formou delimitace byly Městské lázně v roce 1991 převedeny na rozpočtovou organizaci města Technické služby Olomouc (ředitel ing. Karel Walter), přičemž došlo k navýšení rozpočtu TSO o 0,5 milionu korun pro zajištění jejich provozu obnoveného v září 1991. V pozdější době, po ukončení provozu byla budova prodána soukromé firmě, která objekt přestavěla na bytový dům. Na závěr informací o osudu některých známějších objektů ve městě se zmíníme ještě o využití budov, které v době normalizace sloužily jednotkám

Městské
lázně

Sovětské armády. Kasárna Prokopa Holého byla fyzicky předána české straně v květnu 1990 (KVUSS), následně městu Olomouc dne 1. července 1990. To využívalo dva jejich objektu pro činnost odboru školství. Další části kasáren byly pronajímány (Stavoprojekt Olomouc, Služby města Olomouce, Státní vědecká knihovna Olomouc) nebo dány k bezplatnému užití (Junák Olomouc) či prodány - OV KSČM (185 tisíc Kčs), ČSD (650 tisíc Kčs), Sdružení čs. podnikatelů (476 tisíc Kčs), Lesoprojekt Olomouc (250 tisíc Kčs), Dopravní stavby Olomouc (760 tisíc Kčs). Prachárna č.7 v Křelově byla za částku 300 tisíc Kčs převedena na česko-kanadského podnikatele Švastalu, který ji komerčně využil, pevnůstka u Křelova dne 1.8.1990 převedena na SBD Jednota Olomouc a využita jako sklad zeleniny (100 tisíc Kčs), kasárna na Mošnerově ulici převedena zčásti na železniční vojsko, zčásti na heliport LZS Olomouc a sklad PHM Řepčín převzal s.p. Benzina Praha (10 milionů korun).

V souladu s usnesením RMO ze dne 27. prosince 1990 byly specifikovány zóny pro pronájem nebytových prostor ve městě ve smyslu realizace smluvních cen. Olomouc byla rozdělena na tři komerční zóny, z nichž první dvě, nejlukrativnější, mohly stanovit nájem buď neomezeně nebo do výše trojnásobku ceny stanovené vyhláškou č. 170/90 Sb., která stanovila cenu 96 Kčs za čtvereční metr. Oblast zóny A s neomezenou výší nájmu - tedy smluvní cenou - byla ohraničena ulicemi 1. máje, Václavským náměstím, náměstím Republiky, Denisiviu, Pekařskou, 8. května, Legionářskou, náměstím Hrdinů, Svobody, U Tržnice, Dolním náměstím, Horním náměstím a Ztracenou. Jednalo se tedy o vlastní historické jádro města. V zóně B mohla být vyhlášková cena navýšena trojnásobně - šlo o lokality ohraničené ulicemi: třída Kosmonautů, Masarykova, Dobrovského, Studentská, třída Spojenců, Vídeňská, Jiřího z Poděbrad. Ostatní ulice města tvořily zónu C s vyhláškovou cenou bez navýšení. Smluvní ceny v prvních dvou zónách stanovilo město s ohledem na zachování současné struk-

Nebytové
prostory

tury obchodů a služeb, aby nedošlo k situaci, že by se z centra kvůli nájmu tyto organizace vystěhovaly a jejich místo zaujaly restaurace, hostince a bistra. Podmínkou pro přidělení nebytových prostor bylo splnění požadavků na druh a kvalitu poskytované služby, rychlost uvedení do provozu, provozní doba a v některých případech i účast architekta. Nové smlouvy s nájemci nebytových prostor byly uzavírány na dobu neurčitou se zákonnou výpovědní lhůtou, která se prodlužovala s vyšší investice, kterou nájemce do úprav nemovitosti vložil, maximálně ale do pěti let. Z mechanismu výpovědí byly vyňaty posle usnesení RMO ze dne 15. ledna 1991 organizace zabezpečující činnost zdravotnických služeb, služby sociálního charakteru, činnost politických stran a činnost společenských organizací.

Tabulka 4.6: Maximální výše nájmu nebytových prostor v Olomouci r. 1991 (Kčs/m)

zóna	způsob využití NP	nájem v době uvedení do provozu	nájem po uvedení do provozu
A	školy, zdravotnictví, sociální služby	96,-	190,-
A	potraviny	96,-	570-800,-
A	čs. podnikatelé	96,-	500-1500,-
A	restaurace, bistra, boutique	96,-	1000-2500,-
A	zahraniční podnikatelé	96,-	1000- až neomezeně
B	školy, zdravotnictví, sociální služby	96,-	190,-
B	potraviny	96,-	570,-
B	čs. podnikatelé	96,-	190-570,-
B	restaurace, bistra, boutique	96,-	570,-
B	zahraniční podnikatelé	96,-	1000- neomezeně
C	obchody, restaurace, administrativa	96,-	190,-
C	zdravotnictví a sociální služby	96,-	190,-
C	výrobní a skladovací prostory	96,-	165,-
C	společenské a kulturní aktivity	96,-	130,-
C	ostatní nebytové prostory	96,-	96,-

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Specifickou otázkou dalšího řešení olomoucké komunikační sítě byla stavba silničního nadjezdu Hodolany. Uvedená lokalita byla vystavena náporu nárůstu hustoty automobilové dopravy tak, že na začátku 90.let zde denně projíždělo na 23 tisíc automo-

Estakáda
Hodolany

bilů. Řešení komunikačního uzlu v uvedeném prostoru spočívalo ve vytvoření násypového tělesa estakády, která by řešila mimoúrovňové křížení silnice I/35 s ulicí Holickou. Investorem náročného stavebního projektu se stal Silniční investorský útvar Ostrava v čele s ing. Květou Kruťovou (SIÚO). Výstavba hodolanské estakády a uličního křížení měla na svém počátku vlastně dva problémy. První byl technický - jenom pro vytvoření tělesa nájezdové rampy pro křížení citované silnice a ulice bylo potřeba asi 20 000 krychlových metrů zeminy. Další problém byl vlastně finančně-politický - haly postavené v uvedené lokalitě někdejších kasáren Sověty byly majetkem Sovětského svazu. Stavba v tomto prostoru nemohla být zahájena, pokud by nebyly objekty vyňaty z majetku armády SSSR. Šlo o haly č. 71,72 a 73, v nichž měli Sověti vojenskou techniku. Ministerstvo hospodářských styků (pplk. Jefimenko a Kavykaščenko) se v tomto smyslu po roce 1989 pokoušeli o prodej těchto hal za vysokou cenu české straně. Po tlaku z české strany převedlo ministerstvo obrany uvedené objekty na VOP 042 Olomouc. Došlo k celkovému časovému posunu zahájení stavby a rampa začala být budována až v říjnu 1991 místo původního červencového termínu. Na rok 1992 byla potom naplánována stavba přeložky I/35. Prvním úspěchem stavby, dosaženým v roce 1991, bylo propojení s oblastí nádraží ČSD (ulice Jeremenkova). Dokončení uvedeného propojení proběhlo koncem října a v pátek 25. října byl uvedený dílčí úsek slavnostně otevřen za účasti primátora města. V dalším období stavba postupovala, byly postaveny betonové pylony pro estakádu a celý projekt nakonec dokončen a zprovozněn v roce 1995. Konečné řešení velmi zatíženého průjezdu městem ve směru Ostrava-Brno-Praha to však rozhodně nebylo - to měl přinést až dlouho plánovaný a posléze realizovaný rychlostní obchvat města (R I/35).

Základem vnitřní městské hromadné dopravy v Olomouci (MHD) byly v roce 1991 stále tramvaje, jejichž počátek nacházíme na konci 19. století. Autobusy tvořily doplňující složku MHD

a dobově se uvažovalo o jejich přechodu na zemní plyn. Ve výhledu na rok 1992 se počítalo se stavbou nové kolejové trasy MHD ve směru nádraží ČSD - třída Kosmonautů - Tržnice. Tehdy uváděná částka ceny tohoto projektu byla 96 milionů pro rok 1992 za současného udržení stávajícího provozu ve směru hotel Pálac - náměstí Hrdinů. Dobové ceny autobusů činily 0,9 milionu korun za typ Karosa a 2,5 milionu korun za kloubový typ Ikarus. V srpnu 1991 si Dopravní podnik města Olomouce (DPMO) dokonce nechal vyhotovit citovanou studii s názvem „Studie plynofikace autobusového provozu v Olomouci“, ale k její realizaci nikdy nedošlo. Úsporná opatření podnik ovšem neminula - počet THP byl snížen na 73 osob, byla vytvořena nová organizační struktura řízení, ale celkový počet zaměstnanců DPMO nakonec zůstal zachován. Své příjmy se podnik snažil navýšit např. nabídkou zájezdových tras a autobusů a souhlasem s umístěním reklamy v prostředcích MHD. Ve výhledech DPMO na další roky (do r. 2000) se objevily úvahy o rozšíření kolejových linek do jižní části města (ulice Zikova, Rooseveltova a Polská) a jejich propojení na stávající linku v oblasti Tržnice, vybudování dopravního závodu na bývalém vojenském letišti Neředín na pozemcích města (investiční záměr 350 milionů korun), zakoupení znehodnocovačů lístků MHD (155 ks za 8 milionů korun) nebo instalování automatů na jízdenky (6 ks za 3 miliony korun). Z uvedených plánů se podařilo realizovat prodejní automaty a znehodnocovače, k rozšíření kolejové trasy nedošlo.

DPMO provozoval v roce 1991 celkem pět tramvajových linek s celkovou délkou 31,8 km. Vozový park (kolejový) tvořilo 63 tramvajů typu T3, jeden služební vůz a jedna historická tramvaj s dvěma vlečnými vozy. Dvanáct tramvajů mělo životnost již za zenitem - byly starší než dvacet let. Autobusová doprava byla tvořena 24 linkami s celkovou délkou 205,1 km a 90 autobusy, z nichž jen 13 bylo kloubových, pro zájezdy bylo určeno šest autobusů. V DPMO pracovalo v uvedeném roce celkem 560 osob,

z toho 153 řidičů autobusů, 97 řidičů tramvají, 73 THP a 237 dalších zaměstnanců. Provoz DPMO byl trvale ztrátový a byl zajišťován dotacemi z rozpočtu města. V roce 1990 činila dotace 43 milionů korun, v roce 1991 to bylo 42 milionů korun. Od 1. ledna 1991 byla zvýšena cena jízdného, zastavena obnova jízdního parku a i investičních akcí. Pro udržení provozu podniku na stávající úrovni byly náklady vyčísleny na 57 milionů korun. Autobusová doprava v Olomouci přinášela samozřejmě i negativní dopady - bylo nutno vytvořit kapacity na bezpečné skladování PHM, do ovzduší pronikly exhalace z přibližně 1,8 milionů litrů motorové nafty spotřebované provozem autobusů a vibrace způsobované provozem kolejových vozidel poškozovaly památky v MPR (tramvajová kolej vede ve vzdálenosti 140 cm od zdi gotického kostela sv. Mořice).

V dubnu 1991 byly zveřejněny informace o reorganizaci dopravy v centru města. Na projektu se podílel Útvar hlavního architekta města Olomouce (ÚHA), odbor dopravy a rovněž i policejní experti. Ze závěrů studie vyplynulo, že město vytvoří pěší zónu bez běžné dopravy, v dalších částech centra bude doprava omezena, bude řešen problém taxislužby, bezpečnost chodců a stanovení výjimek v dopravní obsluze.

Pěší zóna byla navržena pro Horní náměstí a přiléhající ulice : Pěší zóna
 Pavelčáková, Riegrova, 28. října, Úzká, Opletalova, Ostružnická, Ztracená, Michalská, Školní, Panská a část Dolního náměstí. Dopravní omezení bude zavedeno v části Dolního náměstí a navazujících ulic: Lafayettova, Kapucínská, Purkrabská, Hrnčířská, Žerotínovo náměstí, Na Hradě a Biskupském náměstí. Rezydentům zde bude vydána zpoplatněná karta. Ve vybrané části historického jádra města bude zakázán provoz pro vozidla nad 6 t (tř. Svobody, 8. května, Pekařská, Denisova). Režim výjimek bude uplatněn pro dopravní obsluhu (pěší zóna), havárie a zásobování potravinami s rychlou dobou zkázy. Uvedený projekt byl v následujícím období postupně realizován a slouží dosud. Přetrvá-

vajícím problémem historického centra Olomouce, podobně jako v jiných městech obdobného typu, ovšem zůstal problém parkovacích možností pro rezidenty i návštěvníky, který se ukázal jako velmi obtížně řešitelný v podmínkách rychle postupující motorizace.

Tabulka 4.7: Tarify jízdného MHD Olomouc k 1. únoru 1991 (Kčs)

typ jízdenky	cena
občanské jízdné	2,-
dětské jízdné	1,-
zavazadlo	1,-
pes bez schrány	1,-
kočárek bez dítěte	1,-
bezplatný převoz	děti předškolního věku, vojáci ZS do hodnosti četaře, občané nad 70 let, účastníci odboje, držitelé průkazů ZTP, ZTP-P, kočárek s dítětem, poslanci zastupitelských orgánů republiky, policisté ve službě
měsíční jízdenka	200,-
denní síťová jízdenka	10,-
výše pokuty pro cestujícího bez jízdenky	100,- + jízdné - zaplacené na místě 200,- + jízdné - písemné vymáhání 500,- + jízdné - soudní exekuce

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Samostatný útvar pro údržbu městské zeleně vznikl při odboru životního prostředí v polovině únor 1991. Ten zajišťoval celkovou koncepci správy a údržby městské zeleně, vlastní pracovní činnost na tomto úseku vyvíjely organizace Flora Olomouc, Lotos, s.p. a ÚHA Olomouc. Návrh na řešení zeleně v tomto smyslu podal ing. Zdeněk Bábek z odboru životního prostředí. Útvar nezasahoval do činnosti Flory Olomouc, která sama obhospodařovala 42 ha městských parků, ale řídil práce na zelených plochách města v celkové rozloze 305,5 ha z celkové výměry území města Olomouce s jeho zastavěnou i nezastavěnou částí činící 11 580,2 ha. V minulosti se správou veřejné zeleně ve městě zabývala Flora Olomouc, která si vykonané práce nechávala fakturovat na úřadu města. Dne 1. června 1991 tyto práce přešly na státní podnik Lo-

Městská
zeleně

tos, který mohl počítat s částkou vyčleněnou z rozpočtu ve výši 3 milionů korun. pro rok 1992 se počítalo s vyhlášením veřejné soutěže na provoz a údržbu městské zeleně. Celková plocha parků v Olomouci činila v roce 1991 56 ha, pokud bychom přidali ještě přilehlé a integrované obce, vyšla by plocha 348 ha. V čele citovaného útvaru pro správu městské zeleně stanul zahradník města Olomouce a jeho čtyři spolupracovníci s označením inspektor zeleně.

Tabulka 4.8: Městská zeleň v Olomouci a integrovaných obcích v roce 1991 (ha)

lokalita	zastavěná a ostatní plocha celkem	zeleň
Olomouc-město	5 754,0	206,9
Břuchotín	172,4	2,7
Bystrovany	350,1	5,5
Droždín	669,9	11,5
Svatý Kopeček	201,1	11,3
Nedvězí	334,8	2,9
Nemilany	637,8	9,4
Radíkov	79,9	3,6
Samotišky	139,9	11,1
Slavonín	535,5	12,4
Topolany	478,3	2,6
Týneček	247,6	7,4
Lošov	984,7	6,0
Křelov	613,7	6,2
celkem	11 580,2	305,8

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Zásobování obyvatelstva Olomouce pitnou vodou probíhalo prostřednictvím tzv.skupinového vodovodu Olomouc, do něhož byla napojeny kromě Olomouce ještě města Litovel, Šternberk a dvanáct dalších malých obcí regionu. Celkový počet vodou zásobovaných občanů činil 126 000. Zdrojem vody byla prameniště Litovel, Pňovice, Černovír, Štěpánov a Senice s celkovou kapacitou 809 litrů vody za vteřinu. Největším zdrojem byla Litovel s vydatností 250 litrů za vteřinu. Vodovodní síť v Olomouci sestávala z 237 km vodovodního řádu, k němuž bylo připojeno

Pitná voda

7305 přípojek o celkové délce 67 km. Menší část vodovodní sítě ve městě byla původní z roku 1889, polovina vodovodního řadu byla již na hranici životnosti, což bylo příčinou relativně vysokých ztrát v rozvodu - zhruba 30%. V městských částech Holice a Slavonín nebyla propojena městská síť. Pro zajištění zásobování města do roku 1995 se uvažovalo o posílení zdrojů prostřednictvím prameniště Chomoutov s vydatností 60 litrů za vteřinu. Celkové náklady na vybudování zdroje Chomoutov činily 75 milionů korun. Ve výhledu se uvažovalo o využití vodních zdrojů tzv. mohelnické brázdy pro okresy Olomouc, Prostějov a Šumperk, ovšem s předpokládanými investicemi v přibližné výši 750 milionů korun. Pro Olomouc se uvažovalo o dodatečném zdroji v objemu 100 - 150 litrů za vteřinu. Ročně se ve městě rekonstruovalo v průměru 10 - 15 km vodovodního potrubí v ceně 10 - 15 milionů korun. Jako nezbytně nutné se na začátku devadesátých let ukázalo vybudování kolektorů v historickém centru města, do nichž by byly svedeny všechny silové kabely a rozvody energií a vody.

Počet obyvatel napojených na síť Severomoravských vodovodů a kanalizací Olomouc (SmVaK) byl 99 343, vodovod v městské části Chomoutov za 4,47 milionu korun zahájený v roce 1988 byl dokončen v roce 1991, vodovod v Křelově stavěný od roku 1987 byl rovněž dokončen v roce 1991 za 5,1 milionu korun, vodovod na Svatém Kopečku budovaný od roku 1990 byl dokončen až v roce 1992 při nákladech 3 miliony korun. V průběhu roku došlo ke zvýšení ceny pitné a užitkové vody. PBH Olomouc oznámila již 1. ledna 1991 zvýšení záloh vodného a stočného ze 3 Kčs na 10 Kčs za osobu.

Dalším zdrojem pitné vody pro Olomouc bylo budované prameniště Příkladovice-Hlubočky, které bylo po dokončení určeno k napojení na Lošov, radíkov a část Svatého Kopečka. Stavba byla zahájena v roce 1990 SmVaK Olomouc se státní dotací ve výši 17,95 milionu korun s celkovým nákladem 43,955 milionů korun.

Tabulka 4.9: Cena pitné a užitkové vody v Olomouci k 1. dubnu 1991 (Kčs)

uživatel	cena 1 kbm
pitná voda - domácnost	1,50,-
odpadní voda - domácnost	1,50,-
pitná voda - ostatní uživatelé	4,50,-
odpadní voda - ostatní uživatelé	3,50,-

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Dokončení stavby prameniště bylo naplánováno na rok 1993.

Olomoucká čistička odpadních vod (ČOV) vybudovaná v šedesátých letech se na začátku devadesátých let dostala do kapacitní i technologické krize. Nutné rozšíření kapacity a modernizace byly zahájeny v říjnu roku 1990. První náklady dosáhly objem 322,047 milionů korun, státní dotace pro rok 1991 činila 22 milionů korun. Pro další stavbu s nákladem 423,348 milionů korun bylo v rámci tzv. ekologické miliardy uvolněno pro rok 1991 celkem 20 milionů korun. Tato stavba byla naplánována na léta 1991 - 96. Pro zlepšení situace ČOV Olomouc bylo nutno vybudovat sběrač F a G pro oblast Hodolany, Bělidla, Bystrovany, Droždín, Samotišky a Svatý Kopeček, dobudovat síť pro Slavonín a Černovír a rovněž kolektory v MPR. Celková délka stokové sítě ve městě činila 208 km potrubí různé světlosti a stáří s 9 780 kanalizačními přípojkami o délce 80 km. ČOV Olomouc byla uvedena do provozu v roce 1968 s kapacitou 30000 krychlových metrů odpadní vody za den. V roce 1991 přitékalo do ČOV už 58 000 kubíků odpadní vody denně a čistička byla přetížena hydraulicky dvojnásobně a látkově trojnásobně. Část odpadních vod bylo za této situace bez čištění nutno vypouštět do Moravy, což přinášelo ročně pokuty přibližně 33 milionů korun, navíc byl souhlas vlády s vypouštěním odpadních vod do vodních toků k 1. říjnu 1991 zrušen. Tyto skutečnosti vyvolaly nutnost rekonstrukce a modernizace městské ČOV, o níž bylo výše pojednáno. Investo-

Odpadové
hospodářství

rem rekonstrukce byl do konce kalendářního roku 1991 podnik SmVaK Ostrava, od 1. ledna 1992 s.p. VaK Olomouc. Modernizace ČOV Olomouc se tak stala základní stavbou města, neboť již nebylo možné počítat s povolováním výjimek ze strany vodohospodářských orgánů. Stav ČOV se tak stal limitujícím faktorem pro další výstavbu ve městě. Vzhledem k tomu, že nově vzniklý samostatný podnik VaK Olomouc neměl investorskou složku, převzal ji na sebe investiční odbor úřadu města.

Vodní radovánky si mohli Olomoučané vychutnávat ve dvojí podobě. Buď navštívili pro osvěžení městský Plavecký stadion v blízkosti hřiště Sigmy, nebo využili nabídky některého přírodního koupaliště v blízkosti. Jako vhodné k tomuto účelu se nabízely pískovny v Nákle či tradiční lokalita Chomoutov-Horka známé jako Poděbrady. Plavecký stadion v Olomouci se stal od 1. června 1991 samostatnou ekonomickou jednotkou, která bohužel v roce 1990 vykázala ztrátu asi 3,5 milionu korun a vyžádala si náklady na údržbu ve výši 0,975 milionu korun. Vstupné na bazén činilo v sezóně 1991 částku 10 Kčs na dvě hodiny pobytu, děti a vojáci platili polovinu. Delší pobyt byl účtován za 15 Kčs. Plavecký stadion byl městem dotován v roce 1991 v celkové výši 0,6 milionu korun. Přírodní koupaliště Poděbrady bylo možno navštívit za vstupné 2 a 3 koruny, parkování automobilu stálo 4 koruny. Pro návštěvníky fungovaly čtyři stánky s občerstvením a jeden WC. Provozovatelem areálu byl v roce 1991 Zdeněk Schuztka, cena ročního pronájmu areálu činila 90 tisíc korun. Nájemce musel dále zaplatit poplatek Obecnímu úřadu v Horce za prodej alkoholu a cigaret. V prostoru koupaliště Poděbrady byl v provozu kemp, půjčovna loděk a občerstvení v přívěsech.

Koupaliště

Životním prostředím města se kromě zaměstnanců stejnojmenného odboru zabývala i komise RMO, jejímž členem byl i vedoucí odboru životního prostředí na radnici ing. Jaroslav Kadula. Komise byla desetičlenná a jejími členy byli dále Mgr. Šárka Černá, RNDr. Pavel Nováček, ing. Josef Ambrož, ing. Marie Davidová,

ing. Petr Mičola, MUDr. Vladimír Raclavský, ing. Petr Šimek a Michal Bartoš. Z iniciativy olomouckých ekologů v čele s Michalem Bartošem byly zorganizovány Olomoucké ekologické dny na květnový termín následujícího roku, jejichž podstatou bylo spojení někdejšího 1. máje s ekologií a výstavou květin Flora. Organizátorem akce byl Český svaz ochránců přírody, záštitu nad akcí převzal úřad města a spolupráci přislíbila rovněž Flora Olomouc. Součástí Ekologických dnů se měly stát i další hudební a kulturní aktivity v podobě Ekojarmarku, popkoncertů a besed s občany s přítomností ekologických odborníků. Město přislíbilo finanční dotaci ve výši 50 tisíc korun. EDO 91

25 tisíc tun tuhého komunálního odpadu za rok - to byla specifická "produkce" stotisícové Olomouce na začátku devadesátých let. S tímto problémem se město muselo vyrovnat a jeho řešení nakonec nebylo bez problémů. Jak jsme již výše referovali, projekt výstavby podniku na likvidaci odpadu ve městě nakonec zkrachoval a skončil ustavením vyšetřovací komise. Smlouva mezi Olomoucí a obcí Grygov o skládkování vypršela dnem 31. prosince 1990. Už v květnu 1991 informoval tehdejší ředitel TSMO ing. Karel Walter olomouckého primátora Milana Hořínka o kritickém stavu v hospodaření s odpady. Nová plocha na skládce Grygov byla projektována až od března 1992 za podmínky dohody s obcí Grygov při stavbě vodovodu. Kapacitně měla nová etapa skládky č. 6 v Grygově vystačit do roku 1994. Město uzavřelo smlouvu s firmou Geologický průzkum Ostrava o vyhledání skládky s objemem 2x 1 milion krychlových metrů v okruhu 20 - 25 km od středu města, což by vyřešilo odpadové hospodářství Olomouce zhruba na dobu 20 let. V polovině října 1991 se k problematice komunálního odpadu sešla RMO a projednala jeho koncepci na dalších pět let. V závěrech uvedeného jednání se objevila jako nutnost dohoda s obcí Grygov o pokračování skládkování s tím, že město Olomouc vloží do přípravy etapy č. 6 částku 16,5 milionu korun a vodovod v obci Grygov bude dotovat část-

Skládka
Grygov

kou 7 milionů korun. Smlouva se spalovnou Brno o likvidaci 5 - 50 kt odpadu ročně podle potřeb Olomouce byla nakonec v prosinci Olomoucí vypovězena a nahrazena jednáním s Velkou Bystřicí o možnosti skládkování na katastru obce Mrsklesy. Ušlý zisk brněnské spalovny ve výši 0,3 milionu korun ovšem musela Olomouc zaplatit. Součástí jednání bylo i rozhodnutí o nákupu a umístění kontejnerů na třídění odpadu. Nebezpečné odpady byly provizorně ukládány do oddělené chráněné kóje na skládce Grygov.

Tabulka 4.10: Emisní situace v Olomouc dne 13. prosince 1991*

lokality	oxid síry	oxid dusíku
Hotelový dům	353	181
Velkomoravská	175	104
Flora	310	201
Sempre	316	128
Seliko	255	119
Přichystalova	143	132

* oxid síry max. 500, oxid dusíku max. 100

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Kapitola 5

Politika

Kultura

Společnost

Rok 1991 byl v politickém ohledu do značné míry přelomový. Ukázalo se totiž velmi zřetelně, že doba „nepolitické politiky“, jak ji představovalo havlovské vidění světa a společnosti v přelomových letech 1989-90, se začíná stávat již minulostí. Doba politicky „vyspěla“ a řadě lidí se v dosud existujícím širokém těle Občanského fóra (OF) již přestávalo líbit. Nastal zákonitý čas štěpení a tříbení politických názorů a platforem a přišla doba vzniku „klasických“ politických stran. Pravděpodobně to byla ona příznačná různorodost původního členstva Občanského fóra, kde se spolu sešli osmašedesátníci s ryzími antikomunisty, katolíci se sociálními demokraty a dalšími politickými rovinami, že se fórum začalo transformovat na další politické subjekty. Pokusy o další zachování statu quo, které se děly na celostátní i regionální úrovni tak musely být zákonitě odsouzeny k nezdaru.

Politická
situace

Shodou okolností to byla nakonec právě Olomouc, kde se na jaře roku 1991 vytvořila nejdůležitější a posléze i nejvlivnější pravicová politická strana, která začala brzy po svém vzniku zásadně ovlivňovat politickou scénu české části dosud jednotné republiky - Občanská demokratická strana (ODS). Na začátku kalendářního roku, v lednu 1991, panovaly ovšem ještě vcelku optimistické názory na další životaschopnost a možný vývoj Občanského fóra i na regionální úrovni. Důkazem toho by mohla být např. výzva členů politického klubu 17. listopadu na zachování OF zveřejněná v místních Hanáckých novinách 10. ledna. Členové klubu prezentovali svůj názor na další možné zachování OF jako stále účinné základny pro politické aktivity občanské veřejnosti. Opírali se o skutečnost, že OF vyhrálo v předchozím roce volby parlamentní i komunální a doložilo tak i institucionálně svoji váhu a roli. Citovanou výzvu podepsali členové klubu Petr Dvořáček, doc. František Mezihorák, dr. Milan Sýkora, dr. Libuše Šlezarová, prof. Josef Jařab, ing. Tomáš Tichák, dr. Antonín Blažek a ing.arch. Tomáš Černoušek, tedy vesměs lidé známí z let 1989-90 a místní politické scény. Týž den proběhl ve Slovanském domě sněm OF, na němž

podalo demisi Koordinační centrum OF Olomouc, které vzniklo v roce 1989 a doposud řídilo činnost OF v regionu. Zároveň byla zvolena i nová rada OF, do níž byli za Olomoucko zvoleni Kornel Mankovecký, Květa Princová, Jan Večeř, Oldřich Vychodil, Antonín Blažek, Milan Sýkora, Marta Vláčilová a Milan Hořínek, v této době již primátor města Olomouce. Budoucnost OF byla rovněž na pořadu jednání a to dopadlo takto : 37 účastníků sněmu hlasovalo pro zachování OF jako hnutí, tedy udržení jeho statu quo, většina, celkem 83 hlasů bylo naopak pro transformaci OF na politickou stranu pravicového typu. Následující dva měsíce byly zřejmě klíčové pro další politický vývoj, neboť během nich došlo k vlastnímu rozdělení Občanského fóra na část s názvem Občanské hnutí (OH), zahrnující politický „střed“ OF, a novou politickou stranu s názvem Občanská demokratická strana (ODS), která se profilovala jako „pravice“ OF. V březnu 1991 vznikla v Olomouci regionální pobočka OH prostřednictvím tzv. přípravného výboru OH, v němž pracovali Rudolf Bereza, Tomáš Černoušek, Milan Hořínek, František Mezihorák, Ivana Plíhalová, Květa Princová, Milan Sýkora, Jan Večeř a někteří další, poslední okresní sněm OF Olomouc proběhl v sobotu 23. března 1991 v KD Sigma Olomouc za účasti 188 delegátů. Na tomto sněmu byl již dělen majetek OF mezi OH a formující se ODS v poměru 1:1. Za čtrnáct dní poté navštívil město místopředseda federální vlády a člen OH Pavel Rychetský a účastnil se večera organizovaného místním OH v Divadle hudby (pondělí 8. dubna 1991). Jednání byli přítomni poslanci FS Pavel Dostál a Pavel Konečný, rektor UP Josef Jařab, primátor Olomouce Milan Hořínek a jako moderátorka Květa Princová. Rychetský opět definoval OH jako „střed“ někdejšího OF. O další dva dny později zveřejnily místní Hanácké noviny článek redaktora Rostislava Czmera představující rozhovor s olomouckým poslancem Pavlem Dostálem, který přestoupil do sociální demokracie. Ve čtvrtek 18. dubna 1991 pak došlo ve městě k ustavujícímu sněmu okresní organizace OH.

Sjezd rovněž zvolil delegáty na ustavující celorepublikový sněm. Jako hosté se jednání zúčastnili poslanci Antonín Blažek a Rudolf Bereza, politolog z USA Otto Ulč a rektor UP Josef Jařab. Podle vyjádření poslance Berezy se v ČNR přihlásilo 35 poslanců k OH, 30 k proudu ODS a 15 k platformě s názvem Občanská demokratická aliance (ODA). Z olomouckých politiků se takto rozhodl např. poslanec FS Antonín Blažek, někdejší zaměstnanec úřadu města. Olomouckými delegáty na celostátní sněm OH byli zvoleni Anna Kořínková, Jiří Staněk, Čestmír Hradil, Květa Princová a Milan Sýkora, z nichž posledně dva jmenovaní byli i členy celorepublikového přípravného výboru OH. Místopředseda federální vlády a člen republikové rady OH Pavel Rychetský navštívil Olomouc ještě 21. srpna 1991.

Kroky vedoucí k založení nové pravicové strany s názvem Občanská demokratická strany jsme již výše naznačovali v souvislosti s procesem nezadržitelného štěpení uvnitř OF. Dne 13. března proběhla v Olomouci tisková konference přípravného výboru ODS, na níž bylo mimo jiné konstatováno, že Olomouc bude po Praze druhým centrem strany, jejichž počet byl odhadován na přibližně 15 tisíc - z toho asi 1000 členů bylo moravské provenience. Předehrou ke vzniku celostátní strany ODS bylo ustavení přípravného výboru v KD Sigma Olomouc v sobotu 13. dubna 1991. Jako hosté byli přizváni primátor Olomouce Milan Hořínek (OH), zástupci klubu KAN a Strany Zelených. V čele dvanáctičlenného přípravného výboru byl RNDr. Otakar Vychodil, který označil model nově vznikající strany jako hledání vzoru z USA a Velké Británie. V širším měřítku můžeme dodat, že zlom ve vývoji nastal volbou ekonoma Václava Klause do čela OF v říjnu roku 1990. Klaus byl jasným zastáncem existence klasicky fungující české pravicové strany, která by se neřídila principy „nepolitické politiky.“ Vznikající ODS olomouckého okresu zastupovali na ustavujícím sjezdu ODS v dubnu MUDr. Jiří Neužil, ing. Vladimír Válek a starostka Šternberka Jarmila Škráčková. Štěpení

Vznik ODS

politických názorů proběhlo samozřejmě i uvnitř zastupitelského sboru města Olomouce - ZMO, jehož podstatnou část tvořili poslanci zvolení v roce 1990 za OF. Před poslanci byly zhruba tři možnosti, jak reagovat na nastalý politický vývoj - buď setrvat v OF, jehož budoucnost se začala jevit jako nejistá, nebo přestoupit ke „středu“ , tedy OH, nebo k „pravici“ ODS. Po personifikaci tohoto vývoje zjišťujeme, že např. poslanci-zastupitelé Petr Dvořáček a Václav Burian zůstali v OF, do OH vstoupili Milan Hořínek, Tomáš Černoušek, Ivana Plíhalová a Šárka Černá, k „pravici“ - ODS tihlo asi 15 zastupitelů za OF v čele s Otakarem Vychodilem a Jarmilou Škráčkovou.

Definitivní přetvoření Klausova pravicového křídla OF na politickou stranu s touto profilací se pak odehrálo o víkend 20. a 21. dubna 1991 v olomouckém KD Sidia. Jednání byla přítomna řada zahraničních hostů, z nichž jmenujme

především člena Evropského parlamentu Toma Spencera z Velké Británie, poslance a člena Konzervativní strany Andrewa Carqilla z téže země či poslance Bundestagu a člena CSU Klause Franckeho z Německé spolkové republiky. Z českých politiků se ustavujícího sjezdu ODS účastnil ministr Karel Dyba, redaktor RFE Karel Kühnl se svým kolegou Egonem Lánským, česko-americký politolog Otto Ulč, premiér české vlády Petr Pithart a vicepremiér federální vlády Pavel Rychetský. Ze Slovenska přijel vicepremiér tamní vlády Jozef Kučerák. Během jednání byla zvolena desetičlenná Výkonná rada ODS, dva místopředsedové strany a předseda. Tím byl zvolen 220 hlasy ministr financí ČSFR Václav Klaus, 19 hlasů bylo proti, 1 hlas byl označen jako neplatný. Místopředsedy strany ODS byli zvoleni Petr Čermák a Miroslav Macek. Václav Klaus v den volby obědval s olomouckým arcibiskupem Františkem Vaňákem, do Sigmy dorazil s malým zpožděním a po svém příchodu se dozvěděl, že je předsedou nově vzniklé Občanské demokratické strany. pro zajímavost je možno ještě dodat, že nově zvolený předseda ODS v průběhu jednání osobně zveřej-

nil jména dvou členů strany z řad známých osobností - zpěvačky Marie Rottrové a spisovatele Vladimíra Párala.

Začátkem září proběhla v Olomouci tisková konference ODS, na níž byla představena nová Oblastní rada ODS s předsedou MUDr. Jakubem Knajblem a místopředsedy ing. Kornelem Mankoveckým a PaedDr. Miroslavem Pilátem. Členy OR ODS byli poslanec ing. Tomáš Kopřiva, Mgr. Marta Vláčilová, Ivan Langer, Vilém Jedlička a Drahomír Plášil. Do kompetence nového OR ODS spadal okres Olomouc a 18 dalších místních sdružení ODS. Podle prohlášení byla ODS na regionální úrovni ochotna spolupracovat s nelevicovými politickými subjekty, tedy např. s KAN, KDS, ČSL či KPV. Na zásadní vstup do regionální politiky si ovšem ODS musela ještě chvíli počkat - příští komunální volby se konaly až za další tři roky. Teprve v roce 1994 se člen ODS RNDr. Ivan Kosatík stal primátorem města Olomouce a nahradil ve funkci Milana Hořínka (OH).

Začátek devadesátých let byl dobou kulminujícího moravistického hnutí, jehož přirozeným centrem bylo samozřejmě Brno, nicméně určitý vliv uvedených tendencí bylo možno pozorovat i na politické scéně Olomoucka. Dá se obecně říci, že všeobecně akceptovaným trendem byl odpor proti skutečnému či fiktivnímu „pragocentrismu“, který na Moravě mohl být vnímán jako něco, co je škodlivé, nespravedlivé a ve svých důsledcích nepřijatelné. Nejvlivnější osobou moravistického hnutí těchto let byl zřejmě brněnský docent Boleslav Bárta, který až do své nečekané a předčasné smrti dne 31. května 1991 na jednání ve slovenských Predmericích platil za uznávanou hlavu hnutí. Z olomouckého prostředí se do popředí v rámci hnutí dostala poslankyně FS PhDr. Alena Ovčáčiková, známá svým podnětem k tomu, aby bylo možno při sčítání lidu uplatnit i „moravskou národnost.“

Moravisté

Hned na začátku kalendářního roku 1991 došlo k větší veřejné akci moravistů sdružených do strany Hnutí za samosprávnou demokracii- Sdružení pro Moravu a Slezsko (HSD-SMS). V

sobotu 26. ledna byla do Olomouce svolána manifestace strany a jejích příznivců z širšího hanáckého regionu - pomocí autobusů byli sváženi lidé z Prostějovska, Kroměřížska, Zlínska a Přerovska, podle odhadů bylo nakonec toho dne na olomouckém Horním náměstí asi 4 tisíce lidí. Hlavním řečníkem byl poslanec FS za HSD-SMS prof. Aleš Kladiva, dalšími řečníky byli i lokální politikové jiných politických stran. Celkem vystoupilo asi dvacet řečníků. Manifestace se naopak neúčastnili zástupci OF, KDS a ČSL s výjimkou poslance ČNR za OF Rudolfa Berezy, kterému ovšem organizátoři manifestace neumožnili vystoupit. Těžištěm vystoupení prof. Kladivy byla kritika „pragocentrismu,“ požadavek vytvoření spolkového státu a odstranění disproporcí při dělení státního rozpočtu tak, aby nedocházelo k poškozování Moravy a Slezska. Většina řečníků se stavěla kriticky k vládní politice a činnosti ministrů Klause a Dlouhého, řečník zastupující Republikánskou stranu Dušan Vitoul navrhl odvolání premiéra Pitharta a předsedkyně ČNR Burešové z funkcí. Zástupce Národně socialistické strany Jiří Machek kritizoval olomouckého primátora Hořínka za výrok, že „zemské zřízení je nevýhodné“ uveřejněný v Hanáckých novinách 26. ledna. Reprezentant KSČM RSDr. Alexander Černý poukazoval na „práva Moravy a Slezska.“ V závěru manifestace byl přijat otevřený dopis předsedkyni ČNR Dagmar Burešové a dvanáctibodová rezoluce.

V úterý 19. února 1991 se v olomouckém KD Sigma uskutečnilo jednání klubu poslanců HSD-SMS, kteří projednávali situaci vzniklou po 14. plénu ČNR, kde bylo nové řešení uspořádání Moravy a Slezska odloženo na neurčito. Uvedený krok vyvolal odchod strany HSD-SMS do opozice a její poslanci se přestali zúčastňovat jednání ČNR, poslanecký klub strany prohlásil, že není nadále koaličním partnerem OF. Olomouckého jednání se zúčastnilo 16 poslanců HSD-SMS z celkových 22. Odchodem strany do opozice a smrtí Boleslava Barty skončila jedna etapa vývoje moravistického hnutí. K moravské národnosti se při citovaném sčí-

tání lidu dne 3. března 1991 přihlásilo 1 362 313 občanů ČSFR (13%), ke slezské národnosti 44 446 občanů (0,4%).

Ekologicky zaměřené aktivity občanské veřejnosti neměly před listopadem 1989 politickou reprezentaci. Ta se objevila až poté v podobě Strany Zelených (SZ). Také v místních olomouckých podmínkách lze vysledovat začátkem devadesátých let aktivity uvedeného zaměření a nakonec i vznik místní stranické struktury. Mezi olomoucké „zelené“ aktivisty lze jmenovat v této souvislosti např. Michala Bartoše, pozdějšího organizátora tzv. Ekologických dní Olomouc (EDO), radního za SZ MUDr. Vlad. Raclavského, ekology Radka Navrátila a Šárku Černou či novináře Vladimíra Coufala. Po komunálních volbách roku 1990 se místní SZ stala součástí radniční koalice. Bolestným problémem doby byla kauza ministra životního prostředí za SZ Bedřicha Moldana, který byl označen za spolupracovníka StB a odvolán z funkce. Olomoučtí zelení se v této kauze postavili za ministra Moldana a už 7. ledna 1991 vydal zemský koordinační výbor strany se sídlem v Olomouci prohlášení o nevhodnosti úvah o odvolání ministra. O měsíc později (12. února 1991) se dokonce objevila tzv. Olomoucká výzva, v níž Okresní sdružení SZ protestovalo proti tehdy již provedenému odvolání Moldana z funkce.

Zelení

Dalším politickým „dítětem“ polistopadové éry bylo Sdružení pro republiku-Republikánská strana Československa v čele s PhDr. Miroslavem Sládkem (SPR-RSČ). O aktivitě republikánů při moravistické akci ve městě koncem ledna jsme se výše zmiňovali, o několik měsíců později protestovali olomoučtí republikáni opět - tentokrát proti nominaci poslance ČNR Rudolfa Berezy (OH) do funkce ředitele Městské policie Olomouc (MPO).

Republikáni

K předání majetku někdejší KSČ v okrese Olomouc podle zákona č. 496/90 Sb. došlo v průběhu roku. Jednalo se o majetek movitý, nemovitý majetek ve městě byl vlastněn MěstNV Olomouc a byl stranou jen užíván - budova někdejšího OV KSČ na třídě 17. listopadu byla v roce 1991 již ovšem již v užívání Univer-

zity Palackého. Celková hodnota movitého majetku strany převzatého Okresním úřadem Olomouc činila 3,325 milionu korun.

K novému životu se po dlouhých desetiletích přihlásila po roce 1989 i sociálně demokratická strana. V místních podmínkách došlo k obnovení činnosti strany již v průběhu roku 1990, na začátku roku 1991 se předsedou Okresního výboru sociálně demokratické strany stal prof. MUDr. Josef Fischer. V době svého obnovení měla strana relativně menší členskou základnu, v roce 1990 vznikla sekce sociálně demokratických žen (Eva Fischerová) a vytvořil se i klub Mladých sociálních demokratů. Původní sídlo olomoucké ČSSD bylo v Javoříčské ulici, později strana adaptovala pro své účely prostory v objektu „U Šimona“ na ulici 8. května.

Sociální
demokracie

Už na Silvestra 1990 došlo na olomouckém Horním náměstí k setkání lidí, které spojoval stejný osud a mohli společně vzpomínat na dobu, která byla všeobecně označována jako „padesátá léta.“ Pro někdejší příslušníky tzv. Pomocných technických praporů z let 1950 - 1954 to byla doba velmi těžká. Třicet někdejších „černých baronů“ z řad Olomoučanů bylo přijato náměstkem primátora ing. Karlem Šimšou a bývalým polistopadovým předsedou MěstNV Olomouc Břetislavem Baranem. Součástí vzpomínkové akce byla i návštěva v divadle na představení Švandrlíkových Černých baronů. Akci písemně pozdravil i přednosta Okresního úřadu v Olomouci ing. Ivan Foltýn. Političtí vězni olomouckého regionu se setkali dne 18. května 1991 ve Václavkově sále Vlastivědného muzea, aby zhodnotili stav místních poboček svých organizací - Klubu politických vězňů Československa (KPVČ) a Svazu bojovníků za svobodu (SBS). Jednatelkou místní pobočky KPVČ v Olomouci byla na uvedeném setkání zvolena Ludmila Navrátilová. Na okrese Olomouc vykazovala organizace 341 členů, z toho 122 tvořili pozůstalí. Jedním z cílů organizace bylo dosažení morálního a hmotného ocenění osob, které se staly v uvedené době oběťmi politické perzekuce.

KPVČ

Po listopadu 1989 se začala společensky angažovat i část obyvatelstva romského původu. Unie romské mládeže byla založena na ustavujícím sjezdu dne 11. prosince 1990 v Praze. V Olomouci vznikl poté přípravný výbor jmenované organizace pod vedením místního romského aktivisty Evžena Dombiho. Sjezd přijal doplňující návrhy olomouckého zastupitele za Romskou občanskou iniciativu (ROI) Mikuláše Čuriho. Přetrvávajícím problémem romské komunity i v Olomouci byla vysoká nezaměstnanost mezi práceschopnými občany romského původu vyplývající z jejich nízké kvalifikace a uplatnitelnosti na transformujícím se trhu práce. O programu s názvem NEOBY vztahujícím se ve městě na romskou komunitu ve spojitosti s bytovou otázkou jsme pojednali v příslušné části kronikářského záznamu. Romové

V závěru kalendářního roku se na veřejnosti angažovala místní pobočka organizace KAN, známé z roku 1968. V říjnu 1991, po událostech na náměstí SNP v Bratislavě, kde došlo k incidentu při návštěvě prezidenta Havla, svolala místní organizace KAN Olomouc mítink do místního divadla na podporu česko-slovenské jednoty. Akce, která proběhla 28. října 1991, se zúčastnil ministr zdravotnictví ČR Martin Bojar, poslanci FS Antonín Blažek a Pavel Dostál, primátor města Olomouce Milan Hořínek, herci Divadla Oldřicha Stibora a další zájemci z řad veřejnosti. Člen olomouckého KAN RNDr. Petr Los navrhl přijmout petici vyjadřující podporu prezidentu Václavu Havlovi. Text přijaté petice poté přečetl ředitel divadla Josef Josefík a byla odeslána do Prahy. Olomoučtí poslanci v diskusi vyslovili obavy z dalšího možného vývoje federace vzhledem k příznakům nacionalismu pozorovatelnému v obou částech společného státu. KAN

V obdobné atmosféře se odehrála i další veřejná občanská akce přibližně o měsíc později, v pondělí 25. listopadu 1991. Na podporu ústavní iniciativy prezidenta Václava Havla se na Horním náměstí konala manifestace občanů, z níž vzešlo prohlášení adresované Federálnímu shromáždění v Praze. Akce se zúčastnilo

asi 2000 osob a přítomni byli poslanci Tomáš Hradílek, Antonín Blažek, Rudolf Bereza a Ján Kadlec, zástupci KAN a Sokola. Moderátorkou manifestace byla herečka olomouckého divadla Ivana Plíhalová.

Mimo politickou sféru bylo možno ve městě pozorovat i aktivity jiného druhu, nicméně velmi záslužné. Již koncem března 1991 se zformovala skupina aktivistů vedoucí posléze ke vzniku Ligy na ochranu zvířat v Olomouci (LOZ). Předsedou LOZ Olomouc se stal Vít Kalous a spolek měl od počátku morální i hmotnou podporu ze strany radnice.

Pobyt jednotek Sovětské armády v Československu trval od srpna roku 1968 více než dvě desetiletí. Závěrečná fáze „dočasného pobytu“ skončila dne 30. června 1991, kdy odešli poslední členové tzv. likvidačních skupin vojsk SA. V této době již byli ostatní vojáci ruské armády mimo území československé federace. Dlouhodobá vojenská historie města ovšem pokračovala, město bylo ovšem “ obsazeno“ již jen vlastní armádou. Nová politická a společenská situace přinesla i nové otázky ve vztahu armády a města. O vojenské objekty ve městě měla samozřejmě zájem univerzita a rektor Josef Jařab vedl řadu jednání s vojáky s uvedeným cílem. Při návštěvě ministra obrany Luboše Dobrovského v Olomouci dne 6. května 1991 o věci společně jednali Jařab, Dobrovský a primátor města Hořínek. Město nabízelo armádě podíl na provozu Plaveckého stadionu, který vykazoval roční ztrátu 3,5 milionu korun, podíl na řešení likvidace TDO a přípravě letiště. V této otázce ovšem ministr Dobrovský preferoval umístění letiště do Přerova-Bochoře. O výsledku jednání armády a univerzity jsme se zmiňovali v jiné části kroniky, úspěšně dopadl jen převod objektu tzv. Tereziánské zbrojnice na univerzitu, která zde zřídila moderní knihovnu. Objekt někdejších Přemyslových kasáren v ceně 15 milionů korun byl vojáky vyklizen do konce roku a bezúplatně převeden na Univerzitu Palackého. Po roce 1989 došlo v české armádě k určitým změnám a redistribucím.

Odchod
Rusů

Čs.armáda

Olomouc vstoupila do hry díky své poloze ve středu státu a stala se místem, kam armáda umístila vojenské velitelství Střed (VVS). Zájem armády o Olomouc vyústil v žádost Rady pro spolupráci s veřejností při Západním vojenském okruhu o souhlas vedení města s umístěním vojenského logistického centra podepsanou genmjr. ing. Čestmírem Hrbkem. Změny v armádě se týkaly plánovaného snížení počtu vojsk, částečné profesionalizace armády, zrušení štábu Západního vojenského okruhu a zřízení vojenských velitelství Západ (Tábor), Střed (Olomouc) a Východ (Slovensko). Vznik vojenského velitelství Střed znamenal také přesun techniky i lidí na Moravu, termín zahájení činnosti VVS byl stanoven na 1. duben 1992. V kompetenci VVS byla 3. MS divize Kroměříž, 4. skladová základna v Uherském Brodě a Jihlavě, jednotlivé VÚ a vojenské nemocnice v Olomouci a Brně. Pro umístění VVS v Olomouci byla vybrána Žižkova kasárna. Pro město znamenalo VVS příchod zhruba 300 - 400 zaměstnanců velitelství a jejich rodin, neboť se jednalo většinou o vojenské profesionály. Město mohlo pro tyto účely poskytnout 73 bytů z komunálních zdrojů, armáda disponovala ve městě 117 vlastními byty. Po dohodě mezi armádou a městem byly na Olomouc převedeny i objekty několika kasáren. Vojenský výcvikový prostor Libavá byl v roce 1991 zatím uzavřen, neboť se v terénu nacházelo značné množství sovětské munice, která musela být nejdříve pyrotechnicky neutralizována. V souvislosti s vojenským prostorem Libavá se na veřejnost dostaly informace o smutném osudu tamního barokního kostela ve Staré Vodě, který byl během desetiletí své existence v prostoru vojenského cvičiště totálně zdevastován. Zoufalý stav kostela dokonce vyvolal pozornost v Německé spolkové republice, neboť tam žila řada vysídlenců z Olomoucka a ti provedli ve svých řadách finanční sbírku na renovaci zmiňovaného kostela.

Město Olomouc bylo a je označováno jako po Praze druhé hodnotou svých historických památek, ale turisticky atraktivní

Historické
památky

lokalitou srovnatelnou s Prahou se bohužel nestalo a zřejmě ani nestane. Je řada faktorů, které naopak vytvářejí jeho handicap jako turisticky přitažlivé lokality. Zřejmě hlavním důvodem je jeho značná vzdálenost od Prahy, do níž zcela logicky směřují kroky většiny návštěvníků našeho státu. Tato realita determinovala pozici Olomouce jako cíle turistických aktivit i na začátku devadesátých let, v době zvýšeného zájmu o Československo jako postkomunistickou zemi, která se zbavila dlouhodobé přítomnosti okupační armády. Ve městě se hledaly cesty, jak zvýšit zájem o návštěvnost, jak přitáhnout zájem zahraničních, ale i domácích zájemců o návštěvu centra Hané. Jedním z řady projektů, který se pokoušel najít odpověď, byl ten, který byl radnicí zadán Institutu pro poradenství a sociální analýzu, v jehož čele byl doc.dr. Ferdinand Koudelka CSc. V pozdějších letech byly podobné projekty několikrát opakovány, dokonce za pomoci zahraničních specialistů, ale k zásadnímu zlomu vývoje v průběhu dekády nedošlo. Pro zviditelnění města ale mohly napomáhat i zcela odlišné aktivity - např. snaha o prohloubení kontaktů s Evropou prostřednictvím bilingvního školství. To se ve městě dařilo. Už na začátku devadesátých let byla založena anglická sekce na hejčínském a poté i francouzská sekce na slovanském gymnáziu. Ve městě se objevili lektoři ze zahraničí i na středních školách mimo univerzitu, došlo k návštěvám zástupců institucí, které s budováním bilingvního školství pomáhaly, jako byla např. Britská rada (British Council) a jiné. Ve středu 13. února 1991 přijel do Olomouce francouzský velvyslanec Jean Francois Gauguin v doprovodu náměstka ministra školství prof. Libora Pátého CSc. Velvyslanec navštívil zmiňovanou francouzskou sekci Slovanského gymnázia Olomouc v Pasteurově ulici, umístěnou v objektu někdejší sovětské školy. V pondělí 10. února zde začala výuka ve dvou třídách s francouzským vyučovacím jazykem a 78 žáky, kteří byli vybráni z 610 zájemců. Ambassador odhalil desku na vstupu do objektu. Gymnázia tohoto druhu s francouzskou sekcí byla v

této době v republice celkem tři - v Praze, Brně a Bratislavě. Francouzská delegace byla přijata na radnici, setkala se s arcibiskupem Františkem Vaňákem, vedením gymnázia a na Univerzitě Palackého podepsala smlouvu o spolupráci při vybavení školícího střediska v Olomouci.

V květnu přijely do města dvě významnější zahraniční návštěvy - jedna ze švédského města Hammaro a druhá z italského Udine. Švédská návštěva byla zaměřena na komerční problematiku. Během dvou dnů svého pobytu byli hosté z Hammara přijati na radnici, jednali v Masokombinátu a Olmě. Obchodní jednání bylo zpestřeno návštěvou ZŠ na Holečkově ulici a Mozartovou Figarovou svatbou v olomouckém divadle. Dne 20. května se uskutečnilo setkání se starostou italského města Udine Pietrem Zanfagninim, jehož cílem bylo navázání styků mezi regiony Udine a Olomouc. Za účasti premiéra vlády ČR Petra Pitharta a zástupců podnikatelů na italské straně došlo k navázání ekonomických kontaktů. Oba primátoři - Pietro Zanfagnini a Milan Hořínek podepsali dokument o navázání kontaktů mezi městy, jednání se na české straně kromě premiéra a olomouckého primátora zúčastnili rektor UP Josef Jařab a přednosta Okresního úřadu v Olomouci ing. Ivan Foltýn, na italské straně kromě primátora Udine ještě zástupci komerčních organizací dr. Carlo Burgi a prof. Franco Frilli. O podílu Angličanů na vzniku anglické sekce hejčinského gymnázia jsme se zmiňovali výše, britský ambassador V ČR David Brighty po říjnové návštěvě Olomouce reagoval děkovným dopisem adresovaným radnici. Angličané se jako lektoři podíleli na výuce a Britská rada (British Council) dary učebních pomůcek.

Zahraníční
návštěvy

Soumrak olomouckých kin ? Ano, tak by se mohl nazvat trend patrný od roku 1989 i v regionálním měřítku. Začínající tlak videopůjčoven a volný přístup k informacím na mediálním trhu se podepsaly na návštěvnosti městských biografů. První na řadě byla samozřejmě malá kina na olomoucké periférii, kde se

Soumrak
městských
kin

např. ještě užívala 16mm technika (Holice). Signifikantní byla neúprosná čísla statistiky - v roce 1989 přišlo do olomouckých kin celkem 745 tisíc diváků, v roce 1990 už jen 534 tisíc a tato tendence pokračovala i v roce 1991. Počet kin ve městě postupně klesl až na čtyři klasická kina, Letní kino a kinokavárnu a půjčovnu VHS Jas v pasáži. Od roku 1990 pokračoval útlum biografů v lokalitách Nové Sady, Řepčín, Svatý Kopeček a Holice. Posledně jmenované biografy měly roční náklady v roce 1990 ve výši zhruba 65 - 95 tisíc korun, ale výnosy jen 16 tisíc. V roce 1991 se promítalo v kině Mír, Central, Lípa a Metropol, ředitelem Městské správy kin (MSK) byl do dubna Michal Urbášek. K datu 30. dubna 1991 požádal stávající ředitel Urbášek o uvolnění z funkce a jeho nástupcem se stal Jan Joukal. Městská správa kin Olomouc (MSKO) byla příspěvkovou organizací města.ě Dalším ztrátovým kinem ve městě byla Lípa, její propad činil v roce 1990 celkem 0,213 milionu korun. Řešení se hledalo v pronájmu objektu kina firmě Music Light Service z Ostravy pro pořádání diskotékových pořadů juniorů. Pro náročnější část olomouckého filmového publika bylo důležité, že byla zachována tradice Filmového klubu v kině Central. Na podzim roku 1991 se zde promítala série především amerických filmů (Woody Allen, Frank Coppolla), ale i snímky polského režiséra Andrzeje Wajdy či italského neorealisty Michelangela Antonioniho.

Samotné město Olomouc se stalo filmovou kulisou na začátku roku, kdy se zde pohyboval filmový štáb FS Zlín pod vedením režiséra Zdeňka Zelenky. Štáb zde prováděl finální filmové práce na snímku „Freonový duch“ , jehož předpremiéru potom mohli Olomoučané vidět ve Václavkově sále Vlastivědného muzea. Ve filmu se jako herec uplatnil i známý olomoucký divadelní a filmový herec František Řehák. Zakladatelem organizace MSKO bylo město Olomouc, každoroční finanční příspěvek činil 0,8 milionu korun a město financovalo rovněž investice a opravy objektů kin. Finanční bilanci olomouckých kin v roce 1991 uvádíme v přehledu

5.1.

Tabulka 5.1: Olomoucká kina v roce 1991

název kina	finanční bilance (v Kčs)
METROPOL	náklady 603.000 výnosy 1 300 000 zisk 697.000
CENTRAL	náklady 545 000 výnosy 370 000 ztráta 175 000
MÍR	náklady 460 000 výnosy 300 000 ztráta 160 000
JAS	náklady 457 000 výnosy 470 000 zisk 13 000
Letní kino	náklady 134 000 výnosy 160 000 zisk 26 000
LÍPA	náklady 287 000 výnosy 60 000 ztráta 227 000
celkem	výnosy 736 000 ztráty 596 000 zisk 140 000

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Pro další vývoj kin ve městě se počítalo se třemi možnými variantami - ponechat MSKO jako příspěvkovou organizaci města, ale bez příspěvku, zrušit MSKO a k 1. lednu 1992 zřídit stejnojmennou rozpočtovou organizaci a konečně převést kina jako majetek státu na město a zřídit akciovou společnost nebo kina pronajmout soukromému subjektu. Kulturní komise města Olomouce z těchto variant doporučovala v září 1991 variantu první. Další vývoj biografů ve městě

byl potvrzením stávající tendence a nakonec „přežil“ jen Metropol sporadicky doplňovaný nepravidelnou produkcí v Letním kině. Soumrak olomouckých kin se tedy vlastně naplnil.

Budova olomouckého divadla na Horním náměstí s průčelím náznakově užívajícím empirový sloh pochází z roku 1830, samotná divadelní produkce ve městě má ovšem středověký roz-

Divadlo

měr. V 18. století fungovalo divadlo v prvním patře budovy na Dolním náměstí, v jejímž přízemí byly masné krámy. V odborné literatuře o historii olomouckého divadla se v této souvislosti připomíná zřejmá účast obrozeneckého divadelníka a básníka Václava Tháma, i když jen pomocí jeho jména na dobových plakátových „cedulích.“ Divadlo německé včetně opery zde bylo až do konce monarchie, v roce 1920 vznikl český soubor. Koncem padesátých let (1958) bylo olomoucké divadlo pojmenováno po levicovém režiséru meziválečného období Oldřichu Stiborovi, který zde působil v letech 1931 - 1940 a v roce 1943 byl umučen nacisty v koncentračním táboře Brzeg v dnešním Polsku. Rada města Olomouce na své schůzi 3. prosince 1991 zrušila organizační řád Státního divadla Oldřicha Stibora (SDOS) ze dne 29. ledna 1985 vydaný radou SmKNV v Ostravě a schválila nový název Moravské divadlo Olomouc (MDO). Zřizovatelem MDO se stalo město Olomouc a získalo charakter příspěvkové organizace (IČO 100544) s tím, že ředitel MDO bude jmenován prostřednictvím RMO.

Podle ředitele MDO Josefa Josefíka se divadlo v letech 1990-1991 dostalo do nejhorší situace od svého vzniku. Stopadesát let stará budova vykazala v roce 1990 zásadní porušení statiky a část divadelní budovy se začala propadat díky nestabilnímu podloží. Po zjištění a vyhodnocení věci se uvažovalo o nutnosti vyhlášení havarijního stavu a uzavření objektu. Koncem roku 1990 ředitel po osobním jednání získal částku dva miliony korun od ministra kultury a mohly být zahájeny injektážní práce - chybělo ovšem dalších čtrnáct milionů korun. Po odchodu Rusů z Olomouce se objevila možnost užití náhradní budovy v podobě někdejšího Domu družby na nábřeží Moravy (Sokolovská ulice). Postavit nové divadlo v proluce na třídě Svobody v sousedství by si podle odhadů vyžádalo asi 300 milionů korun a bylo to finančně neprůchodné. Kromě finančních problémů se MDO dostalo i do potíží s návštěvností, která poklesla v říjnu na zhruba 64% té do-

savadní. Tady zažívalo obdobné problémy jako výše popisovaná kina - lidé byli obklopeni záplavou mediálních informací v podstatě bez omezení, akceptovali televizní a virtuální kulturu videa v soukromí svých bytů. V květnu 1991 divadlu chyběly asi čtyři miliony korun, ze 400 stálých zaměstnanců bylo 120 propuštěno, došlo ke sloučení operního a operetního souboru a byl vytvořen jeden velký orchestr. Počet uměleckých souborů divadla klesl ze čtyř na tři. V červnu se obrátil člen předsednictva ČNR Josef Bezděk na premiéra ČR Petra Pitharta se žádostí o finanční pomoc olomouckému divadlu. Premiér postoupil žádost ministru financí ing. Karlu Špačkovi, který rozhodl o finanční dotaci olomouckým divadelníkům ve výši 13 milionů korun. Navíc bylo rozhodnuto, že divadlo nemusí vracet nevyčerpané prostředky z roku 1990 ve výši 2 miliony korun. Pro rok 1992 počítalo MDO s další pomocí ministra financí na fortifikaci zdi a opravu vnějšího pláště budovy v objemu asi 15 milionů korun nad rámec prostředků přidělených divadlu prostřednictvím města z rozpočtu Okú v Olomouci. Z dobové dokumentace týkající se MDO v roce 1991 lze rekonstruovat i návrh výdajové části rozpočtu divadla na uvedený rok, který přinášíme v přehledu 5.2.

Na repertoáru sezóny 1991 se objevila klasika i novinky. V dramaturgickém plánu se tak objevili Černí baroni Miroslava Švandrlíka, Rychmanovi Starci na chmelu, ale i Zkrocení zlé ženy, Cyrano de Bergerac či Brouk v hlavě, Saturnin a Amadeus. V lednové premiéře Starců na chmelu (13.1.1991) se v režii a choreografii Daniela Wiesnera j.h. představila Renata Truhlářová jako Hanka a Pavel Juřica jako Filip na scéně Josefa Tobola. Další role byly přiděleny Ivaně Plíhalové, Mikuláši Pánkovi, Danielu Hrbkovi a Jaroslavu Krejčímu. Roli profesorky ztvárnila Miluše Hradská, předsedu JZD sehrál Rudolf Máhrla, jeho ženu Hana Lančíková.

Dne 24. února 1991 proběhla premiéra hry Hlučná samota na literární motivy Bohumila Hrabala. Režie se ujal Roman Melu-

Tabulka 5.2: Návrh výdajové části rozpočtu MDO na rok 1991

výdaje	částka (Kčs)
investice	610 000
pohonné hmoty a mazadla	30 000
všeobecný materiál	23 000
DKP	500 000
knihy, učební pomůcky	5000
elektrická energie, voda, plyn, pára	60 000
práce výrobní povahy	50 000
služby nevýrobní povahy	10 000
nájemné	15 000
školení, psychologické testy	39 000
spoje	70 000
cestovné	8000
mzdy	1 350 000
osobní vybava, garderoba	500 000
celkem	3 270 000

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

zín, scény opět Josef Tobol. Titulní roli pana Hanti sehrál Rudolf Máhrla, provedení si vysloužilo negativní recenzi Taťány Lazorčákové. Ve dnech 7. a 8. března 1991 hrálo olomoucké Studio Forum při tehdejších SDOS dvě představení v Mnichově. Šlo o hru Báje Daniely Fischerové s hudbou Vladimíra Merty. Akci pro Olomoučany zorganizovala herečka-emigrantka Jaroslava Tvrzníková a pro německé publikum byla simultánně překládána do jejich mateřštiny. Také „malé divadlo“ v Olomouci - Divadlo hudby - přineslo na začátku roku (únor) dobovou novinku v podobě recitálu Miroslava Kováříka s použitím básnického textu katolicky orientovaného autora a politického vězně padesátých let Jana Zahradníčka s názvem Znamení moci. Recitátora doprovázeli na kytary jeho dva spolupracovníci Jiří Pertl a Václav Prejzek. V září zahájilo Divadlo hudby novou sezónu s velkoplošnou projekcí firmy Panasonic. Tímto způsobem se uskutečnil cyklus filmů režiséra Juraje Herze Morgiana, Petrolejové lampy a Spalovač mrtvol. Finanční situace divadla byla závislá na dotaci z městského rozpočtu, pro její zlepšení byly zavedeny po-

řady naukového charakteru pro žáky středních škol. Ředitelkou Divadla hudby v roce 1991 byly PhDr. Libuše Šlezarová. Těžiště návštěvnické obce tohoto divadla tvořili především studenti olomoucké univerzity, což ovšem divadlu přinášelo problémy v době prázdnin či zkouškového období, kdy byli studenti mimo město či byli více zaměstnáni studiem. Třetí olomoucká divadelní scéna, Hudební divadlo v Hodolanech, předvedla zájemcům 21. září 1991 legendární pražský soubor Divadla Járy da Cimrmana inscenací jejich hry *Dobytí severního pólu* Čechem Karlem Němcem 5. dubna 1909. Hra nesla nezaměnitelný rukopis protagonistů souboru Zdeňka Svěráka a jeho kolegy Smoljaka, účinkovali i další členové souboru Miloň Čepelka, Pavel Vondruška, Jan Hrabě a Bořivoj Penc. Představení zorganizovala olomoucká kulturní agentura Art Logos.

Také fenomén zvaný Karel Kryl vstoupil v průběhu roku na olomouckou kulturní scénu vstoupením ve středu 6. listopadu 1991 v KD Sigma. Už v době svých uměleckých začátků před emigrací vystupoval zpěvák a básník v jedné osobě v tehdejší olomouckém DEX Klubu. Po více než dvacetileté přestávce se Kryl ve městě prezentoval recitalem, při němž došlo zároveň ke křtu 21 let staré LP desky s názvem *Maškary*, která po dlouhé přestávce vydalo české hudební nakladatelství.

Karel Kryl

Nejpopulárnějším sportem na Olomoucku byl bezpochyby fotbal, který se zde hrál profesionálně i amatérsky. Město mělo to štěstí, že se místní klub kopané probojoval do nejvyšší soutěže a nabízel tak divákům fotbal špičkové úrovně i s mezinárodní účastí. Někdejší Anderův stadion ze třicátých let se stal útočištěm FK Sigmy MŽ Olomouc a tisíců jejích příznivců, kteří plnili ochozy a snažili se svoje mužstvo podnítit k nejlepšímu výkonu. V lednu 1991 se sešla Valná hromada fotbalistů Sigmy MŽ. Klub Sigmy MŽ měl v této době 228 členů, jeho sekretářem byl Jiří Kubíček. Sigma MŽ byla na 11. místě ligové tabulky se 14 body zisku a mohla vykázat průměrnou účast zhruba 5500 diváků na

Sport

zápas. Špičkový fotbalista Sigmy Radek Drulák odešel do německého angažmá ve druholigovém FC Oldenburg, což bylo součástí ekonomické strategie Sigmy. Nadějí pro nadcházející sezónu tak byli hráči Látal a Kotůlek. Fotbalovým trenérem Hanáků byl Karel Brückner, který do května „vytáhl“ svůj tým až na pátou příčku ligové tabulky. Brückerovi svěřenci na jaře 1991 byli Příbyl, Slabý, Bokij, Kotůlek, Vaďura, Hapal, Machala, Maroši, Gotwald, Ďuriš, Mrázek a Sedláček. Dne 16. června sehrála Sigma MŽ vítězné utkání s celkem DAC Dunajská Streda a zajistila si tak účast v soutěži o Pohár UEFA v podzimním termínu. Uvedené utkání sledovalo na místním stadionu 10 tisíc spokojených diváků. Vrcholné období olomouckého ligového fotbalu pak přišlo v září, kdy se Hanáci ocitli na špičce tabulky. Po šestém kole soutěže byla Sigma MŽ první před Slovanem Bratislava a Slávií Praha. Úspěch mužstva i trenéra Brücknera pokračoval ještě i v závěru kalendářního roku, kdy Sigma MŽ porazila 8. prosince 1991 fotbalisty klubu Hamburger SV v poměru 4:1 a postoupila do čtvrtfinále citované soutěže UEFA. Branky Hanáků dali Hanus, Látal, Hapal a Körber.

Ve čtvrtek 1. srpna 1991 se Olomouc stala místem konání šestého mistrovství světa ve volejbalu žen do dvaceti let. Turnaj proběhl ve Sportovní hale UP a nabídl domácím i zahraničním zájemcům ukázkou špičkového halového sportu.

Slavný návrat do 1. ligy boxu se pro olomoucké sportovce odehrál v polovině září. V roce 1990 byli olomoučtí boxeři v národní lize, v následujícím roce se trenéru Alexanderovi Bögimu podařilo dostat své svěřence na nejvyšší příčku. V sobotu 14. září proběhlo utkání 1. celostátní ligy boxu v Olomouci a Hanáci měli soupeře z východoslovenského Vranova nad Toplou. Olomoucký tým tvořili Daniel Stantien, Jiří Hubáček, Michal Ramón a Imrich Meszáros.

Špičková olomoucká horolezkyně Dita Štěrbová (*1940) se v roce 1991 pokusila o zdolání nejvyšší hory světa Mt Everest (8848m). Společně s rakouskou výpravou to mělo být provedeno

Tabulka 5.3: Tabulka ligové kopané v květnu 1991

pořadí	název týmu
1	Dunajská Streda
2	Sparta
3	Cheb SKP
4	Slovan
5	Sigma MŽ Olomouc
6	Dukla
7	Banik
8	Banská Bystrica
9	Slávia
10	Prešov
11	Vítkovice
12	Inter
13	Bohemians
14	Hradec Králové
15	Nitra
16	Brno

Zdroj: HN V/1991

klasickým alpským způsobem bez kyslíku a Šerpů. V neděli 7. dubna odletěla Štěrbová do Himalájí a připojila se k výpravě vedené Marcusem Schmuckem. Přístup k hoře byl zvolen z čínské strany, vlastní výstup byl časově plánován na dobu mezi 15. dubnem a 25. květnem 1991. V předchozím období pokořila olomoucká lezkyně několik osmitisícovek. Výstup na Everest byl zvolen ve variantě přes S sedlo a bylo dosaženo výšky 7050 m. Další pokus o zdolání Everestu podnikla Štěrbová v roce 1992 formou sólovýstupu přes J sedlo a dosáhla výšky 7900 m.

Na mediální scéně města Olomouce se během roku objevilo několik novinek. První z nich byl nový týdeník s názvem *Telegraf*, který začal vycházet v pátek 25. ledna 1991. Další místní periodikum - *Hanácké noviny* - se v koncem března přestěhovalo na novou adresu v Michalské ulici 4 a od 3. dubna začaly vycházet jako deník. Opačný vývoj zaznamenala olomoucká *Stráž lidu (SL)*, někdejší list *ONV Olomouc* a *OV KSČ Olomouc*. Po roce 1989 se periodicita *Stráže lidu* postupně měnila a jako mě-

Média

síčník vyšla poprvé v sobotu 27. července 1991 v redakci PaedDr. Jaroslavy Cardové. Poměrně brzy poté SL zanikla. V souvislosti s rozhodnutím RMO o zrušení organizace Městské kulturní centrum (MKC) k datu 31.července 1991 došlo k zániku kulturně informačního zpravodaje Kdy-kde-co (KKC), jehož vydavatelem bylo MKC. Měsíčník KKC byl vydáván v počtu 6000 výtisků a distribuován prostřednictvím PNS ve městě. Kulturní komise navrhla RMO zřízení Radničního listu města Olomouce, jehož vydavatelem by bylo město Olomouc. KKC byl vydáván (1990) v rozsahu 40 stran formátu A5. Problém KKC byl ovšem nakonec vyřešen tak, že jeho vydávání zůstalo zachováno a od 1. listopadu byl měsíčník redigován p. Zachovou, která vedla rovněž evidenci abonentů.

V lednu probíhala jednání s Oblastní správou radiokomunikací severní Moravy o přidělení vhodného kmitočtového kanálu pro šíření TV programu OK-3 na Olomoucku. Po technické stránce byla situace řešena vybudováním 60 metrů vysoké retranslační věže na katastru Radíkova. Zároveň vypsalo město konkurz na zbudování sítě kabelové televize (KT). Po jeho vyhodnocení v červenci byl vyhlášen vítěz, kterým se stala firma Elektronika ve spolupráci s AŽD Praha. Pro zajištění vysílacího času jednala radnice s vedoucím AVC Univerzity palackého PhDr. Zdeňkem Zukalem, který byl poté RMO pověřen vedením skupiny pro provoz KT ve městě. O provozování KT v Olomouci měly zájem i jiné subjekty, např. Kabel Plus, Micos, SAT nebo Novavision, ale neuspěly a město nakonec vyhlásilo výběrové řízení na provozovatele KT.

Jak už bylo výše uvedeno, stav Městské památkové rezervace MPR Olomouc (MPR) byl po desetiletích reálného socialismu velmi problematický. Řada objektů byla ve velmi špatném stavu, některé budovy byly dokonce v havarijním stavu - jako příklad možno uvést stav Mahlerovy ulice. Finanční prostředky na údržbu MPR v roce 1991 projednávala RMO poprvé dne 23. července a

poté ještě 20. srpna. Po dohodě s Památkovým ústavem bylo rozhodnuto o částce vložené do oprav registrovaných nemovitých kulturních památek ve výši 1,140 milionu korun. Na údržbu soukromých objektů byla vyčleněna částka 0,5 milionu korun. Po srpnovém jednání byla celoroční částka stanovena na 10,597 milionů korun z rozpočtu města. Na stavebním odboru úřadu města došlo v polovině září k personální změně a po ing. Stanislavu Žeravovi se vedoucím odboru od 16. září 1991 stal ing. Miroslav Najdekr CSc. Formou dalších doplňků se nakonec částka na regeneraci MPR dostala až na 12,777 milionů korun. Toto se týkalo např. i Památkového ústavu v Olomouci, který obdržel 0,297 milionu korun na nutný výzkum, částka 0,327 milionu korun byla uvolněna na opravu střechy v Mahlerově ulici. Jako dotaci od ministerstva kultury ČR získalo město na MPR celkem 1,1 milionu korun.

Tabulka 5.4: Finanční prostředky na regeneraci MPR Olomouc v roce 1991

objekt	přidělená částka (mil. Kčs)
Olomoucká galerie výtvarného umění	0,800
Památkový ústav Olomouc	1,380
radnice	2,590
Azylový dům, ulice Wurmova	0,500
Morový sloup	0,850
městské hradby	1,950
kašny	1,300
Terezká brána	0,050
Sarkanderova kaple	0,350
vojenský hřbitov	0,300
oprava objektů v majetku města	1,925
rozpočtové prostředky celkem	10,590
údržba památkových objektů celkem	12,775

Zdroj : OA Olomouc, RMO 1991

Závěrem informací o MPR Olomouc přinášíme seznam nemovitých kulturních památek (NKP) na území města zapsaných do státního seznamu.

Ještě v roce 1990 bylo město zřizovatelem Olomoucké galerie Galerie

Tabulka 5.5: Přehled NKP na území města Olomouce (1991)

---

bývalý penzion, Litovelská 26	budova bývalé reálky, 8. května 29
městský dům, Riegrova 24	bývalá městská střešnice, U Stadionu 2
nájemní dům, třída Spojenců 10	bývalý špitál, Kateřinská 8
rodinný dům, Čajkovského 17	dům, Sušilovo náměstí 1
budova bývalého SGO, Kosinova 4	domy, 1. máje 8,10,22
městský dům, Pekařská 17	dům, Barvířská 1
nájemní dům, třída Spojenců 3	domy, Denisova 19,35
nájemní dům, Resslerova 20	domy, Dolní náměstí 2,21
rodinný dům, Černochova 10	dům, Horní náměstí 21
rodinný dům, Černochova 6	dům, Křivá 6
pavilon č. 603, Smetanovy sady	dům, Opletalova 1
budova OGVU, Denisova 47	domy, Ostružnická 4,40
nájemní dům, Svornosti 14	domy, Riegrova 5,26
budova bývalé banky, Denisova 10	dům, Školní 2
vila Bellevue, Resslerova 15	dům, U Hradeb 2
rodinný dům, Dlouhá 4	domy, 8. května 5,25,27
budova bývalého okresního hejtmanství, nám. Republiky 1	dům, 28. října 11
rodinný dům, Václavkova 2	dům, U Tržnice 4
památník židovských obětí, ÚHMO Neředín	domy, Ztracená 4,10
bývalá dobytčí tržnice, Pasteurova 10	domy, Žerotínovo náměstí 3,13

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

výtvarných umění (OGVU) a neslo tedy všechny finanční nároky spojené s provozem této umělecky a kulturně důležité instituce. Stalo se tak k 1. únoru 1990 a v galerii byla nově vytvořena tři oddělení - umělecko-historické, dokumentační a provozně ekonomické. Stěhování do nové budovy na Denisově ulici proběhlo v polovině roku. Součástí OGVU byl i Kabinet grafiky na Dolním náměstí. Rekonstrukce budovy galerie byla rozložena na období let 1990 - 1992. Na projektu se podíleli architekti Tomáš Černoušek a Milan Obenaus a dále i sochaři Jiří Žlebek a Pavel Herynek. Stavební práce provedla olomoucká firma Pospíšil. Byly to právě zvyšující se finanční nároky, které začaly město Olomouc zatěžovat do té míry, že začalo jednat o převodu galerie do kompetence státu prostřednictvím ministerstva kultury. Jednání o převodu byla nakonec úspěšná a od 1. ledna 1991 se zřizovatelem OGVU stal stát. Konečné datum delimitace galerie pod ministerstvo kultury ČR bylo stanoveno na 1. leden 1992.

Klíčové výstavy galerie v roce 1991 byly věnovány odkazu moderního českého umění. Jednalo se o výstavy soch Hany Wichterlové a Vincence Makovského a malířského díla Mikuláše Medka, Josefa Šímy nebo Radka Kutry. Ředitelem OGVU byl jmenován olomoucký kunsthistorik PhDr. Pavel Zatloukal. V červenci vznikla ve městě nová galerie v podloubí domů č. 8 a 9 na Dolním náměstí. Provozovatelem výstavní síně s názvem U zeleného věnce byl Spolek olomouckých výtvarníků, ve kterém se sdružilo okolo třiceti místních umělců. Komorní výstavní síň byla pojata jako součást připravované Galerie Caesar, která by měla být podle záměru tvůrců schopna přesáhnout regionální měřítko. Prostorem pro Galerii Caesar se jak známo posléze stal mázhaus a část uhelny v přízemí olomoucké radnice.

Ojedinelá výstava s názvem *Cimelia olomucensia* byla zahájena 11. ledna 1991 v domech U Zeleného věnce a U Zeleného stromu na Dolním náměstí. Olomoučtí památkáři zde vystavili umělecké doklady dokumentující minulost města. Jednalo se např. o tzv. Olomoucké nekrologium se záznamem o vraždě Václava III, imatrikulační zápis Albrechta z Valdštejna v matrice olomoucké univerzity (1605), monstranci kardinála Schrattenbacha se 1404 diamanty či grafické listy z doby staré univerzity ze 17. a 18. století. Už dopoledne 9. ledna byla za asistence policie vyzvednuta z trezoru Komerční banky zmiňovaná Schrattenbachova monstrance, která se stala hlavním lákadlem výstavy. Vernisáže se zúčastnili zástupci ministerstva kultury České republiky, Kanceláře prezidenta republiky, olomouckého arcibiskupství a Univerzity Palackého. Výstavu uspořádala olomoucká pobočka Ústavu památkové péče Praha u příležitosti svého vzniku. Vystavena byla i zlacená stříbrná monstrance od sv. Michala z 15. století o váze osmi kilogramů.

Výstavy

Památkový ústav v Olomouci měl svého předchůdce v okresním středisku Krajského ústavu státní památkové péče (KÚSPP) a nový název užíval od 1. ledna 1991. V roce 1964 byli vyčle-

nění dva pracovníci z tehdejšího Krajského vlastivědného muzea a vzniklo Okresní středisko SPPOP, v roce 1989 bylo přičleněno administrativně k Ostravě. V roce 1991 vznikla na Moravě tři centra památkové péče - kromě Olomouce ještě v Brně a Ostravě.

V polovině května vystavil pražský grafik Jiří Anderle ve Vlastivědném muzeu v Olomouci kresby ke knize Václava Havla *Apasionata humana*, která byla doplněna grafickými listy z cyklu *Pomíjivost*. Nejširší veřejnost poznala grafika Anderleho prostřednictvím jeho realizovaných návrhů bankovek zaváděných po roce 1989 do oběhu. Olomoucký sochař Jiří Žlebek (*1946) vystavoval v témže měsíci v Bratislavě. Jeho sochy posloužily na Slovensku při natáčení animovaného filmu dvojice slovenských autorů Miro Šindelky a Martina Kunta s názvem *Hore-dole*. Předpremiéra filmu proběhla v dubnu 1991 v bratislavském Štúdiu-S. Česká televize uvedla film *Hore-dole* dne 23. května 1991. Olomoucký rodák žijící v Praze Jan Kanyza se postupně přiřadil ke skupině herců-malířů. Svoje obrazy vystavil v Olomouci v Galerii Dílo na ulici 28. října v první polovině června. Vernisáž výstavy proběhla dne 4. června. S úvodním slovem kunsthistorika PhDr. Milana Tognera byla v úterý 6. srpna zahájena výstava meziválečného avantgardního malíře Josefa Šímy. Výstava se konala v Kabinetu grafiky na Dolním náměstí u příležitosti 100. výročí umělcova narození.

Podzimní období přineslo výstavu svérázného amerického malíře Johna Bowmanna, který využil zprostředkování Univerzity Palackého a vystavil své obrazy v cyklu *Jako živý* ve studentské galerii Pepita. Výstavu zahájili neméně svérázní lidé - někdejší disident, politický vězeň a zároveň manažer hudební skupiny *Plastic People of the Univerze* Ivan Martin Jirous - Magor a jeho kolegyně z disentu Dana Němcová. Galerie Pepita vznikla díky iniciativě studentů Slovanského gymnázia v Olomouci a jejich učitele angličtiny Mgr. Davida Hrbka.

Pro řízení Kulturního a informačního centra města Olomouce byla v únoru zřízena zvláštní komise, jejímž úkolem bylo shrnout zpracované koncepce v oblasti kultury a připravit pro zastupitele návrh na zrušení obou dříve fungujících řídicích institucí - Parku kultury a oddechu (PKO) a Okresního kulturního střediska (OKS). Od PKO převzalo město začátkem března postupně Kulturní dům Lošov (předáno Sokolu), Kulturní dům Nemilany (pronájem ZŠ Nedvězí), objekt v ulici Dolní Hejčinská (zájem ze strany ROI) a objekt PKO u Moravanky (vznik soukromého reprografického střediska). samotné instituce PKO a OKS byly zrušeny k datu 31. března 1991. Program činnosti PKO byl předložen RMO již 30. října 1990 a byla přijata koncepce založení Městského kulturního centra (MKC). Počet zaměstnanců MKC byl snížen na 20 a byly omezeny některé dřívější činnosti. MKC bylo umístěno v podloubí radnice a jeho činnost byla zahájena 1. dubna 1991 jako agentury, edičního centra, střediska kurzů a informačního centra. ZMO potvrdilo zrušení OKS a PKO k březnovému a červnovému termínu. Likvidátorem OKS umístěného v ulici Kateřinská 8 byl určen ing. František Mazánek, majetek OKS byl oceněn na 2,064 milionu korun. MKC v čele s PhDr. Marcelou Krejčířovou se snažilo získat budovu v Michalské ulici, kterou RMO předala Hanáckým novinám. MKC během roku zajišťovalo provoz v KD Zenit, KD Čajkovského aa v pobočce ve Slovenské ulici a disponovalo rozpočtem ve výši 2,49 milionu korun. Zřizovací listinou ze dne 14. května 1991 se MKC stalo příspěvkovou organizací města s úkolem zajišťovat některé úkoly dřívějšího PKO - zájmovou činnost mládeže, vzdělávací a kurzovní činnost, sportovní aktivity, folklórní a lidové slavnosti a rovněž vydávání měsíčníku Kdy-kde-co. Majetek MKC byl k 30. červnu 1991 stanoven na částku 19,68 milionu korun.

Konec PKO
a OKS

Během roku se objevil i návrh na privatizaci MKC podaný novinářem a manažerem OF z volebního roku 1990 Jiřím Lamačem, v roce 1991 majitelem reklamní a vydavatelské agentury Press

Artis. Lamačův projekt měl být investován částkou 1,78 milionu korun a měl zajistit informace, překlady, směnárnu, tiskovou a publikační činnost, prodej olomucensií, fotoslužbu a občerstvení u radnice, ale nebyl realizován.

Původní katolický kostel v Křelově byl v havarijním stavu demolován v 60. letech a nový nebyl v době komunismu již postaven. Po roce 1989 se místní katolický kněz ThDr. Jaroslav Studený zasloužil o zorganizování finanční sbírky na stavbu kostela nového. Sběrka vynesla 20 tisíc korun. Pro stavbu kostela byl zdarma použit polský projekt architekta Jerzyho Pekaly, který si křelovští vybrali. Závěrečná fáze výstavby kostela proběhla v roce 1991 a primátor Milan Hořínek pozval Pekalu k osobní návštěvě lokality na termín 31. října 1991. Pro další vývoj vztahů mezi katolickou církví a státem měla značný význam biskupská konference za účasti papežského nuncia Giovanni Coppy, která proběhla v červnu 1991 v Olomouci. Na místo rezignovavšího předsedy kardinála Františka Tomáška byl zvolen nový předseda biskupské konference spíšský biskup František Tondra, jeho zástupcem pražský arcibiskup Miroslav Vlk. Pro jednání se státem o církevním majetku byli zvoleni biskupové Jan Graubner, Antonín Liška a Rudolf Baláž. V sobotu 14. září 1991 zemřel v Městě Albrechtice arcibiskup a metropolita moravský Msgre ThDr. František Vaňák. Rodák z Vojtěchova na Litovelsku (*1916) studoval na gymnáziu v Kroměříži a katolickém semináři v Olomouci. Knězem byl vysvěcen v roce 1941 a nastoupil pastorační službu ve Frenštátě pod Radhoštěm. Po smrti olomouckého arcibiskupa Vrany byl ustaven administrátorem olomoucké arcidiecéze. V roce 1984 se stal biskupem, dne 17. března 1990 byl v katedrále sv. Václava v Olomouci intronizován moravským arcibiskupem. Pohřební obřad zesnulého arcibiskupa Vaňáka proběhl v pondělí 23. září 1991 v olomouckém dómě a v kostele na Hostýně. Hlavním celebrantem byl polský kardinál Frantisek Macharski, stát zastupovali Jozef Mikloško, Antonín Bau-

Kostel v
Křelově

dyš a Pavel Oslzlý. Arcibiskup František Vaňák byl pohřben na Sv.Hostýně.

Dne 19. října 1991 byl zveřejněn dopis apoštolského nuncia v ČSFR Giovanni Copsy olomouckému primátorovi Milanu Hořínkovi, že obdržel z Vatikánu informaci, podle níž město Olomouc zve papeže na návštěvu města u příležitosti kanonizace blahoslaveného Jana Sarkandera. Žádost města Olomouce byla papeži předložena zároveň s obdobnou žádostí zesnulého arcibiskupa Františka Vaňáka. K návštěvě papeže Jana Pavla II. (Karol Wojtyła) pak v uvedené souvislosti došlo v roce 1995, kdy papež v Olomouci kanonizoval Jana Sarkandera a Zdislavu z Lemberka.

Od 1. dubna 1991 začal fungovat synagogální sbor v Olomouci jako samostatná náboženská obec zahrnující Olomoucko, Přerovsko, Bruntálsko a Šumpersko s počtem 70 věřících. Obec měla k dispozici 13 zachovalých hřbitovů. Dne 8. května proběhl židovský pietní akt na Ústředním hřbitově města Olomouce v Neředíně, kde byly vzpomenuy oběti holokaustu, 20.května oslavili židovští věřící svátek Šavuot pod vedením rabína Zdeňka Deutsche. Židé

Podle odhadů žilo v roce 1991 v Olomouci zhruba 2000 Romů. Romové Byli mezi nimi i Romové ze Slovenska nebo z Německa. Místní organizace Romské občanské iniciativy (ROI) měla aktivity v Pavlovických, Hejčíně a v centru města, předsedou olomoucké pobočky ROI byl Josef Oláh. Při komunálních volbách v roce 1990 musela olomoucká ROI pro vnitřní spory stáhnout samostatnou kandidátku. Od května 1991 působila ve městě ještě Romská aktivita mládeže (RAM), kde bylo registrováno asi 100 osob, v celé ČSFR měla RAM asi 1300 členů. V Olomouci bylo vedení federálního RAM ČSFR, jehož předsedou byl Evžen Dombi. V létě se olomoucká ROI obrátila prostřednictvím předsedy Oláha na radnici s návrhem, kde by bylo možno iniciovat pracovní možnosti pro členy místní romské komunity - šlo vesměs o stavební a úklidové práce, práce malířské a natěračské či pomocné práce a dlažbu. O

tzv. programu „NEOBY“ , který se rovněž zčásti týkal romské komunity ve městě, jsme pojednali na příslušném místě kronikářského záznamu.

Stručným způsobem se následně zmíníme o soutěžích a oslav-
ných akcích v průběhu roku. V dubnu byl v Olomouci zvolen „Missák 91“ Milan Baloun z Písku. Soutěž natáčela ČST a v porotě zasedly vesměs ženy - herečka Ivana Chýlková, mistryně světa v kulturistice Zuzana Kořínková, Miss Monokiny90 Leona Žážová a televizní moderátorka Anna Wetlinská. Celou soutěž uváděl rozhlasový a televizní moderátor Pavel Kudrna. Ve dnech 3.-5. května 1991 proběhla oslava 850 let trvání obce Samotišky, která byla se svými 1000 obyvateli součástí Olomouce. Během akce byla instalována výstava k dějinám obce, proběhla beseda s kronikářem, různé sportovní akce, loutkové představení pro děti a průvod.

Soutěže

Během roku pokračovaly - s nemalými problémy - práce na obnově pomníku prvního československého prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka v Olomouci. Celý projekt byl vlastně možný jen díky nové politické situaci, která nastala po listopadu 1989. Zároveň byly v roce 1991 podniknuty ze strany vedení města kroky, jejichž cílem bylo zjistit okolnosti odstranění sochy v padesátých letech.

Pomník
TGM

O postupu realizace projektu obnovy sochy TGM jednala RMO dne 30.dubna, byl stanoven termín odhalení (nebyl ovšem dodržen) a jednalo se o nových cenových relacích za materiál i prováděné práce. Nově byla stanovena cena za kámen pro pylon (0,750 milionu korun), odlití sochy (0,830 milionu korun), demolicí stávající kašny (0,1 milionu korun) a terénní úpravy prostoru (0,300 milionu korun). Termín odhalení byl opět odsunut na březen 1992. Od bývalého MěstNV Olomouc obdržela OGVU částku 1,100 milionu korun na pomník. V květnu 1991 byla vyhlášena veřejná sbírka na získání dalších finančních prostředků na dokončení projektu. Jako další náklady se objevily položky na restau-

raci modelu, podle něhož byl vyráběn odlitek 0,030 milionu korun) a přeložky inženýrských sítí na pozemku budoucího pomníku (0,100 milionu korun). Celkové náklady na sochu TGM tedy došly částky 2,106 milionu korun a chybělo celkem 1,156 milionu korun. V říjnu 1991 dal primátor města Olomouce Milan Hořínek podnět prokuratuře, aby byl zjištěn pachatel demolice a odcizení bronzové sochy TGM od Vincence Makovského v březnu roku 1953. Okresní prokurátor JUDr. Dostál postoupil následně věc oddělení vyšetřování. Toto překročilo časově horizont kalendářního roku 1991 a teprve 24. března 1992 prokuratura sdělila, že odstranění sochy TGM provedl v uvedenou dobu 13. ženijní prapor ČSA a socha byla umístěna na dvoře tehdejšího velitelství divize ČSA. Na nádvoří objektu byla přivalena ke zdi a nacházela se zde ještě určitou dobu. Kromě archivní dokumentace (dopis primátorovi ve věci pomníku z 18. října 1991) vyšly v říjnu 1991 ještě i články v celostátním i regionálním tisku, v nichž na kauzu reagovali pamětníci. Prvním z nich byl plk. ing. Svatopluk Urbanovský CSc. z Brna, který dne 4. října 1991 publikoval ve Svobodném Slově článek, z něhož vyplynulo, že Urbanovský jako poručík 13. ženijního praporu čs. armády dostal rozkaz od velitele 1. tankového sboru generála Janka postavit lešení a vztyčit sochu TGM v roce 1948. V tomto roce - 28. října 1948 byla socha skutečně vztyčena a slavnostně odhalena. Vojáci pro tento účel použili jeřáb typu Bailey, aby dostali zhruba třímetrovou bronzovou sochu na vysoký pylon. V roce 1951 byl Urbanovský převelen do Litoměřic.

Deník Nová Svoboda uveřejnil dne 4. října 1991 článek Jiřího Kudely z Ostravy, který krátce poté adresoval i citovaný dopis primátorovi města, v němž sdělil své poznatky o likvidaci pomníku TGM v březnu 1953. Podle Kudelova sdělení stáli za stržením pomníku dva důstojníci ČSLA Samuel S. a Karel B. z olomoucké posádky. Socha prezidenta se nacházela u zdi divizního velitelství údajně ještě v roce 1956. Po stržení sochy byl

pylon rozebrán pracovníky pohřební služby a otvor vyplněn dlažbou. V dopise primátorovi ze dne 18. října 1991 Kudela podává i další informace o důstojníkovi Samuelu S., kterého považoval za hlavního aktéra celé akce. V době SNP se Samuel S. vzdal Sovětům, byl držen v zajetí a přes protesty generála Richarda Tesaříka ustanoven po válce do velitelské funkce v Olomouci.

Pro úplnost zrekapitulujeme na závěr celou dosavadní historii olomouckého pomníku TGM:

1937 - sochař Makovský, architekt Frágner - vítězové soutěže na pomník TGM

1938 - postaven pylon pro sochu

1940 - pylon stržen a odstraněn nacisty

1948 - socha vztyčena na obnoveném pylonu

1953 - socha stržena, pylon odstraněn

1989 - první úvahy o obnovení pomníku

Obecně lze konstatovat, že přítomnost či nepřítomnost sochy prvního československého prezidenta v Olomouci signalizovala velmi pregnantně dobovou politickou situaci a byla tak ve svých důsledcích viditelným (či neviditelným) symbolem demokracie či totality, ať už jakéhokoliv typu.

Na jednání RMO dne 31. prosince 1991 podal ing. arch. Tomáš Černoušek radním čerstvé informace o momentálním stavu projektu na obnovu sochy TGM. Uvedl, že chybí částka 0,8 milionu korun na realizaci pylonu pomníku, veřejná sbírka vynesla do konce roku částku 35 tisíc korun. Černoušek rovněž navrhl, aby se chybějící částka na dohotovení pomníku řešila z rozpočtu města Olomouce pro rok 1992.

Kapitola 6

Školství

Zdravotnictví

Školská zařízení pro nejmenší Olomoučany - jesle - procházela v průběhu roku řadou proměn. Díky populačnímu a rovněž i ekonomickému vývoji se totiž ukázala malá vytíženost řady z nich. Na počátku kalendářního roku bylo ve městě v provozu patnáct jeslí s kapacitou 530 míst a zapsanými 415 dětmi. Už k 1. lednu byly zrušeny jesle Fakultní nemocnice v Karafiátově ulici s kapacitou 50 míst a jesle ČSD na ulici Vídeňské s kapacitou 35 míst. V průběhu roku jednalo o jeslích Zastupitelstvo města Olomouce (ZMO) a rozhodlo o dalším omezení provozu k 1. červenci - zrušeny byly jesle na ulici Chválkovická 13, U Botanické zahrady 11 a Jánského 1. Jesle v Holici na Návsi Svobody 38 byly k 1. únoru zrušeny a objekt připojen k tamní mateřské škole. Do správy města byly naopak převzaty jesle podniku Sigma Olomouc na třídě Spojenců s kapacitou 35 míst a zapsanými 26 dětmi. Po všech těchto provozních úpravách vypadal provoz jeslí ve městě na začátku září tak, že bylo zachováno celkem 11 zařízení s deklarovanou kapacitou 400 dětí. Celkovou situaci přinášíme v přehledu 6.1.

Tabulka 6.1: Provoz jeslí v Olomouci (stav k 1. září 1991)

umístění jeslí	kapacita	naplněnost
třída Spojenců	35	26
Čajkovského	35	25
Helsinská	20	18
Jungmannova	50	33
U Kovárny	40	30
Jílová 41	35	17
Jílová 43	35	22
Holečkova	50	36
Řezníčkova	30	12
Bieblova	50	36
Herrmannova	35	32
celkem	400	283

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Už v březnu proběhlo vrácení některých objektů předškol-

ních zařízení ve městě restituentům či jiným subjektům - toto se např. dotklo budovy MŠ na ulici Neředínská a Pavlovická (restituce), budovy jeslí U Botanické zahrady (restituce), jeslí na ulici Jánského (předány ministerstvu školství) a budovy jeslí na ulici Chválkovická (převedena na OÚNZ Olomouc).

Při širším pohledu na vývoj jeslí možno konstatovat, že se v dalším období jejich pokles nezastavil a dále pokračoval v obecném trendu typickém pro celý stát.

Celkem 62 konkurzních řízení na ředitele proběhlo během roku 1991 na olomouckých mateřských a základních školách. Po podaných protestech se konkurzním řízením na ZŠ Stupkova zabývala okresní prokuratura. Konkurzy proběhly na 39 mateřských, 14 základních, 3 uměleckých a 2 zvláštních školách a také v Domě dětí a mládeže Olomouc (DDM). Ve správě města bylo dále 33 školních jídelen s kapacitou 18 tisíc jídel, z toho 18 jídelen zajišťovalo provoz mateřských škol. Kromě toho bylo denně rozváženo 6300 obědů tam, kde nebyla školní jídelna. Za rok si provoz školních jídelen vyžádal částku 33,1 milionu korun s plánovaným příjmem 22,1 milionu korun v podobě stravného.

Město provozovalo celkem 58 mateřských škol s celkovou kapacitou 3212 dětí, zapsáno bylo celkem 3140 dětí, o něž pečovalo 270 pedagogických pracovníků, vesměs žen. Problémy s umístěním mateřinek se vyskytly na Povlu, Novém Světě a Neředíně, objekt mateřské školy na ulici Dobrovského byl sice předán původnímu majiteli v restituci, ale byl zde uchován provoz na dobu následujících deseti let. Zvláštní mateřská škola byla umístěna v Blanické ulici, od podniků město přešlo celkem tři školy.

Olomoučtí žáci naplnili celkem 30 základních škol, z toho 21 bylo úplných, 6 bylo malotřídních (1.- 4. třída) a 3 speciální při zdravotnických zařízeních. Celkový počet žáků základního školství dosáhl 12 346, pedagogických pracovníků bylo 696, ve třídách bylo v průměru 26 žáků. Žáci sluchově a řečově postižení mohli využívat specializovanou základní školu na Svatém Kopečku, byl

zde i Dětský výchovný ústav, na ulici U Sportovní haly byl umístěn Dětský domov. Tři olomoucké zvláštní školy byly v ulicích Sokolská, Táboritů a Svatoplukova. Umělecky nadané děti mohly využívat tři základní umělecké školy (ZUŠ) provozované na ulicích Na Vozovce, Pionýrské a v budově Žerotín. Rovněž budova základní školy na Aksamitově ulici byla vrácena Řádu sv. Voršily.

Školský úřad v Olomouci zajišťoval rovněž od 1. ledna 1991 provoz Zvláštní internátní školy na Sv. Kopečku a Základní umělecké školy. V čele Školského úřadu Olomouc (ŠÚ) stál Mgr. Antonín Svoboda a úřad se stal zřizovatelem škol při zdravotnických zařízeních, zvláštních škol a střediska služeb školám. Na okrese působilo od 1. září 1991 také pět soukromých škol - Moravské reálné gymnázium, Rodinná škola, SOU klempířské na Šibeníku a Biblická škola na Blažejském náměstí. Na olomouckých mateřských, základních a uměleckých školách proběhly během roku konkurzy na ředitele. Jednalo se o 22 konkurzů na základních školách, 3 konkurzy na speciálních školách a 39 mateřských školách. Stravování dětí a pedagogických pracovníků zajišťovala olomoucká radnice i přesto, že to nebyla povinnost městského úřadu - šlo celkem o 33 školních jídelen a asi 18 000 jídel denně. Magistrát financoval provoz jídelen mimo mzdy a osobní výdaje, střední školy byly dotovány ministerstvem školství, tedy ze státního rozpočtu. Pro opravy bylo z rozpočtu města vyčleněno 9 milionů korun z celkové částky 57,5 milionu korun určené na kapitolu školství. V říjnu byla posílena kapitola školství o částku 11 milionů korun na valorizaci provozních nákladů, takže celkově vzrostla částka na školství na 68,465 milionu korun.

Technický stav řady olomouckých základních škol nebyl uspokojivý, celkem u sedmi z nich byl jejich stav označen za havarijní a musel být sanován částkou 5,1 milionu korun.

V čele sedmi speciálních škol ve městě bylo po konkurzech nové vedení - také tuto situaci uvádíme v přehledu 6.3.

Polistopadový vývoj znovu otevřel dávno zavřenou školskou

Tabulka 6.2: Olomoucké základní školy v havarijním stavu (1991)

název školy	částka určená k opravě (mil. Kčs)
ZŠ Demlova	0,700
ZŠ Heyrovského	1,100
ZŠ Nedvědova	0,400
ZŠ Čajkovského	2,00
ZŠ Stupkova	0,200
ZŠ Tererovo náměstí	0,150
celkem	5,100

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Tabulka 6.3: Speciální školství v Olomouci (1991)

umístění školy	ředitel
Zvláštní škola internátní, Svatoplukova 11	Zdislav Kopeček
Zvláštní škola, Sokolská 19	Renata Kašpárková
Zvláštní škola, Táboritů 25	PaedDr. Dagmar Ritterová
Zvláštní škola při DKFNO	Alena Komárková
Zvláštní škola při OKFNO	Eva Bajgarová
Zvláštní škola při PsKFNO	Miloslav Novotný
Speciální škola CREDO, Mozartova 43	Ivana Soviarová

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

kapitolu - soukromé školy. Ve městě v roce 1991 fungovaly celkem čtyři - Rodinná škola v areálu Slovanského gymnázia (60 žáků), Moravské reálné gymnázium v areálu SOU Rooseveltova (60 žáků), Biblická škola baptistů na Blažejském náměstí (22 žáků) a SOU klempířské Šibeník (90 žáků). Celkem studovalo na olomouckých 11 Středních odborných učilištích 4756 učňů a 14 Středisek praktické výchovy mělo 1290 učňů. Na středních školách ve městě studovalo ve školním roce 1990/1991 celkem 3717 studentů.

Po jednání rady města začal pracovat od 1. ledna 1991 Městský dům dětí a mládeže (MDDM). Nová organizace vznikla sloučením dosavadního Okresního domu dětí a mládeže v Olomouci,

jako rozpočtové organizace ONV a Městského domu dětí a mládeže placeného z rozpočtu města Olomouce. Rada ONV Olomouc pak projednala následně převedení funkce zřizovatele na město Olomouc začátkem listopadu 1991. Ředitelkou takto vzniklého MDDM se stala Barunka Trávníčková.

Ve středu 20. března navštívili Olomouc představitelé Britské rady (British Council) v Československu Lawrence O'Keefe, John Hanson a William Jefferson. Olomouc byla vybrána Britskou radou jako její centrum. Pro její účely jí byl přidělen objekt v Křížkovského ulici. Rektor Univerzity Palackého Josef Jařab potom oznámil datum zahájení činnosti Britské rady na září 1991. Britská rada v Olomouci nebyla součástí univerzity, její poslání bylo sloužit občanské veřejnosti a školám. Další významnou návštěvu přivítalo město dne 6. června, kdy přijel ministr školství, mládeže a tělovýchovy Petr Vopěnka. Účelem ministrovy návštěvy byla inaugurace detašovaného pracoviště ministerstva - odbor 25 pro Moravu a Slezsko. V péči odboru se ocitlo 5000 školských zařízení uvedeného regionu, vedoucí odboru se stala Olga Hofmanová. Zároveň bylo jmenováno 21 nových školních inspektorů pro okresy Moravy a Slezska. Na olomouckém okrese byl jmenován vedoucím školním inspektorem Jaroslav Hlačík. Zemský odbor ministerstva školství přejal přímý výkon státní správy v regionu, disponoval 34 zaměstnanci a byl umístěn v objektu bývalého Krajského pedagogického ústavu ve Wellnerově ulici 25. Během školního roku 1990/91 vznikla v Olomouci dvě bilingvní gymnázia - prvním z nich bylo Slovanské gymnázium v Olomouci, které v únoru otevřelo francouzskou sekci v Pasteurově ulici (někdejší sovětská škola), druhým bylo Gymnázium Olomouc - Hejčín, které zřídilo v květnu svou anglickou sekci jako jedinou v republice. Projekty dvojjazyčných středních škol byly uskutečněny za pomoci magistrátu města, univerzity, ministerstva školství a Britské rady. Dvě třídy anglické sekce hejčínského gymnázia byly umístěny v budově bývalé Základní školy v ulici Dolní Hejčínské. Ve čtvrtek 3.

Britská rada

října přijel do hejčinského gymnázia velvyslanec Velké Británie v Československu David Brighty a přivezl učebnice, časopisy a další učební pomůcky pro žáky anglické sekce. Pedagogický sbor doplnili tři angličtí lektori. Akce se dále zúčastnili náměstek ministra školství Libor Pátý, rektor UP Olomouc Josef Jařab a primátor města Milan Hořínek.

Od 1. září 1991 bylo ve městě i první soukromé gymnázium - Moravské reálné gymnázium (MRG) v objektu SOU Stavebního v Rooseveltově ulici. Ve třídách bylo umístěno maximálně 20 žáků, pedagogové byli vybíráni konkurzním řízením a školné bylo stanoveno na částku 6000 Kčs za rok. Pro školní rok 1991/92 byly vytvořeny tři ročníky pro žáky z 5.- 7. třídy základní školy. Ředitel MRG Ivan Luger požádal koncem listopadu primátora Milana Hořínka o přidělení budovy pro svou školu, která by nahradila pronájem v objektu stavebního učiliště na Rooseveltově ulici.

Ke dvěma stávajícím státním gymnáziím ve městě (Slovancké a Hejčín) přibýlo v pondělí 2. září 1991 ještě třetí v objektu učiliště podniku Farmakon. Škola začala se dvěma třídami - všeobecnou a přírodovědnou a šedesáti žáky. Ředitelem nového gymnázia se stal RNDr. Rudolf Bláha. Třetí olomoucké gymnázium bylo součástí volebního programu OF a bylo zřízeno ministerstvem školství dne 10. dubna 1991. Celkový pohled na olomoucké střední školství přinášíme v přehledu 6.4.

Fakulta tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci (FTK) zahájila svou činnost jako šestá fakulta školy dne 1. ledna 1991. Přihlásilo se na ni 1584 posluchačů, z nichž bylo možno přijmout asi 10%. Studijní plán nové fakulty obsahoval možnosti zaměřit se na rehabilitaci, rekreologii, tělesnou výchovu, a pedagogiku i v kombinaci se studiem zeměpisu, biologie, matematiky, angličtiny a němčiny. Další - v pořadí tedy již sedmá fakulta zahájila činnost od něco později - ve středu 23. ledna 1991. Byla schválena na zasedání Akademického senátu UP a návrh na její zřízení před-

Univerzita
Palackého

Tabulka 6.4: Střední školství v Olomouci (1991)

název školy	umístění
SOU Olomouc	U Podjezdu 11
SOU spojů Olomouc	U Tržnice 10
SOU stavební Olomouc	Rooseveltova 79
SOU zemědělské Olomouc	Masarykova 11
SOU stavební Olomouc	Střední Novosadská 55
SOU Olomouc	Štursova 14
SOU strojírenské Olomouc	Řepčinská 86
SOU strojírenské Olomouc	Jungmannova 3
SOU polygrafické Olomouc	třída Svobody 21
SOU farmaceutické Olomouc	Na Vlčinci 3
Gymnázium Olomouc	Jiřího z Poděbrad 13
Gymnázium Olomouc-Hejčín	Tomkova 45
Gymnázium Olomouc	Na Vlčinci 3
Střední zdravotní škola Olomouc	Poettingova 2
Střední průmyslová škola strojírná Olomouc	třída 17. listopadu 49
Střední průmyslová škola elektrotechnická Olomouc	Božetěchova 21
Střední škola zemědělská Olomouc	U Hradiska 4
Obchodní akademie Olomouc	Spojenců 11
Rodinná škola Olomouc	Jiřího z Poděbrad 13
Moravské reálné gymnázium Olomouc	Rooseveltova 79
Biblická škola Olomouc	Blázejské náměstí 9
SOU stavební Olomouc	Na Šibeníku 1
celkem	8473

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

nesl rektor UPO Josef Jařab. Právnická fakulta se stala nejmenší fakultou univerzity - do prvního ročníku pětiletého studia bylo přijato jen 70 studentů. Rektor Jařab oznámil vytvoření nových dvou fakult na začátku svého dalšího tříletého funkčního období zahájeného jednáním Akademického senátu UPO dne 12. prosince 1990. Prorektory byli zvoleni prof. PhDr. Jaroslav Horejsek CSC., doc. RNDr. Richard Horák CSC. a doc. RNDr. Stanislav Komenda CSC.

Ve středu 20. února 1991 se v aule Právnické fakulty UP na Envelopě sešel znovu Akademický senát Univerzity Palackého a výsledkem jeho jednání bylo mimo jiné zvolení děkanů jednotlivých fakult. Jednání byl přítomen rovněž přednosta Okresního úřadu v Olomouci ing. Ivan Foltýn a primátor města Olomouce Milan Hořínek. Výsledkem jednání byla rovněž dohoda s arcibiskupem

Františkem Vaňákem o ponechání objektů církve v Křížkovského a Wurmově ulici v užívání univerzity. Nově zvolení děkani obdrželi pověřovací listiny a příslušné insignie svých fakult. Byli to prof. Lubomír Neoral (lékařská fakulta), prof. Ludvík Václavek (filozofická fakulta), doc. Otakar Štěrba (přírodovědecká fakulta), doc. František Mezihorák (pedagogická fakulta), doc. Bohumil Hodáň (fakulta tělesné kultury), doc. Václav Tkadlčík (teologická fakulta) a doc. Václav Liberda (právnícká fakulta). Právnícká fakulta zahájila výuku v září 1991. Právo se tak v Olomouci začalo vyučovat po 136 letech. Právnícká fakulta na Envelopě byla umístěna do objektu někdejšího Domu politické výchovy OV KSČ a stala se pátou právníckou fakultou v republice. Slavnostního zahájení výuky se zúčastnili JUDr. Otakar Motejl (předseda Nejvyššího soudu ČSFR), JUDr. Antonín Modrý (předseda Nejvyššího soudu České republiky), JUDr. Leon Richtř (ministr spravedlnosti České republiky) a děkani právnických fakult z Brna a rakouského Grazu.

Dvacátý šestý ročník přehlídky vědeckých a naučných filmů Akademia Olomouc 1991 (AFO) skončil ve čtvrtek 25. dubna 1991. Cenu primátora města Olomouce si odnesl snímek Josefa Daleckého Olomoucké reminiscence z produkce AVC UP Olomouc. Soutěžilo celkem 58 snímků, celkem 12 bylo oceněno (z toho šest videoprogramů). Mimo soutěž byla promítnuta kolekce filmů klasika „české nové filmové vlny“ Evalda Schorma. Mezi zahraničními hosty byli Jocelyne Hedin z ministerstva školství Francie, Erika Maletschek z Vídně, Alfred Gold z univerzity v Rostocku či Ute Guski z WDR Köln. Předsedou štábu AFO91 byl prof. Jaroslav Horejsek CSc. z Univerzity Palackého, jeho univerzitní kolega prof. Edurad Petřů DrSc. jeho zástupcem. Celkové náklady na AFO 91 činily částku 277 000 Kčs.

Ve středu 29. května přijel do Olomouce britský spisovatel, nositel Nobelovy ceny za literaturu William Golding (80) s manželkou. Britští manželé byli hosty Univerzity Palackého a došlo k

vystoupení W. Goldinga před akademickou veřejností a studenty UP. Na podzim - v úterý 29. října navštívil univerzitu další manželský pár ze zahraničí - tentokrát to byli manželé Josef Škvorecký a Zdena Salivarová. V Brně byl Josef Škvorecký honorován čestným doktorátem na tamní Masarykově univerzitě. V Olomouci se manželé Škvorečtí účastnili tzv. večerních hovorů, které organizoval rektor Josef Jařab, amerikanista a překladatel.

Po roce 1989 došlo k renesanci publicistiky na olomoucké univerzitě. Již v roce 1990 začal vycházet časopis Revue UP (RUP), od září 1991 pak nový univerzitní týdeník Žurnál UP. Časopis určený především akademické obci a studentské veřejnosti měl náklad 300 výtisků na 4 stranách A4. V redakci Žurnálu byli i akademičtí funkcionáři univerzity - rektor Jařab, kancléř UP Tomáš Hrbek či kvestor UP Jiří Jirka. V říjnu se pak objevilo další univerzitní periodikum s názvem UP Scriptum v grafické úpravě Jany Krejčové a s šéfredaktorkou Petrou Šimčíkovou. V případě UP Scripta šlo o studentský zájmový časopis. Po zářijovém jednání mezi olomouckým primátorem Milanem Hořínkem a ministrem národní obrany Lubošem Dobrovským svitla naděje, že by mohlo dojít k uvolnění komplexu budov na náměstí Republiky pro účely univerzity. Po nezbytných stavebních úpravách se tak stalo asi z 30% možné kapacity objektů. Zbytek prostoru byl vázán na variantu eventuálního přemístění Ústředního archivu čs. armády do jiné lokality mimo uvedené náměstí. Nakonec k tomu ale nedošlo a pro účely univerzity byl později adaptován tzv. jezuitský konvikt v Univerzitní ulici

Po vyhodnocení informací z terénu vydala olomoucký hygi-
ena v lednu 1991 zprávu o hygienicko-epidemiologické situaci v
regionu. Vyplývalo z ní zvýšené nebezpečí onemocnění horních
cest dýchacích. Zpráva konstatovala nárůst koncentrací prachu
ovzduší jako důsledek zimních inverzí. V šesti případech byla
nařízena likvidace mražených výrobků s proslou výrobní lhůtou
- celkový objem zboží byl vyčíslen na 5000 Kčs. Za přestupky

Hygienická
situace

v oblasti hygienických předpisů byly uděleny pokuty v celkové výši 2200 Kčs. Na konci kalendářního roku (listopad 1991) bylo zavedeno sledování absence na školách v důsledku respiračních onemocnění. V ovzduší města byly naměřeny zvýšené koncentrace oxidů síry. Hygiena zakázala distribuci dětských šumivých nápojů z Maďarska. Za nekvalitní vodu byla sankcionována Taverna a restaurace Na schodech na Svatém Kopečku, v prvním případě částkou 2000 Kčs, v druhém 10 000 Kčs. Menší finanční postihy v částce 200 - 500 Kčs byly uděleny olomouckými hygieniky rovněž podnikům Hanácké pekárny a cukrárny, Cukrárna Sv.Kopeček, Pramen Sv. Kopeček, závodní kuchyni MŽ Olomouc a prodejně potravin firmy Kahan v Olomouci.

Okresní výbor Československého červeného kříže uspořádal dne 17. května slavnostní předání zlatých plaket dr. Jánského za 45 bezplatných odběrů krve. Dobrovolní dárci nejdražší tekutiny si ocenění odnesli z obřadní síně olomoucké radnice. Akce proběhla za účasti zástupců města a zdravotnické veřejnosti. V září získal olomoucký Červený kříž od města objekt za částku 50 tisíc korun pro adaptaci na domov pro seniory. Padesát občanů příslušného věku tak získalo možnost nového ubytování. Zmíněný objekt v Neředíně pocházel z někdejšího majetku Sovětské armády a použitelný byl po příslušných stavebních úpravách.

Letecká záchranná služba (LZS) začala ve městě svou činnost v říjnu 1990. Od ledna do května 1991 provedla 230 vzletů k vážným zdravotním případům. Problém olomoucké letecké záchranky byl ovšem technický - stanovenou hranici hluku na heliportu Tabulový vrch překračovala o 1 dB. Koncem května došlo k jednání mezi střediskem LZS Olomouc a vládními orgány, kterých se zúčastnil ředitel OÚNZ Olomouc MUDr. Jaromír Veselý a MUDr. Michael Fischer - vedoucí lékař LZS. Jednalo se i o umístění heliportu na území Olomouce s odborem územního plánování. Zdravotnický požadavek na heliport činil plochu 3400 čtverečních metrů, což nakonec splňovaly pozemky č. 222 a 223

v katastrálním území Nová Ulice. Umístění heliportu na letišti v Neředíně bylo zamítnuto. Přestěhování heliportu do 31. prosince 1991 znamenalo ovšem jeho vzdálení od FNO. V říjnu 1991 byla LZS Olomouc transformována na Územní záchrannou službu a z rozpočtu města bylo vyčleněno 250 tisíc korun na vybudování centra služby. Hala č. 13 bývalých Jiskrových kasáren byla převedena na OÚNZ Olomouc. Možnost svobodné volby lékaře se stala reálnou vlastně až po listopadu 1989. Zdravotní péče o Olomoučany se začala postupně diferencovat mezi státní a privátní zdravotnická zařízení. V přehledu 6.5 přinášíme pohled na zdravotnickou scénu ve městě, tak jak se objevila v závěru kalendářního roku.

Tabulka 6.5: Svobodná volba lékaře v Olomouci (listopad 1991)

zdravotnické zařízení	počet
územní a závodní lékař	70
ženský lékař	11
dětský lékař	37
dorostový lékař	8
oční lékař	6
zubní lékař	51

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Vzhledem k demografickému vývoji se v devadesátých letech začal zvolna zvyšovat počet olomouckých seniorů, zcela v sou-

Senioři

ladu s celorepublikovými trendy. Už v roce 1990 bylo na území města 21 581 občanů důchodového věku, z toho 7541 mužů a 14 040 žen. Olomouc disponovala v této době čtyřmi domy s pečovatelskou službou (DPS) s malometrážními byty. Průměrný věk jejich obyvatel byl 76 let. Domy se službami pro seniory byly na ulicích Politických vězňů, Erenburgově, Holečkově a Příčné.

Sociální odbor magistrátu evidoval 231 žádostí o umístění v DPS, nově bylo v roce 1991 přijato dalších 80 žádostí. Ročně bylo v průměru takto umisťováno 20 žadatelů. Celkově byla uvedena

Tabulka 6.6: Domy s pečovatelskou službou v Olomouci (prosinec 1991)

umístění DPS	počet bytových jednotek
Politických vězňů	80
Erenburgova	18
Holečkova	27
Příčná	94
celkem	219

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

služba městem poskytnuta 940 občanům, z čehož bylo 790 nad 70 let a nebyli již soběstační. O situaci DPS se opakovaně jednalo, závěr vyzněl v doporučení postavit 1-2 domy s kapacitou 50 bytových jednotek. Do roku 1993 měl být kromě toho dokončen DPS v lokalitě Nové Sady s kapacitou 123 bytových jednotek s využitím někdejšího objektu po SA. Na neředínském letišti dostal sociálně-zdravotní odbor magistrátu do užívání objekt po SA, na nějž byl zpracován projekt jeho transformace na penzion pro důchodce s předpokládanými náklady ve výši osmi milionů korun.

Oficiální profesní lékařská organizace s názvem Česká lékařská komora (ČLK) se ve městě konstitovala na konci kalendářního roku. V sobotu 14. prosince 1991 se v sále olomouckého hotelu Sidia sešlo na 500 lékařů regionu a ustavili Okresní sdružení ČLK v Olomouci. Novými členy sdružení se stali privátní i „státní“ lékaři z Olomoucka, prvním předsedou Okresního sdružení ČLK se stal MUDr. Petr Milan.

Po otevření stacionáře v Uničově v září 1990 a stacionáře v olomoucké Husitské ulici v září 1991, se středisko pro handicapované DC 90 v Topolanech pustilo do třetího projektu, kterým byla rekonstrukce bývalého statku s pozemkem asi 0,5 ha v uvedené lokalitě. Cílovou situací bylo vybudování zázemí pro přibližně 30 klientů včetně chráněné dílny, stravovacích kapacit,

DC 90

sportovišť a prostor pro chov zvířat. V chráněných dílnách se počítalo s modelováním, hudební výchovou, jednoduchou údržbou a péčí o zvířata. Celý projekt byl založen na pomoci sponzorů, kterých se nakonec angažovalo 24 - šlo o organizace a podniky včetně holandské charitativní organizace. Náklady na projekt DC 90 v Topolanech byly odhadnuty na částku 16,5 milionu korun, z čehož 5,5 milionu korun bylo získáno již v roce 1991. Se zahájením provozu se počítalo od září 1992. Pro handicapované děti s více vadami bylo ve městě založeno občanské sdružení s názvem Credo. Angažovali se především aktivní rodiče takto postižených dětí a jejich příznivci. Finanční krytí provozu bylo zajišťováno zčásti dotacemi z ONV Olomouc, zčásti sponzorskými dary. O organizaci Credo jednala RMO koncem srpna 1991, ale finanční příspěvek nakonec přidělen nebyl. Klienty Credo byly děti s tělesnými a mentálními vadami, které nejsou vzdělavatelné ani ve zvláštní škole. V září bylo v Credo celkem 24 dětí, z toho 22 přímo z Olomouce. Pro děti s postižením fungoval ve městě ještě stacionář Dětské centrum, který byl zařízen na pobyt nejmenších do věku sedmi let. Radní MUDr. Vladimír Raclavský (SZ) pro zajištění provozu Credo navrhl, aby se roční rodičovský příspěvek vypočítal podle skutečného počtu umístěných dětí. Credo bylo od září umístěno v Mozartově ulici, v čele odborného personálu stála MUDr. Štěrbová. Zařízení, které nemělo ve městě obdobu, poskytovalo i poradenskou službu pro rodiče postižených dětí.

V podstatě novým společenským fenoménem polistopadové doby se staly osoby bez střechy nad hlavou - bezdomovci. Rovněž v Olomouci se uvedený problém postupně vynořil v celé své podstatě - řada lidí vlastním či cizím přičiněním přišla o „střechu nad hlavou“ a stali se tak pro většinovou společnost morální i ekonomickou zátěží, řešitelnou podle západního vzoru především charitativními metodami. Je třeba ovšem hned od počátku říci, že určitému procentu bezdomovců se život na ulici nejevil až tak nepřijemný - řada z nich totiž začala používat sociální za-

Bezdomovci

řízení až při skutečně citelném poklesu venkovních teplot - tedy do března a od října, máme-li mluvit s použitím měsíčních termínů. Oblíbeným a hojně užívaným místem ve městě se staly veřejně přístupné objekty - především vlakové nádraží, ale např. i prostor pod řadou olomouckých mostů. Město samozřejmě od počátku vyvíjelo snahy lidi bez domova podpořit - myšlenka azylového domu se objevila krátce po listopadu 1989 a konkrétnější podoby potom nabyla začátkem devadesátých let v podobě charitního domu na bázi křesťanské solidarity a rovněž v podobě pomoci státních struktur. Pro potřeby sociálně zdravotního odboru magistrátu se jako využitelná ukázala budova bývalé ubytovny Moravských železáren s číselným označením 2. Pro město velikosti Olomouce byla jako dostačující navržena kapacita do 55 lůžek s odůvodněním, že vyšší koncentrace osob tohoto sociálního statusu na jednom místě není optimální a žádoucí. Objekt s obdobným posláním byl plánován (na křesťanské bázi) i v ulici Wurmově. Předpokládané náklady na ubytovnu v Řepčíně se pohybovaly na úrovni dvou milionů korun ročně. Počítalo se s tím, že přechodný útulek v řepčínském Azylovém domě najdou muži nad 18 let po dobu maximálně tří měsíců a s doporučením městských úřadů. V ubytovně bylo zprovozněno 18 dvou až čtyřlůžkových pokojů a 54 místy. Denní poplatek byl stanoven v roce 1991 na částku 7 Kčs, v objektu byla nakonec umístěna i služebna jednotky Městské policie Olomouc (MPO). Vznikla tak tedy instituce začleněná do sociální sítě, které mohli využít ale např. i navrátilci z výkonu trestu, kteří přišli o původní bydlení. Město stanovilo ještě i další podmínku - ubytovaný bezdomovec musel mít poslední trvalé bydliště na okrese Olomouc. Vybavení Azylového domu v ulici Řepčínské č. 86 sestávalo ze jmenovaných pokojů, společné místnosti s televizí a rozhlasovým přijímačem, dvojím WC a dvěma kuchyňkami. Personál tvořilo devět zaměstnanců, kteří byli podřízeni sociálně zdravotnímu odboru města. Po vypracování statutu Azylového domu Řepčín byl v něm zahá-

jen běžný provoz - stalo se tak krátce po přelomu kalendářního roku - 6. ledna 1992.

Původně měl úkolům charitního azylu sloužit objekt v Dómské ulici č. 4. Později ovšem katolická církev nabídla větší budovu v nedaleké Wurmově ulici a tuto novou nabídku město Olomouc přijalo. K zásadnímu jednání v uvedené věci došlo dne 16. května 1991 a zainteresovanými byly tři subjekty - Katolická charita v Olomouci, Československý červený kříž a sociální odbor městského úřadu. Výsledkem jednání byl projekt počítající se zahájením provozu Charitního azylového domu do začátku zimy 1991, což se nakonec rovněž podařilo. Azylový dům Samaritán ve Wurmově ulici byl otevřen v pondělí 9. prosince 1991 za účasti olomouckého arcibiskupa Jana Graubnera, biskupa Josefa Hrdličky a zástupců města a okresu Olomouc. Dům s kapacitou 25 mužů začal vést jeho tehdejší první ředitel Eduard Zacha. Oba azyly tak začaly plnit svou základní roli - poskytnout dočasně osobám v nouzi alespoň základní přístřeší a hygienu a v případě potřeby i např. další pomoc. V žádném případě ovšem azylové domy neznamenal konec olomoucké bezdomovecké historie.

Informace o olomoucké pohřebnictví uvedeme problémem dlouhodobým, který nebyl vyřešen v roce 1991, ale ani v mnoha letech následujících - problémem spojeným s památníkem a zároveň pohřebišťem jihoslovanských vojáků v olomouckých Bezručových sadech. Stavba architekta Austa z dvacátých let prožila v roce 1981 devastaci vnitřního prostoru, který se stal terčem útoku vandalů. Josef Čecháček z Uničova napsal na jaře roku 1991 dopis olomouckému primátorovi Milanu Hořínkovi, který na něj reagoval dne 14. června v tom smyslu, že byla zahájena jednání mezi zástupci jugoslávského velvyslanectví v Praze a městem Olomoucí, která by měla vést ke zlepšení situace uvedeného objektu. Z dalšího vývoje celé kauzy ovšem víme, že se věc nakonec dostala do jakési slepé uličky. Léta 1990 - 1991 jsou totiž lety rozpadu někdejší titovské Jugoslávie, kterou opustilo Slovín-

ska a poté i Chorvatsko. Situace nakonec dospěla do „mrtvého bodu“ v tom smyslu, že Olomouc neměla s kým jednat ve věci jugoslávského mauzolea - neboť původní stát tohoto jména se rozpadl a město Olomouc ztratilo partnera k jednání. Z tohoto důvodu město nakonec nemohlo samo přikročit k revitalizaci památky, která by byla navíc finančně poměrně nákladná. V tomto stavu nakonec věc dlouhodobě uvázla.

Ani v době, kdy byl tento kronikářský záznam psán (2008), se situace nezměnila.

Ani druhá instituce města Olomouce, která je spojena s posledními věcmi člověka, nebyla na začátku devadesátých let bez problémů. Řeč je o olomouckém krematoriu, které dobou svého vzniku spadá do období architektonického funkcionalismu. Po řadě desetiletí provozu se objekt dostal do stavu vyžadujícího zásadní investici. Náklady rekonstrukce byly odhadnuty na nemalou částku 50 milionů korun, kterou ovšem na tento účel nedisponovalo ani město Olomouc, ani podnik Služby města Olomouce, který se ocitl v privatizační fázi. Vedení města jednalo o problému rekonstrukce krematoria dne 19. září 1991 s jednoznačným závěrem - nabídnout objekt do ekonomického pronájmu. Situace byla navíc komplikována i stížnostmi okresního hygienika na provoz krematoria, jehož zastaralé a již nevyhovující technické zařízení produkovalo v okolí nepříjemný zápach. Plány na modernizaci krematoria byly již v době před listopadem 1989, ale nebyly nakonec realizovány. Nový zákon č. 309/91 Sb. z 1. října 1991 ovšem přinesl i možnost sankcí na provozovatele krematoria včetně např. i zastavení jeho činnosti v případě, že nebude pracovat v limitech příslušných hygienických a emisních norem.

Kromě ukládání popela zesnulých v kolumbáriích se praktickovala i metoda rozptylu popela na tzv. rozptylových loučkách, což přijalo i vedení olomouckého krematoria a hřbitovů. Cena za propůjčení příslušného místa pro individuální vsyp byla stanovena na 200 korun, prodloužení doby po individuálním vsypu o

Pohřebnictví

deset let na 140 korun. Na území města se nacházelo v roce 1991 celkem jedenáct pohřebišť s přibližně 20 tisíci hrobovými místy. Mezi nejvíce zdevastované olomoucké hřbitovy patřil v uvedené době zřejmě vojenský hřbitov v Černovíře, paradoxně zapsaný do seznamu kulturních památek.

Kapitola 7

Demografie města

Zaměstnanost

Kriminalita

Začátek devadesátých let byl poznamenán zásadním nárůstem kriminality i v hanáckém regionu. Jen za první kvartál roku 1991 činil nárůst trestných činů na Olomoucku téměř 50% úrovně roku předešlého. Od ledna do dubna bylo spácháno 1512 trestných činů, přičemž dominantní postavení patřilo hospodářské kriminalitě. Za uvedené období bylo objasněno 347 případů trestné činnosti, celkem 73% trestných činů bylo spácháno recidivisty, 16% mladistvými. Škody způsobené trestnou činností dosáhl částky 11,446 milionu korun, což byl dvojnásobek úrovně roku 1990 v uvedeném období. Olomoucká vazební věznice, v níž bylo na jaře roku 1990 zhruba 100 obviněných, měla ve svých celách v březnu 1991 celkem 400 obviněných. Na konci roku byl okres Olomouc se 7569 trestnými činy (nárůst o 65% ve srovnání s rokem 1990) na třetím místě v kraji v pomyslném žebříčku kriminality za Ostravou a Karvinou. Škody způsobené trestnou činností se na konci roku vyšplhaly až na 78,974 milionu korun při objasnenosti 23,4%. Svým způsobem bylo charakteristické, že největší podíl na kriminalitě okresu mělo jeho samotné centrum. V samotné Olomouci bylo v roce 1991 spácháno 75% trestných činů na území okresu, což činilo v absolutních číslech 5676 případů. Zvýšení kriminality ve městě se zákonitě odrazilo na zvýšeném tlaku veřejnosti směrem k bezpečnostním složkám, které měly být v tomto ohledu záštitou veřejnosti. V polovině roku (červen 1991) projednala Rada města Olomouce (RMO) návrh na zřízení další policejní služebny Policie České republiky pro oblast Černovír, Klášterní Hradisko, Lazce a Černá cesta na základě požadavku občanů. Objekt pro novou služebnu byl nalezen v někdejší agitačním středisku na Stratilově ulici. Podle vyjádření tehdejšího náčelníka OO PČR Olomouc JUDr. mjr. Františka Chromce by se další služebny měly objevit pro lokality Hejčín, Hodolany a Pavlovičky v závislosti na možnostech města vyčlenit pro ně nezbytný prostor.

Kriminalita

Amnestie prezidenta Václava Havla v lednu 1990 znamenala

Důsledky
amnestie

pro olomouckou věznici propuštění asi 50% obviněných. ale v dubnu 1991 jich bylo ve věznici s kapacitou 250 osob opět 400, z toho 100 Romů a 10 žen. Rozkazem ministra spravedlnosti byla zvýšena denní částka na stravu na 22 korun, každý obviněný si dále sám hradil částku 30 korun denně na osvětlení, ošacení a energie.

K mimořádné události v olomoucké věznici došlo v pátek 9. srpna 1991, kdy vězeň Jaroslav Č. obviněný z vraždy uprchl z cely a vylezl na střechu budovy. Po laně hromosvodu se dostal až na střechu budovy okresního soudu. Uprchlík odmítl sdělit své požadavky a nekomunikoval ani s přivolaným policejním psychologem. Akce na jeho dopadení se zúčastnilo 70 příslušníků Sboru nápravné výchovy, hasičů a členů Městské policie Olomouc. Po pětihodinovém pobytu na střeše nakonec vězeň rezignoval. Není bez zajímavosti, že na řešení celé situace se podílel poslanec Pavel Dostál (ČSSD), který vězni, který byl pod vlivem návykových látek, slíbil zajištění psychiatrického vyšetření. Velitelem věznice v uvedenou dobu byl kpt. Josef Šišma, jeho zástupcem kpt. Zdeněk Šafář.

Hned na začátku kalendářního roku došlo v Olomouci k závažnému trestnému činu. V úterý dne 15. ledna 1991 byla v Denisově ulici zavražděna osmnáctiletá Kateřina L. Po intenzivním pátrání byli během 24 hodin dopadeni oba pachatelé

Vražda

tohoto činu - jedenadvacetiletý Štefan L. a pětatřicetiletý Hynek L. a vzati do vazby. V roce 1991 byly na Olomoucku spáchány celkem dvě vraždy.

Novým bezpečnostním prvkem ve městě se stala nově zřízená Městská policie Olomouc (MPO). Její počátky lze hledat v na neoficiálním zasedání komise pro přípravu MPO, která se sešla na olomoucké radnici ve středu dne 16. ledna 1991. V úterý 22. ledna byla komise schválena radou města a její první oficiální jednání proběhlo 28. ledna. Tehdejší představy o MPO byly takové, že se uvažovalo o zhruba 40 strážnících s platem 3-4 tisíce korun.

MPO

V čele zmiňované komise byl ing. Radovan Kunc (předseda), Ivo Koutný (tajemník) a členové Milan Hořínek, MUDr. Svatopluk Loyka, Radomil Přikryl, Jan Večeř, JUDr.mjr. František Chromec, Jan Princ, Pavel Heger a Ivan Urbanec. Komise byla vybavena pravomocí poradního hlasu. Samotné zřízení MPO pak řešilo zasedání RMO dne 9.dubna 1991, které v souladu s 57 zákona č. 367/90 Sb. o obcích ustavilo odbor městské policie ke dni 1. května 1991. Jako zdůvodnění vzniku této nové bezpečnostní složky města bylo použito několik argumentů - např. skutečnost, že státní policie není zaměřena na kontrolu dodržování vyhlášek města, stavy hlídkové služby státní policie jsou nízké a v neposlední řadě sankce udělované MPO budou mít i finanční efekt pro městskou pokladnu. Bezprostřední úkoly pro nově ustavený odbor Městské policie spočívaly v zajišťování veřejného pořádku, budování struktury budoucí MPO, školení budoucích strážníků a zajištění technického vybavení pro budoucí MPO.

Příslušníci MPO měli být bezpartijní, objekty pro strážníky byly získány v ulici Kateřinská (bývalé OKS), ulici Jánského (bývalé agitační středisko), náměstí R.Terera a v objektu nádraží ČSAD v Hodolanech. Prvním vedoucím odboru MPO byl v květnu jmenován Vladimír Hrachovina, přihlásilo se 180 zájemců o práci v MPO, v rozpočtu byla vyčleněna částka 3,280 milionu korun na krytí činnosti MPO, z čehož 1,35 milionu korun bylo určeno na mzdy. Vedoucí odboru ÚMO pro přípravu MPO Hrachovina však v komunálních volbách v Hlubočkách kandidoval za KSČM, takže byl i se svým stranickým kolegou Ivo Koutným RMO z postu vedení odboru k 3. září 1991 odvolán. Novými členy odboru se stali MUDr. Josef Bazala a František Skařupa. Primátor města Olomouce Milan Hořínek (OH) zároveň vznesl návrh, aby funkcí ředitele MPO byl pověřen poslanec ČNR Rudolf Bereza (OH). Dne 4. září byl rozhodnutím RMO poslanec Bereza pověřen vedením odboru ÚMO pro přípravu MPO, což vyvolalo kritiku v tom smyslu, že Bereza jako poslanec bude moci pro

MPO pracovat jen s časovým omezením. Nicméně v srpnu se již činnost olomouckých strážníků začala rozbíhat, provedli na veřejnosti 461 kontrol, zjistili 7 přestupků u organizací, 318 u občanů a uložili 88 pokut v objemu 12 400 korun. Zástupcem ředitele MPO Rudolfa Berezy se stal Zbyněk Kasal. S Berezou byla uzavřena dohoda o jeho činnosti ve funkci na dobu tří měsíců, do 31. prosince 1991 pak měl být městem vypsán oficiální konkurz na místo ředitele MPO. K osobě samotného ředitele MPO a poslance bezpečnostního výboru ČNR Rudolfa Berezy lze dodat, že šlo o bývalého řidiče ČSAD, který se s Tomášem Hradílkem koncem 80. let zapojil do struktur regionálního disentu.

Tabulka 7.1: Rozpočet MPO na rok 1991 a jeho čerpání (Kčs)

obor	částka určená	částka vyčerpaná
investice	690 000	450 000
PHM	32 240	9 129
všeobecný materiál	45 300	36 611,60
DKP	448 500	168 623
stejnokroje	429 000	175 000
studijní pomůcky	7000	47,10
práce výrobní povahy	36 000	11 560,50
údržba	-	9 634
výdaje nevýrobní povahy	69 500	6 937,50
cestovné	8 000	5 201
mzdy	1 350 000	270 000
rozpočet celkem	3 280 540	1 143 340,70

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

Úřad práce v Olomouci (ÚPO) byl založen 25. října 1990 a pracovalo v něm na začátku jeho existence 11 pracovníků z bývalého odboru pracovních sil ONV Olomouc. Od 8. prosince 1990 sídlil ÚPO v budově Prefy Olomouc a měl již 30 pracovníků. K 31. prosinci 1990 bylo na ÚPO registrováno 1165 uchazečů o zaměstnání, z toho 863 splňovalo kritéria na poskytování sociálních dávek. Počet volných míst k uvedenému datu bylo k dispozici ÚPO celkem 794, z toho 708 míst bylo dělnické kategorie. Celkově byla

Úřad práce
Olomouc

Tabulka 7.2: Navrhovaná struktura MPO od 1. května 1991

primátor	komise pro bezpečnost		
náčelník MPO	skupina integrované obce		
zástupce náčelníka	skupina centrum		
operační středisko			
velitel obvodu I	velitel obvodu II	velitel obvodu III	velitel obvodu IV
pochůzkáři	pochůzkáři	pochůzkáři	pochůzkáři

Zdroj: OA Olomouc, RMO 1991

v roce 1990 vydána částka 4,2 milionu korun na sociální dávky pro nezaměstnané. K datu 31. ledna 1991 registroval ÚPO 1558 uchazečů o práci, z toho 755 v dělnické kategorii a 735 v kategorii THP. Volných pracovních míst měl ÚPO celkem 720, z toho 640 dělnických. K 30. červnu 1991 bylo registrováno na ÚPO 3 825 uchazečů, z toho 1 946 žen, podpora byla vyplácena 2 358 osobám a bylo celkem 551 volných pracovních míst. K témuž datu bylo regionálními organizacemi oznámeno, že zaměstnávají 3 044 důchodců a 529 mladistvých do 18 let. Osoby se ZPS tvořily 3,6% všech zaměstnaných, celkem jich bylo 2 497.

Průměrný počet nezaměstnaných v roce 1991 činil 2 924 osob.

Z analýzy zaměstnanosti za I. pololetí roku 1991 vyplynulo, že byl nedostatečně zhodnocen vývoj ekonomické reformy a její dopad na místní podmínky. Prognózy zaměstnavatelů se značně lišily od reality a byly zásadně podhodnocené, co se týče odhadu propuštěných pracovníků. Na konci I. kvartálu roku 1991 podniky předpokládaly uvolnění asi 8300 zaměstnanců do konce kalendářního roku, čehož ovšem bylo již na konci druhého kvartálu dosaženo z 85% (propuštěných bylo 7 109). Na druhé pololetí se odhad podniků a ÚPO opět značně lišil - organizace předpokládaly propuštění asi 6000 osob, pracovníci ÚPO uvažovali až o 12 000 osobách. Tyto disproporce vyplývaly také z toho, že podniky tajily své problémy z obav z postihů nebo prozrazení záměrů, většinou ve vztahu k zahraničním investorům. ÚPO sledoval pře-

devším nejdůležitější podniky regionu z hlediska významu, počtu zaměstnanců, jedinečnosti v míře dislokace a zvýšené míry ohrožení. V samotné Olomouci šlo např. o podnik Sigma, Moravské železářny, Farmakon, Zora, Milo a ČSD. K podnikům ohrožených malou privatizací bylo možno počítat Jednotu, Potraviny, Drobné zboží a Drogerii. Naopak největší zaměstnanost v roce 1991 vykazoval soukromý sektor (podnikatelé a živnostníci) v rezortu strojírenství, služby a zemědělství.

K 31. prosinci 1991 bylo uzavřeno 170 dohod o rekvalifikaci mezi uchazeči a ÚPO, 21 dohod o zajištění rekvalifikace zaměstnavatelem a 29 dohod o přijetí rekvalifikanta do pracovního poměru. Celkem bylo do konce roku uzavřeno 267 dohod různého druhu s celkovým nákladem 1 057 753 korun. Počet registrovaných nezaměstnaných na ÚPO k 31. prosinci 1991 činil celkem 4 606 osob, z toho 2 202 mužů a 2 404 žen (52%).

Tabulka 7.3: Struktura volných pracovních míst na ÚPO k 1. červenci 1991

volná pracovní místa celkem	551
třída 1	25
třída 2	19
třída 3	133
třída 4	58
třída 5	192
třída 6	35
třída 7	75
třída 8	14
třída 9	0
základní vzdělání	174
vyučen	185
středoškolské vzdělání bez maturity	3
vyučen s maturitou	30
ÚSV (gymnázium s maturitou)	0
ÚSO (střední odborná škola s maturitou)	91
vysoká škola	68

Zdroj: ÚPO 1991

Prvním novorozencem města Olomouce v roce 1991 byl Jakub Vejražka. Narodil se na Nový rok v 8,45 manželům Vejražkovým z Olomouce. Malý Jakoubek se stal jejich pátým potomkem s 3,60

Demografie
města

Tabulka 7.4: Veřejně prospěšné práce organizované ÚPO v roce 1991 (mil.Kčs)

měsíc	počet osob schváleno	počet osob obsazeno	schválená částka
leden	-	-	-
únor	-	-	-
březen	-	-	-
duben	170	28	2,476
květen	54	86	0,168
červen	48	57	0,571
červenec	69	129	0,172.5
srpen	16	47	0,040
září	65	48	0,162
říjen	70	84	0,175
listopad	7	23	0,060
prosinec	5	5	0,012.5
celkem	504	507	3,837.5

Zdroj: ÚPO 1991

Tabulka 7.5: Základní ukazatele nezaměstnanosti v roce 1991 podle zjištění ÚPO

měsíc	počet uchazečů	počet volných míst
leden	1165	1394
únor	1558	1265
březen	2294	988
duben	2373	851
květen	3237	615
červen	3825	583
červenec	4435	750
srpen	4713	893
září	4649	707
říjen	4533	557
listopad	4525	583
prosinec	4606	666

Zdroj: ÚPO 1991

kg a 52 cm. Sňatků bylo ve městě v roce 1991 uzavřeno celkem 721, rozvedlo se 331 párů. Celkem se za rok ve městě narodilo 1249 dětí. Další demografické údaje uvádíme v tabulkových přehledech.

Tabulka 7.6: Počet uchazečů o zaměstnání na jedno pracovní místo (1991)

měsíc	počet uchazečů
leden	0,8
únor	1,2
březen	2,3
duben	2,8
květen	5,2
červen	6,6
červenec	5,9
srpen	5,3
září	6,6
říjen	8,2
listopad	7,8
prosinec	6,9

Zdroj: ÚPO 1991

Tabulka 7.7: Počet obyvatel Olomouce v letech 1971 – 1991

rok	1971	1975	1980	1985	1990	1991
počet obyvatel	80 370	93 640	103 486	105 907	107 399	105 990

Zdroj: ČSÚ Olomouc 2001

Tabulka 7.8: Živě narození v Olomouci v letech 1981 – 1991

rok	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
živě narození	1458	1375	1330	1434	1465	1310	1288	1301	1211	1207	1249

Zdroj: ČSÚ Olomouc 2001

Tabulka 7.9: Zemřelí v Olomouci v letech 1981 – 1991

rok	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
zemřelí	1170	1208	1215	1220	1154	1219	1132	1221	1247	1108	1212

Zdroj: ČSÚ Olomouc 2001

Tabulka 7.10: Přírůstek stěhováním v Olomouci (1981 – 1991)

rok	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
přistěhovalí	115	304	778	924	278	55	317	147	- 33	616	535

Zdroj: ČSÚ Olomouc 2001

Seznam tabulek

1.1	Odbory ÚMO a jejich vedoucí pracovníci (1990-1991)	6
1.2	Struktura a vedení odborů ÚMO k 1.5.1991	6
1.3	ÚMO na konci roku - stav k 1.12.1991	7
1.4	Politické složení Zastupitelstva města Olomouce (srpen 1991)	9
1.5	Neuvolnění funkcionáři RMO (srpen 1991)	10
1.6	Vnitřní struktura RMO	11
1.7	KMČ města Olomouce	13
1.8	Přehled komisí RMO	14
1.9	Zastupitelstvo města Olomouce 1990-1994, stav v březnu 1991	16
1.10	Výběr místních poplatků	17
1.11	Nové místní názvy v Olomouci (1991)	17
2.1	Plánované investiční akce na rok 1991 - rozestavěná Akce „Z“ (mil. Kčs)	22
2.2	Rozpočtové provizorium na I. pololetí roku 1991	23
2.3	Příspěvkové organizace města - dotace v letech 1990 a 1991 (mil. Kčs)	24
2.4	Využití finančních prostředků z prodeje nemovitostí (1991, mil. Kčs)	24
2.5	Úpravy rozpočtu v průběhu roku 1991 (mil. Kčs)	25
2.6	Finální podoba rozpočtu města Olomouce na rok 1991 (mil. Kčs)	26
2.7	Plán investičních akcí ve výstavbě pro rok 1992 (mil. Kčs)	27
2.8	Rozpočtové provizorium schválené ZMO pro I. kvartál 1992 (mil. Kčs)	27
3.1	Rozpočet okresu Olomouc v roce 1991 (mil. Kčs)	29
3.2	Malá privatizace v Olomouci v roce 1991 (mil. Kčs)	31
3.3	Olomoucké podniky vzniklé v roce 1991	32
3.4	Podniky a organizace založené (řízené) městem Olomoucí k 1.12.1991	38
3.5	Průměrné mzdy v podnicích a organizacích města Olomouce v r. 1991	39
3.6	Přehled hospodaření olomouckých státních podniků v r. 1991 (mil. Kčs)	39
3.7	Ceny potravin v Olomouci v lednu 1991 (Kčs)	43
3.8	Ceny likvidace TDO v Olomouci v roce 1991 (Kčs)	46
4.1	Podnik bytového hospodářství Olomouc 1989 - 1991* (mil. Kčs)	48
4.2	Pořadník na státní byty v Olomouci k 1.lednu 1991	50
4.3	Hospodaření s byty ve zvláštním režimu (1991) dle zákona č. 41/64 Sb.	51
4.4	Analýza majetku s.p. PBH Olomouc, stav k 15.5.1991	52
4.5	Rozestavěnost investiční Akce Z v roce 1991 (mil. Kčs)	56
4.6	Maximální výše nájmu nebytových prostor v Olomouci r. 1991 (Kčs/m)	59
4.7	Tarifní jízdného MHD Olomouc k 1. únoru 1991 (Kčs)	63
4.8	Městská zeleň v Olomouci a integrovaných obcích v roce 1991 (ha)	64

4.9	Cena pitné a užitkové vody v Olomouci k 1. dubnu 1991 (Kčs)	66
4.10	Emisní situace v Olomouci dne 13. prosince 1991*	69
5.1	Olomoucká kina v roce 1991	85
5.2	Návrh výdajové části rozpočtu MDO na rok 1991	88
5.3	Tabulka ligové kopané v květnu 1991	91
5.4	Finanční prostředky na regeneraci MPR Olomouc v roce 1991	93
5.5	Přehled NKP na území města Olomouce (1991)	94
6.1	Provoz jeslí v Olomouci (stav k 1. září 1991)	104
6.2	Olomoucké základní školy v havarijním stavu (1991)	107
6.3	Speciální školství v Olomouci (1991)	107
6.4	Střední školství v Olomouci (1991)	110
6.5	Svobodná volba lékaře v Olomouci (listopad 1991)	114
6.6	Domy s pečovatelskou službou v Olomouci (prosinec 1991)	115
7.1	Rozpočet MPO na rok 1991 a jeho čerpání (Kčs)	125
7.2	Navrhovaná struktura MPO od 1. května 1991	126
7.3	Struktura volných pracovních míst na ÚPO k 1. červenci 1991	127
7.4	Veřejně prospěšné práce organizované ÚPO v roce 1991 (mil.Kčs)	128
7.5	Základní ukazatele nezaměstnanosti v roce 1991 podle zjištění ÚPO	128
7.6	Počet uchazečů o zaměstnání na jedno pracovní místo (1991)	129
7.7	Počet obyvatel Olomouce v letech 1971 – 1991	129
7.8	Živě narození v Olomouci v letech 1981 – 1991	129
7.9	Zemřelí v Olomouci v letech 1981 – 1991	129
7.10	Přírůstek stěhováním v Olomouci (1981 – 1991)	130

Obsah

1 Statutární město Olomouc v roce 1991	2
2 Rozpočet města, financování, dotace	19
3 Ekonomika města	28
4 Výstavba, doprava, životní prostředí	47
5 Politika, kultura, společnost	70
6 Školství, zdravotnictví	103
7 Demografie, zaměstnanost, kriminalita	121